

Lagrådsremiss

Samförståndsavtal om värdlandsstöd

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 26 februari 2016

Peter Hultqvist

Maria Hedegård
(Försvarsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Regeringen undertecknade den 4 september 2014 ett samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd. Dessförinnan, den 1 augusti 2014, undertecknade regeringen det kompletterande tilläggsprotokollet till statusavtalet PFF SOFA (avtal mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor). Såväl samförståndsavtalet om värdlandsstöd som det kompletterande tilläggsprotokollet förutsätter vissa författningsändringar och kräver därför riksdagens godkännande innan de kan tillträdas. I lagrådsremissen föreslås att det görs ändringar i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall, lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m., trafikskadelagen (1975:1410) och skyddslagen (2010:305). De föreslagna lagändringarna är nödvändiga för att Sverige ska kunna uppfylla sina förpliktelser enligt avtalen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.	8
2.3	Förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)	9
2.4	Förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)	10
3	Ärendet och dess beredning	11
4	Bakgrund.....	12
4.1	Behovet av och syftet med samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd	12
4.2	Sveriges befintliga avtal inom PFF-samarbetet	15
4.3	Behovet av det kompletterande tilläggsprotokollet till PFF SOFA.....	16
5	Det kompletterande tilläggsprotokollet till PFF SOFA.....	18
5.1	Innehåll.....	18
5.2	Parisprotokollet	18
5.2.1	De enskilda bestämmelserna	19
6	Samförståndsavtalet med Nato om värdlandsstöd	24
6.1	De enskilda bestämmelserna	24
7	Godkännande av avtalen	29
8	Behovet av lagstiftning	33
8.1	Allmänt.....	33
8.1.1	Lagstiftningsmetod	33
8.1.2	Generella utgångspunkter	34
8.2	Överväganden och förslag.....	36
8.2.1	Beteckning för Natos högkvarter och deras personal.....	36
8.2.2	Straffrättslig jurisdiktion och internationellt rättsligt samarbete	37
8.2.3	Skadestånd och trafikförsäkringsplikt	44
8.2.4	Indirekt beskattning.....	48
8.2.5	Tullfrihet.....	58
8.2.6	Inkomstbeskattning	60
8.2.7	Sjuk- och tandvård.....	62
8.2.8	Rätten att bära vapen	64
8.2.9	Immunitet för arkiv och dokument	65
8.2.10	Pass och visering	66
8.2.11	Körkort	67
8.2.12	Bära uniform	68
8.2.13	Skydd mot exekutiva förfaranden.....	69

8.2.14	Skyddsobjekt	70
9	Ikraftträdande	72
10	Konsekvenser	72
11	Författningskommentar	75
11.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall	75
11.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.	77
11.3	Förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)	77
11.4	Förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)	78
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Samförstånds- avtal med Nato om värdlandsstöd (Ds 2015:39)	79
Bilaga 2	Lagförslagen i Ds 2015:39	81
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna (Ds 2015:39)	87
Bilaga 4	Det kompletterande tilläggsprotokollet	88
Bilaga 5	Parisprotokollet	93
Bilaga 6	Nato SOFA	105
Bilaga 7	Värdlandsstödsavtalet	135

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall,
2. lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,
3. lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410),
4. lag om ändring i skyddslagen (2010:305).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall¹

dels att 7 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 8 och 9 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För en främmande stats militära styrka och dess personal som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, ska immunitet och privilegier gälla i fråga om avgifter och skatter vid bruk av fordon i vägtrafik samt import till och export från Sverige i den utsträckning som anges i avtalet den 19 juni 1995 mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (SÖ 1997:51).

För personal vid någon av Europeiska unionens institutioner samt för högkvarter som verkar inom ramen för Europeiska unionens krishantering gäller immunitet i enlighet med vad som framgår av artikel 8 respektive

Föreslagen lydelse

7 §²

För en främmande stats militära styrka och dess personal som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, ska immunitet och privilegier gälla i fråga om *inkomstskatt*, avgifter och skatter vid bruk av fordon i vägtrafik samt import till och export från Sverige i den utsträckning som anges i avtalet den 19 juni 1995 mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (SÖ 1997:51).

¹ Lagen omtryckt 1994:717.

² Senaste lydelse 2011:1573.

artikel 15 i avtalet den 17 november 2003 mellan Europeiska unionens medlemsstater om status för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens militära stab, för de högkvarter och styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställs till Europeiska unionens förfogande i detta sammanhang (SÖ 2005:7).

8 §

För de Nato-högkvarter och de styrkor och den personal lydande under ett sådant högkvarter som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, ska immunitet och privilegier gälla i fråga om

1. avgifter och skatter vid bruk av fordon i vägtrafik,
2. import till och export från Sverige,
3. mervärdesskatt och punkt-skatter på förvärv av varor och tjänster i Sverige,
4. inkomstskatt,
5. skydd av högkvarterens arkiv och handlingar, och
6. skydd av högkvarterens egendom och tillgångar.

Immuniteten och privilegierna enligt första stycket gäller i den utsträckning som anges i följande avtal:

1. det kompletterande tilläggs-protokollet den 19 december 1997 till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i

Partnerskap för fred om status för deras styrkor (SÖ),

2. samförståndsavtalet den 4 september 2014 mellan Sverige och Nato om värdlandsstöd (SÖ).

9 §

För personal vid någon av Europeiska unionens institutioner samt för högkvarter som verkar inom ramen för Europeiska unionens krishantering gäller immunitet enligt artikel 8 respektive artikel 15 i avtalet den 17 november 2003 mellan Europeiska unionens medlemsstater om status för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens militära stab, för de högkvarter och styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställs till Europeiska unionens förfogande i detta sammanhang (SÖ 2005:7).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m. ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2015/16:79

Föreslagen lydelse

4 §

Tullfrihet gäller för varor som deklarerats för övergång till fri omsättning för främmande stats beskickning eller konsulat eller en beskicknings- eller konsulatsmedlem eller dennes familj enligt lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

Tullfrihet gäller också för varor som deklarerats för övergång till fri omsättning för en internationell organisation eller en person som är knuten till en sådan organisation, om organisationen eller personen är upptagen i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och är berättigad till tullfrihet enligt stadga eller avtal som gäller i förhållande till Sverige.

Vidare gäller tullfrihet enligt villkor i avtal som är i kraft i förhållande till Sverige för varor som deklarerats för övergång till fri omsättning för en främmande stats militära styrka eller dess personal, som befinner sig i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering.

Vidare gäller tullfrihet enligt villkor i avtal som är i kraft i förhållande till Sverige för

1. varor som deklarerats för övergång till fri omsättning för en främmande stats militära styrka eller dess personal, och

2. varor som deklarerats för övergång till fri omsättning för ett Natohögkvarter eller en styrka eller personal vid ett sådant högkvarter.

Tredje stycket gäller för styrkor, personal och Natohögkvarter som befinner sig i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

2.3 Förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Härigenom föreskrivs att 4 § trafikskadelagen (1975:1410)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen kan föreskriva undantag från trafikförsäkringsplikt beträffande

1. motordrivet fordon som tillhör viss främmande stat,

2. annat motordrivet fordon som är registrerat eller hemmahörande i viss främmande stat.

Föreslagen lydelse

4 §

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från trafikförsäkringsplikt beträffande

1. motordrivet fordon som tillhör viss främmande stat *eller som tillhör ett Nato högkvarter som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige,*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Lagen omtryckt 1994:43.

2.4 Förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)

Härigenom föreskrivs att 5 § skyddslagen (2010:305) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Följande byggnader, andra anläggningar och områden eller objekt kan också beslutas vara skyddsobjekt

1. byggnader, andra anläggningar och områden som staten har äganderätt eller nyttjanderätt till och som disponeras av Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt, samt militära fartyg och luftfartyg,

2. områden där Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök eller där oförutsedda följder av sådan verksamhet kan inträffa,

3. områden där Försvarmakten har satts in för att hindra en kränkning av Sveriges territorium eller för att möta ett väpnat angrepp mot landet,

4. områden där en främmande stats militära styrka inom ramen för internationellt samarbete tillfälligt bedriver övningar här i landet i samband med utbildning för fredsfrämjande verksamhet eller för annat militärt ändamål, och

5. vattenområden av särskild betydelse för det militära försvaret.

4. områden där en främmande stats militära styrka inom ramen för internationellt samarbete tillfälligt bedriver övningar här i landet i samband med utbildning för fredsfrämjande verksamhet eller för annat militärt ändamål,

5. områden där ett Nato-högkvarter eller en främmande stats militära styrka bedriver militär verksamhet inom ramen för samförståndsavtalet den 4 september 2014 mellan Sverige och Nato om värdlandsstöd (SÖ), och

6. vattenområden av särskild betydelse för det militära försvaret.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

3 Ärendet och dess beredning

Sverige samverkar med Nato inom samarbetet Partnerskap för fred (PFF) och Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR) sedan maj 1994. Sverige är ett aktivt partnerland och vårt samarbete med Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) inom PFF har gradvis utvecklats och fördjupats. Vi deltar aktivt i utbildningar och övningar och Sverige har även stått värd för sådana aktiviteter. Sverige samarbetar också med Nato genom deltagande i Natoleda internationella insatser. Utöver det militära samarbetet är Sverige en aktiv partner inom Natos civila beredskapsarbete.

Nato har för PFF-samarbetet utvecklat försvarsmaktsplaneringsmekanismen Planning and Review Process (PARP), i vilken Sverige deltar sedan 1995. PARP syftar till att öka möjligheterna till samverkan mellan Nato- och partnerländerna. Sverige beslutade 2010 och 2012 att anta ett PARP-mål om värdlandsstöd med innebörden att Sverige skulle utveckla och implementera ett koncept för värdlandsstöd, vilket bl.a. omfattade att förhandla fram ett avtal om värdlandsstöd med Nato. Nato har för närvarande ingått drygt 25 samförståndsavtal om värdlandsstöd med olika medlems- och partnerländer, däribland våra nordiska grannar. Efter inbjudan från Nato bemyndigade regeringen Försvarsmakten att förhandla ett samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd och regeringen beslutade, den 28 augusti 2014, att Sverige skulle underteckna det framförhandlade avtalet, dnr Fö2014/00091/SI. Avtalet, som undertecknades den 4 september 2014, träder i kraft när Sverige har underrättat Nato om att alla nödvändiga åtgärder för avtalets ikraftträdande har fullgjorts.

Inom PFF-samarbetet finns ett avtal som reglerar statusen för ett lands styrkor när de befinner sig på en annan avtalsparts territorium, även kallat PFF SOFA (avtal mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor). Sverige anslöt sig redan 1996 till PFF SOFA liksom till dess tilläggsprotokoll rörande verkställighet av dödsstraff, dock med en reservation mot den möjlighet avtalet ger för en utländsk stat att utöva domsrätt på svenskt territorium. I december 1997 tillkom ett kompletterande tilläggsprotokoll till PFF SOFA som reglerar den rättsliga statusen för militära Natohögkvarter och för deras militära och civila personal inom parternas territorier. Hittills har följande 28 länder undertecknat eller på annat sätt anslutit sig till protokollet: Albanien, Armenien, Azerbajdzjan, Belgien, Bosnien och Hercegovina, Bulgarien, Danmark, Estland, Finland, Georgien, Grekland, Island, Kroatien, Lettland, Litauen, Makedonien, Moldavien, Montenegro, Nederländerna, Norge, Portugal, Rumänien, Serbien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Tjeckien och Ukraina. Dessa stater har alla, förutom Armenien, Azerbajdzjan, Grekland, Moldavien och Portugal, också godkänt eller ratificerat protokollet. I samband med förhandlingarna om samförståndsavtalet om värdlandsstöd framkom att en förutsättning för att kunna

underteckna avtalet var att Sverige dessförinnan hade anslutit sig till det kompletterande tilläggsprotokollet. Regeringen beslutade den 26 juni 2014 att detta skulle undertecknas, dock med samma reservation mot möjligheten för utländsk stat att utöva domsrätt på svenskt territorium som avgavs vid anslutningen till PFF SOFA, dnr UF2014/41500/UD/SP. Protokollet, som undertecknades den 1 augusti 2014, träder i kraft när Sverige deponerat sina anslutningsinstrument till USA.

Såväl samförståndsavtalet om värdlandsstöd som det kompletterande tilläggsprotokollet förutsätter vissa författningsändringar innan de kan godkännas. Inom Försvarsdepartementet har departementspromemorian Samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd (Ds 2015:39) utarbetats. Där föreslås dels att avtalen ska godkännas, dels de ändringar i lag och förordning som ett svenskt godkännande föranleder. En sammanfattning av promemorian och dess lagförslag finns i *bilaga 1* respektive *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (Fö2015/01014/RS).

4 Bakgrund

4.1 Behovet av och syftet med samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd

Sverige bygger säkerhet och stabilitet tillsammans med andra länder och organisationer. Den bakomliggande analysen är att hot mot freden och vår säkerhet bäst avvärjs i gemenskap och samverkan med andra, eftersom vår säkerhet är nära förknippad med främst våra grannar men också med andra regioner längre bort. Den militära alliansfriheten bidrar till stabilitet i närområdet och ger oss handlingsfrihet.

Det säkerhetspolitiska läget i Europa har försämrats. Mot denna bakgrund anger regeringen i Försvarspolitisk inriktning– Sveriges försvar 2016–2020, inriktningspropositionen, att den svenska försvarsförmågan bör stärkas och att Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten bör fördjupas (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:UFöU5, rskr. 2014/15:250 och bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251).

Vi lever i en globaliserad tid och konflikter och andra former av utmaningar hotar såväl nationell som internationell fred och stabilitet. Sverige kan och vill därför inte isolera sig.

Genom att verka för en stabilisering av det säkerhetspolitiska läget samt förebygga och hantera konflikter och krig garanteras också Sveriges oberoende och självständighet, vilket Sveriges säkerhetspolitik ytterst syftar till. Vårt långvariga och djupgående samarbete med andra länder och aktörer på det försvars- och säkerhetspolitiska området ska ses mot denna bakgrund. Vi bidrar till global fred, säkerhet och utveckling genom vårt medlemskap i Förenta nationerna (FN) och Organisationen

för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Vi har genom medlemskapet i Europeiska unionen (EU) åtagit oss ett solidariskt ansvar för Europas säkerhet och för EU:s möjlighet att verka för en fredlig och demokratisk utveckling i vår omvärld.

Samarbetet i EU intar en särställning i svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Ett närmare samarbete i Norden och med de baltiska staterna samt med andra länder och viktiga aktörer i vårt närområde bidrar till att stärka säkerheten i vår region.

Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) är en central aktör för europeisk säkerhet och för internationell krishantering. Nato är mot bakgrund av bland annat sin permanenta militära ledningsstruktur den enda internationella organisation som har en utvecklad förmåga för ledning och genomförande av krävande militära insatser. Sverige samverkar nära med Nato inom samarbetet Partnerskap för fred (PFF) och Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR) sedan maj 1994. Sverige är ett aktivt partnerland och såväl den politiska dialogen som det praktiska samarbetet med Nato inom PFF har avsevärt utvecklats och fördjupats. Sveriges samarbete med Nato är viktigt för att utveckla Försvarsmakten både för det nationella försvaret och för internationella krishanteringsinsatser i och utanför närområdet. Sverige deltar i utbildningar och i övningar och har även stått värd för sådana aktiviteter, samt samarbetar med Nato i standardiserings- och förmågeutveckling. Vårt samarbete har också utvecklats genom Sveriges deltagande i Natoleda FN-mandaterade internationella insatser, t.ex. krishanteringsinsatserna i Kosovo, Afghanistan och Libyen. Vidare deltar Sverige aktivt i Natos civila beredskapsarbete som utgör en central plattform för att öka det breda säkerhetsmedvetandet hos allierade och partnerländer.

Den svenska solidaritetsförklaringen intar en central position i Sveriges säkerhetspolitik: Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige skulle drabbas. Sverige ska därför kunna ge och ta emot civilt och militärt stöd. Solidaritetsförklaringen åtnjuter ett brett stöd i riksdagen och bekräftades i inriktningspropositionen, som behandlades av riksdagen i juni 2015 (prop. 2014/15:109).

Förmågan att ge och ta emot militärt stöd är också en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna utföra sin uppgift att, såväl självständigt som i samverkan med andra, försvara Sverige och främja svensk säkerhet genom insatser nationellt och internationellt. Deltagande i avancerad övningsverksamhet blir, inte minst i takt med neddragningen av pågående Natoleda insatser, alltmer centralt för både svensk förmågeutveckling och för att utveckla förmågan att samverka med andra aktörer. Förbättrade förutsättningar att ge och ta emot militärt stöd innebär också ökade möjligheter att effektivt kunna öva med samarbetspartners i en internationell miljö.

Sveriges förmåga att ge och ta emot militärt stöd är dock avhängig av flera faktorer. En grundläggande och avgörande förutsättning är förmågan hos svenska förband att kunna samverka med andra förband. I västvärlden är Nato den organisation som definierar den internationella standarden för militär praktisk samverkan, s.k. interoperabilitet, som i sin tur utgör grunden för svensk samverkansförmåga i all internationell

krishantering, oavsett om den sker inom ramen för FN, EU eller Nato. Därmed utgör Natos standarder också grunden för det nordiska försvarspolitiska samarbetet. En förutsättning för Försvarsmaktens utveckling mot en hög förmåga till praktisk samverkan med andra inkluderar ett nära samarbete med Nato. Det innebär också att en hög grad av interoperabilitet i förhållande till Natos standarder höjer vår tekniska och operativa förmåga att ge och ta emot militärt stöd.

En annan viktig grundförutsättning för att kunna ge och ta emot militärt stöd handlar om att i förväg förbereda de praktiska arrangemang som krävs för att ett utländskt förband ska kunna verka på svenskt territorium, t.ex. vid övningar, kriser eller militära operationer i Sverige eller i vårt närområde. Exempel på detta är att det finns en nationell plan för hur Sverige som värdland innehar och avdelar resurser för logistik, ledning och samverkan på olika nivåer beroende på den aktuella situationen. Det handlar också om att säkerställa rättsliga regler avseende militära förbands uppträdande på svenskt territorium. Samtliga dessa praktiska förberedelser går under benämningen värdlandsstöd (Host Nation Support, HNS).

Värdlandsstöd är alltså ett sammanfattande begrepp för det civila och/eller militära stöd som lämnas i fred, kris och krig av en nation till en annan nation eller organisation, som efter inbjudan till övningsverksamhet, transitering eller insatser, befinner sig på värdlandets territorium. Förmåga till värdlandsstöd är en grundförutsättning för att kunna ge och ta emot militärt stöd.

I lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap anges att totalförsvar är den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Det civila försvaret utgörs av verksamhet som ansvariga aktörer genomför i syfte att göra det möjligt för samhället att hantera situationer då beredskapen höjs (se prop. 2014/15:109 s. 59 f.). I Sverige kan värdlandsstöd därför innebära även uppgifter för det civila försvaret.

Värdlandsstöd förutsätter avtal som reglerar relationen mellan de aktuella aktörerna. Förberedelserna kan underlättas genom att generella samförståndsavtal, dvs. övergripande ramavtal med grundläggande principer, ingås i förväg i stället för att fullständiga avtal behöver ingås inför varje enskild aktivitet, t.ex. en övning.

Det aktuella samförståndsavtalet med Nato om värdlandsstöd är ett sådant övergripande avtal där även juridiska och finansiella aspekter av att ge och ta emot stöd regleras. Avtalet innehåller grundläggande principer och procedurer för värdlandsstöd och kan användas över hela skalan av situationer från fred (t.ex. i samband med övningar) och kriser till krig. Syftet med samförståndsavtalet är att säkerställa att Sverige som värdland kan lämna ett effektivt stöd för militär verksamhet på svenskt territorium i samband med övningar, kriser eller militära operationer i Sverige och i vårt närområde. Avtalet bygger på frivillighet mellan parterna, vilket innebär att det blir tillämpligt endast i de fall Sverige först fattar ett nationellt beslut om militärt samarbete med Nato i något avseende.

Genom att godkänna samförståndsavtalet etableras således ett ramregelverk som underlättar och ökar förutsättningarna för att effektivt kunna ge och ta emot militärt stöd från Nato vid kris eller krig i Sverige eller i närområdet. Avtalet underlättar också för Sverige att utgöra

värdland för ömsesidigt överenskomna militära aktiviteter, t.ex. övningar. I nuläget behöver Sverige förhandla och ingå en rad avtal inför varje enskild aktivitet i de fall PFF SOFA inte är tillräcklig. Processen är ofta komplex och brådskande samt föranleder betydande administrativt arbete. Det finns även risk att det kan uppfattas som mer komplicerat att vid behov bedriva verksamhet i Sverige jämfört med de länder som redan har ett avtal om värdlandsstöd på plats.

Nato är ledande vad gäller militär interoperabilitet och i princip samtliga våra internationella samarbetspartner är medlemmar i eller partner till Nato och de flesta har också tecknat samförståndsavtal om värdlandsstöd med Nato.

Genom ett godkännande av samförståndsavtalet förbättras Sveriges förmåga att ge och ta emot militärt stöd och således också förutsättningarna för att Försvarsmakten tillsammans med övriga totalförsvarsmyndigheter ska kunna utföra sin uppgift att, enskilt och tillsammans med andra, försvara Sverige och främja svensk säkerhet. Detta är en av förutsättningarna för att på ett trovärdigt sätt bidra till säkerhet i närområdet.

Regeringens bedömning är att den säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde stärker behovet av fördjupade bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten.

Ett närmare samarbete med andra länder och viktiga aktörer i vårt närområde skapar förutsägbarhet, främjar fredlig utveckling och höjer tröskeln för militära incidenter och konflikter. Inom försvarsområdet finns, utifrån ett svenskt perspektiv, begränsningen att samarbetet inte innebär ömsesidiga försvarsförpliktelser. Utifrån positionen som militärt alliansfri utvecklar Sverige de säkerhetspolitiska samarbetena på både bredden och djupet.

4.2 Sveriges befintliga avtal inom PFF-samarbetet

PFF är ett internationellt samarbete mellan Natomedlemmar och andra stater (partnerländer) som tillkom 1994. Sverige anslöt sig till samarbetet redan samma år. Inom samarbetet finns avtalet PFF SOFA från 1995 (avtal mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor) och som reglerar statusen för ett lands styrkor när de befinner sig på en annan avtalsparts territorium. Avtalet hänvisar till statusreglerna i Nato SOFA (avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor). PFF SOFA innebär således i stort en territoriell utvidgning av de materiella reglerna i Nato SOFA så att de omfattar också de PFF-länder som inte är Nato-medlemmar. Till PFF SOFA hör även ett tilläggsprotokoll, enligt vilket parterna har åtagit sig att inte verkställa en dödsdom mot en medlem i en styrka från någon annan stat som är part i tilläggsprotokollet.

Statusavtalen behövs och används så snart ett lands militära personal efter inbjudan av den mottagande staten befinner sig på denna stats territorium. Avtalen syftar till att, redan i förväg, reglera situationer som

kan uppstå när militär personal deltar och militär materiel används i en aktivitet eller en övning, t.ex. vad som gäller vid ett haveri eller vilket land som har jurisdiktion om ett brott begås av någon i en militär styrka. PFF SOFA innehåller således regler om bl.a. straffrättslig domsrätt, skadestånd och tullbestämmelser. Det ska dock understrykas att statusavtalen endast reglerar vad som gäller rättsligt när ett lands personal väl befinner sig på ett annat lands territorium. Frågan om beslut att sända och ta emot personal regleras däremot inte i avtalen.

Statusavtalen (PFF/Nato SOFA) med protokoll gäller endast vid militärt samarbete. Det är sådan personal som är knuten till en avtalsstats stridskrafter som omfattas av avtalen, dvs. främst militär personal. Men också personer som är civilanställda i ett avtalslands stridskrafter och som följer med en styrka åtnjuter vissa rättigheter. Avtalen är dock inte tillämpliga på annan civil personal. Även anhöriga till den utsända personalen, ges viss rättslig status i avtalen.

Sverige ratificerade både PFF SOFA och tilläggsprotokollet 1996. I samband med detta avgav Sverige en reservation i fråga om möjligheten för utländsk stat att utöva domsrätt på svenskt territorium. Innan svensk ratificering kunde ske krävdes viss ny lagstiftning, bl.a. ändringar i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall, och den rättsliga regleringen med anledning av detta trädde i kraft den 1 juli 1996 (prop. 1995/96:37, bet. 1995/96: FöU04, rskr. 1995/96:237). Efter en genomförd översyn av regleringen beslöts sedermera att Sverige skulle vidga tillämpningen av avtalet och för att möjliggöra detta antogs ytterligare lagstiftning, som trädde i kraft den 1 januari 2005. Sverige beslutade samtidigt att godkänna ytterligare två statusavtal: SHIRBRIG SOFA och EU SOFA (prop. 2004/05:7, bet. 2004/05: FöU2, rskr. 2004/05:44). SHIRBRIG SOFA har upphört att gälla med anledning av upplösandet av samarbetet SHIRBRIG i juni 2009.

4.3 Behovet av det kompletterande tilläggsprotokollet till PFF SOFA

Till PFF SOFA hör, utöver tilläggsprotokollet angående dödsstraff, ett kompletterande tilläggsprotokoll från 1997. Detta reglerar den rättsliga statusen för militära Natohögkvarter och för deras personal på PFF-ländernas territorium, genom att hänvisa till och utvidga den territoriella omfattningen av ett mellan Natoländerna befintligt avtal, det s.k. Parisprotokollet från 1952 (protokoll om status för internationella militära högkvarter upprättade med stöd av Nordatlantiska fördraget). Till stor del hänvisar Parisprotokollet i sin tur till Nato SOFA, vari alltså huvuddelen av de materiella reglerna som blir aktuella i samband med anslutning till det kompletterande tilläggsprotokollet finns. Protokollet, liksom övriga statusavtal, reglerar endast vad som gäller rättsligt när en viss styrka eller viss personal, i detta fall sådan som är knuten till ett Natohögkvarter, väl befinner sig på ett avtalslands territorium. Protokollet som sådant ger således inte Nato rätt att verka på den mottagande statens territorium, utan föregående samtycke.

När Sverige anslöt sig till PFF SOFA och tilläggsprotokollet rörande dödsstraff fanns inte det kompletterande tilläggsprotokollet. När Sverige därefter, år 2005, valde att utvidga tillämpningen av PFF SOFA ansågs det inte finnas behov av att också tillträda detta protokoll. Med ett samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd blir dock situationen en annan. Det kompletterande tilläggsprotokollet utgör en grundbult i det juridiska ramverk som krävs för att Sverige ska kunna vara part i ett värdlandsstödsavtal med Nato, eftersom det reglerar den rättsliga statusen för militära Natohögkvarter och för deras militära och civila personal inom parternas territorier. Ett godkännande av samförståndsavtalet kräver således också att Sverige först godkänner anslutningen till protokollet.

Praktisk tillämpning av protokollet

Samtidigt som det kompletterande tilläggsprotokollet är nödvändigt för värdlandsstödsavtalet bedöms en svensk anslutning till protokollet få en begränsad praktisk betydelse. Det finns nämligen inga Natohögkvarter och ingen personal vid Natohögkvarter i Sverige, och det får anses som närmast uteslutet att sådana permanenta högkvarter skulle upprättas här. Det innebär att frågan om rättslig status kommer aktualiseras endast vid övnings- och annan samarbetsverksamhet. Det kompletterande tilläggsprotokollet är tillämpligt på sådan militär och civil personal, liksom anhöriga till sådan, som omfattas av protokollet vid varje tillfälle som sådana personer i sin officiella tjänst befinner sig på en protokollsparts område. Avtalsåtagandet gäller dock endast när sådan personal är i Sverige på inbjudan av behörig svensk myndighet, företrädesvis Försvarsmakten. Protokollet är däremot inte tillämpligt när en individ från ett högkvarter på eget initiativ besöker Sverige. En inbjudan sker inför övningar, utbildningar och liknande. I detta avseende ska dock noteras att Natoleda övningar i Sverige eller andra verksamheter där företrädare från Natohögkvarter deltar i dag är ytterst begränsade och att ingen större ökning förutses, även med samförståndsavtalet, eftersom den personal som deltar i övningar nästan uteslutande tillhör de sändande länderna, och inte Nato eller dess högkvarter. I händelse av att Nato skulle verka på svenskt territorium vid kris eller väpnad konflikt i Sverige eller i vårt närområde skulle omfattningen naturligtvis kunna bli en annan. Det ska dock återigen understrykas att all verksamhet av Natohögkvarter i Sverige förutsätter svenskt samtycke.

Däremot får en anslutning till protokollet praktisk betydelse för den svenska personal som är placerad vid ett Natohögkvarter, t.ex. vid Shape i Bryssel. I dag regleras statusen för sådan personal genom ad hoc-överenskommelser medan den, efter ikraftträdandet av anslutningen, kommer att åtnjuta samma immunitet och privilegier som följer direkt av protokollet.

5 Det kompletterande tilläggsprotokollet till PFF SOFA

5.1 Innehåll

Det kompletterande tilläggsprotokollet till PFF SOFA, som upprättades den 19 december 1997 och trädde i kraft den 15 april 1999, innehåller sex artiklar och dess huvudsakliga funktion är att göra Parisprotokollet (protokoll om status för internationella militära högkvarter upprättade med stöd av Nordatlantiska fördraget) tillämpligt för PFF-länderna.

I ingressen anges att parterna beaktar behovet av att upprätta och reglera statusen för militära Natohögkvarter och deras personal inom de staters territorium som deltar i PFF. Syftet är att underlätta förhållandet till de väpnade styrkorna i de enskilda stater som deltar i PFF samt behovet av att tillerkänna personal som ingår i partnerskapsstaternas väpnade styrkor och som är placerad vid eller ansluten till militära Natohögkvarter, en lämplig status.

I artikel 1 definieras olika begrepp som förekommer i Parisprotokollet. Det anges t.ex. att orden styrka och civil komponent har de betydelser som de har i Parisprotokollet med det tillägget att de också innefattar personer som är placerade vid eller anslutna till Natohögkvarter från andra PFF-länder än sådana som är Natomedlemmar. Vidare definieras begreppet militära Natohögkvarter såsom allierade högkvarter och andra internationella militära högkvarter eller organisationer som täcks av artiklarna I och XIV i Parisprotokollet. I artikel 2 anges att protokollsparterna ska tillämpa bestämmelserna i Parisprotokollet på militära Natohögkvarters verksamhet och deras militära och civila personal när de befinner sig inom en protokollsparts territorium. Av artikel 3 följer att det geografiska tillämpningsområdet omfattar territorier tillhörande parter till såväl Parisprotokollet som till detta protokoll. Därmed hör, utöver de Natoländer som är parter i Parisprotokollet, även de PFF-länders territorier som är parter i protokollet till tillämpningsområdet. I övrigt innehåller protokollet bestämmelser om lösning av menings-skiljaktigheter och ingående respektive uppsägning av protokollet.

Protokollet är bilagt i engelsk originalversion och i svensk översättning, se *bilaga 4*.

5.2 Parisprotokollet

Parisprotokollet, som upprättades den 28 augusti 1952, är ett protokoll till Nato SOFA (avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor). Nato SOFA är en överenskommelse mellan Natos medlemsstater som reglerar statusen för ett Natolands styrkor när de befinner sig på ett annat Natolands territorium. Parisprotokollet reglerar i sin tur statusen för Natos ledningsstrukturer och för dessa högkvarters militära och civila personal, samt för deras familjer, när de

befinner sig på tjänsteuppdrag inom en protokollsparts territorium. Parisprotokollet består av 16 artiklar men hänvisar i materiellt hänseende huvudsakligen till statusreglerna i Nato SOFA. Nedan följer en sammanfattning av några av de här relevanta frågorna som regleras i protokollet.

Parisprotokollet och Nato SOFA är bilagda i engelsk originalversion och i svenska översättningar, se *bilaga 5* respektive *bilaga 6*.

Statusavtalen PFF/Nato SOFA och deras tilläggsprotokoll är undertecknade på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga och ska ha företräde före svensk översättning i händelse av skiljaktigheter.

5.2.1 De enskilda bestämmelserna

I ingressen konstateras att internationella militära högkvarter kan inrättas med stöd av ett särskilt arrangemang som grundar sig på Nordatlantiska fördraget och att parterna önskar definiera statusen för sådana högkvarter och deras personal inom Nordatlantiska fördragets område.

Allmänna bestämmelser (artiklarna I–III)

Protokollets första artikel innehåller definitioner av vissa begrepp. Det anges bl.a. att med överhögkvarter avses Natos högkvarter i Europa (Shape), Natos högkvarter för Atlantområdet (Saclant) och varje annat motsvarande internationellt militärt högkvarter som har upprättats enligt Nordatlantiska fördraget. Med allierat högkvarter avses överhögkvarter och varje annat internationellt militärt högkvarter som har upprättats enligt fördraget och som är direkt underställt ett överhögkvarter.

I artikel II tydliggörs att bestämmelserna i Nato SOFA med de justeringar som bestäms i protokollet ska tillämpas på allierade högkvarter och på deras militära och civila personal samt deras anhöriga när de befinner sig inom någon protokollsparts territorium i tjänsten eller, i fråga om anhöriga, i samband med makes, makas eller föräldrars tjänstgöring.

Artikel III definierar vissa begrepp som används i Nato SOFA. Det anges t.ex. att med styrka avses personer som är placerade vid ett allierat högkvarter och som tillhör ett Natolands stridskrafter. Civil komponent avser två olika kategorier, dels personer som är anställda hos något Natolands stridskrafter men placerade vid ett allierat högkvarter, dels en viss kategori av civil personal som är direktanställd av Nato. Vidare anges att allierade högkvarter ska jämföras med styrka vid tillämpningen av vissa angivna bestämmelser i Nato SOFA, bl.a. gällande rätten för en styrkas reguljära militära förband att utöva polisiär myndighet för att upprätthålla ordning och säkerhet inom egna lokaler (artikel VII.10 i Nato SOFA) och beträffande villkoren för en styrkas vistelse vad avser bl.a. inköp av varor och anställning av civil arbetskraft (artikel IX.2–4, 7 och 8 i Nato SOFA).

Tolkningsregler beträffande "sändande stat" (artikel IV)

Bestämmelsen innehåller tolkningsregler som tydliggör hur Nato SOFA ska tillämpas på Natos högkvarter. Huvudregeln är att de rättigheter och skyldigheter som i Nato SOFA gäller för den sändande staten ska, vad

gäller ett allierat högkvarter och dess personal samt deras anhöriga, ligga hos eller anknytas till vederbörligt överhögkvarter och dess underställda myndigheter.

Från huvudregeln anges ett antal undantag. Den rätt som tillkommer den sändande statens militära myndigheter att utöva straffrättslig och disciplinär jurisdiktion enligt artikel VII i Nato SOFA hör enligt Parisprotokollet till de militära myndigheterna, i förekommande fall den stat, vars militära lagar gäller för den berörda personen. I vissa andra angivna fall ska de skyldigheter som åläggs den sändande staten eller dess myndigheter genom bestämmelser i Nato SOFA gälla både det allierade högkvarteret och den stat vars stridskrafter (eller medlem eller anställd i dess stridskrafter, eller sådana personers anhöriga) berörs. Det gäller bl.a. följande skyldigheter. Både den stat som sänder personal och det allierade högkvarteret ska se till att personalen respekterar lagarna i den mottagande staten (artikel II i Nato SOFA), båda ska underrätta den mottagande staten om personen uteblir från tjänsten och inte skickas tillbaka till sitt hemland eller om han eller hon olovligen är frånvarande från sitt tjänsteuppdrag i mer än 21 dagar (artikel III.4 i Nato SOFA) och båda ska bistå myndigheterna vid den mottagande staten i personens anhållande och dennes överföring till den myndighet som ska utöva domsrätt (artikel VII.5a i Nato SOFA).

Av artikelns paragraf c framgår att när det i vissa bestämmelser i Nato SOFA talas om sändande stat ska detta enligt Parisprotokollet anses vara den stat vars styrka medlemmen tillhör eller har civil anställning vid. Det gäller bl.a. det identitetskort som den sändande staten beviljat och den sändande statens skyldighet att ta emot de personer som den mottagande staten har utvisat (se artikel III.2a respektive artikel III.5 i Nato SOFA).

Artikelns paragraf d anger att skyldigheter som åläggs sändande stat enligt vissa angivna bestämmelser i Nato SOFA ska vila på den stat vars stridskrafter den personen som föranlett anspråket tillhör eller vid vilka personen är anställd. Om en sådan stat inte finns hör den sändande statens skyldigheter till det allierade högkvarter som personen i fråga tillhör. Det gäller bl.a. skadeståndsanspråk som härrör från åtalbara handlingar eller försummelser i den mottagande staten och som inte inträffat i tjänsten (artikel VIII.6 i Nato SOFA).

Slutligen anges att både den eventuella sändande staten och det allierade högkvarteret ska ha sändande stats rättigheter vid utnämmande av den skiljedomare som avses i artikel VIII.8 i Nato SOFA.

Identitetskort (artikel V)

Av bestämmelsen framgår att varje medlem av ett allierat högkvarter ska ha ett av högkvarteret utfärdat identitetskort som ska uppvisas på begäran. Det innebär att det krävs dubbla identitetskort; även ett nationellt identitetskort enligt PFF SOFA fordras.

Skadestånd (artikel VI)

Artikeln innehåller tolkningsregler om hur skadeståndsbestämmelsen, artikel VIII, i Nato SOFA ska tillämpas på allierade högkvarter. Det klargörs att de skyldigheter som uppställs för parterna i Nato SOFA om

att avstå från vissa fordringar gentemot varandra ska gälla både för det allierade högkvarteret och för varje berörd part i protokollet.

Bestämmelsen innehåller ytterligare tolkningsregler. Artikel VIII.1 och 2 i Nato SOFA handlar om anspråk på grund av skadevållande handlingar som sker i tjänsten och det görs skillnad mellan skada som uppstår på offentligt ägd egendom som används under Nato-verksamhet och skada på annan egendom som tillhör en part. Det klargörs att vid tillämpningen av dessa regler ska egendom som tillhör ett allierat högkvarter eller en protokollspart och som används av högkvarteret, anses vara egendom ägd av en part och använd av dess stridskrafter. Vidare framgår att skada som vållats av en medlem av en styrka eller en civil komponent eller av någon annan anställd vid ett allierat högkvarter ska anses vara skada vållad av en medlem eller en anställd i en parts stridskrafter. Det anges också att uttrycket ”tillhörande en part” i artikel VIII.3 i Nato SOFA ska omfatta fartyg som ägs av ett allierat högkvarter. Artikel VIII.5 i Nato SOFA handlar om anspråk på grund av skador som uppstår i tjänsten men där den skadelidande inte är en annan samarbetande stat utan en utomstående, s.k. tredjemansskador. Det förtydligas att sådana anspråk ska omfatta även anspråk som härrör från handling eller underlåtenhet av anställda vid ett allierat högkvarter eller för sådant som ett högkvarter är rättsligt ansvarigt för och som orsakar skada inom någon protokollsparts territorium. När det gäller sådana tredjemansskador som orsakats utanför tjänsteutövning, se ovan artikel IV d.

Beskattning av den utsända personalens lön (artikel VII)

Bestämmelsen anger att den skattebefrielse beträffande lön och arvoden som, enligt artikel X i Nato SOFA, i mottagarlandet ska beviljas sändande stats personal (medlemmar av en styrka eller en civil komponent) även ska gälla de löner och arvoden som personal vid allierade högkvarter får i denna egenskap av det land från vilket de är utsända. Bestämmelsen befriar dock inte sådana personer från beskattning i den stat i vilken de är medborgare.

Artikeln innehåller vidare ett tillägg i förhållande till Nato SOFA. Det framgår att den civila personal, tillhörande vissa av Natorådet bestämda kategorier, som är direktanställda av högkvarteren ska vara befriade från skatter på löner och arvoden som de allierade högkvarteren betalar till dem i denna egenskap. En part i protokollet kan dock komma överens med högkvarteret om ett arrangemang, enligt vilket parten anställer och sedan ställer sina medborgare till högkvarterets förfogande samt står för deras löner. Den parten får i sådant fall beskatta dessa löner och arvoden, men de ska vara befriade från beskattning av andra parter.

Andra skatter och avgifter (artikel VIII)

Artikeln innehåller först en, i förhållande till Nato SOFA, helt ny bestämmelse om skattefrihet. Det anges att i syfte att underlätta etablerandet och driften av allierade högkvarter ska sådana högkvarter, så långt som möjligt, vara befriade från avgifter och skatter som hänför sig till kostnader i det gemensamma försvarets intresse och för deras officiella bruk. Varje protokollspart ska, i syfte att ingå ett avtal om

genomförande av bestämmelsen, föra förhandlingar med det allierade högkvarter som eventuellt verkar inom dess territorium. Bestämmelsen har således i praktiken endast betydelse för värdstater för Natos högkvarter och gäller endast högkvarteren, inte dess personal.

Vidare ska allierade högkvarter ha samma rättigheter som beviljas styrkor enligt artikel XI i Nato SOFA. Det handlar om vissa angivna tullbefrielser. Natos högkvarter ska således tillåtas att tullfritt ta in och föra ut tjänstefordon och annan utrustning för högkvarterens egna bruk. Högkvarterens tjänstefordon ska också vara befriade från skatter som uttas för fordon i vägtrafik. Officiella dokument under officiell försegling ska inte göras till föremål för tullinspektion. Medlemmar av högkvarteren får även tullfritt ta in och föra ut personliga ägodelar och möbler samt motorfordon för eget bruk. Det sistnämnda omfattar dock inte medborgare i den mottagande staten, om de inte ingår i en annan protokollsparts stridskrafter. Mottagarlandet är slutligen skyldigt att tillhandahålla drivmedel, oljor och smörjmedel till de allierade högkvarterens tjänstefordon, luftfartyg och fartyg skattefritt. Enligt artikeln avses med uttrycket ”avgifter och skatter” inte betalning för erhållna tjänster.

Fördelning av egendom (artikel IX)

Artikeln behandlar fördelningen mellan Natos medlemsstater av egendom som allierade högkvarter inte längre behöver. Det framgår också att mark och byggnader som den mottagande staten upplåtit kostnadsfritt, eller mot nominell betalning, för ett allierat högkvarters förfogande ska återlämnas till den mottagande staten. Artikeln blir endast tillämplig när ett högkvarter etablerats på en stats territorium.

Rättskapacitet (artiklarna X–XI)

I artikel X beskrivs att varje överhögkvarter är en juridisk person som har rätt att ingå avtal och att förvärva och avyttra egendom. Den mottagande staten kan dock ingå överenskommelser med överhögkvarteret om att utövandet av denna rätt ska ske enligt särskilda arrangemang.

Artikel XI klargör att ett överhögkvarter kan uppträda både som kärke och svarande vid rättegångar om inte annat följer av artikel VIII i Nato SOFA samt att exekutionsåtgärder som beslag och kvarstad inte får vidtas avseende allierade högkvarters egendom eller tillgångar, förutom för vissa i Nato SOFA angivna syften, nämligen i samband med utredning av lagöverträdelser.

Valutaregler och handlingars okränkbarhet (artiklarna XII–XIII)

Enligt artikel XII ska de allierade högkvarteren för att kunna förfoga över sin internationella budget tillåtas inneha kontanter och konton i valfri valuta. Protokollsparterna ska också underlätta högkvarterens valuta- växling och överföring av tillgångar mellan staterna.

Av artikel XIII följer att ett allierat högkvarters arkiv och andra officiella handlingar, som förvaras i dess lokaler eller som innehas av en på vederbörligt sätt godkänd medlem av högkvarteret, ska vara okränkbara, om inte högkvarteret har avstått från denna typ av immunitet.

Avslutande bestämmelser (artiklarna XIV–XVI)

I artikel XIV finns regler om Natorådets roll och om protokollets tillämplighet i andra fall än de som framgår direkt av protokollet. Det anges bl.a. att protokollet får, enligt beslut av Natorådet, helt eller delvis tillämpas på internationella militära högkvarter och organisationer (som inte omfattas av definitionerna i artikel 1 b–c) och som upprättats med stöd av Nordatlantiska fördraget.

De sista artiklarna innehåller bl.a. regler om hur man löser menings-skiljaktigheter om tolkning eller tillämpning av protokollet och formalia-regler.

Den svenska reservationen

Artikel VII i Nato SOFA, till vilken såväl PFF SOFA liksom dess kompletterande tilläggsprotokoll via Parisprotokollet hänvisar, innehåller långtgående möjligheter för en sändande stat att utöva straffrättslig jurisdiktion och även verkställa påföljder för brott på en mottagande stats territorium. I samband med att Sverige undertecknade och anslöt sig till PFF SOFA 1996 lämnades dock en reservation mot möjligheten för en utländsk stat att utöva domsrätt på svenskt territorium. Sverige lämnade samma reservation vid undertecknandet av det kompletterande tilläggs-protokollet. Reservationen har följande lydelse:

Sveriges regering anser sig inte vara bunden av artikel I i avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor i den utsträckning som denna artikel hänför sig till bestämmelserna i artikel VII i avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor, som ger de sändande staterna rätt att utöva domsrätt inom en mottagande stats territorium, när Sverige är mottagande stat. Reservationen inbegriper inte de åtgärder som vidtas av militärmyndigheterna i en sändande stat, vilka är trängande nödvändiga för att upprätthålla lugn och ordning inom styrkan.

Reservationen innebär att, i de fall som den sändande staten enligt avtalet ska ha företrädare vid utövande av jurisdiktion, sådan jurisdiktion inte får utövas på svenskt territorium. Reservationen begränsar däremot inte på något sätt den sändande staten från att utöva sådan jurisdiktion för brott begångna här i landet efter det att den misstänkte gärningsmannen återvänt till den sändande staten.

Som skäl för den första reservationen, dvs. vid anslutningen till PFF SOFA, angavs i förarbetena (jfr prop. 1995/96:37 s. 31, bet. 1995/96:FöU04 s. 10 f.) främst att jurisdiktionsbestämmelserna är tänkta att reglera rättsliga förhållanden inom ramen för ett betydligt mera långtgående samarbete än PFF, där den sändande staten skulle ha en styrka permanent förlagd i den mottagande staten. Vidare framhölls att det i Nato SOFA inte finns någon bestämmelse som hindrar den sändande staten från att döma till dödsstraff då den utövar sin domsrätt, utan endast ett förbud mot verkställighet av ett sådant straff på mottagarstatens territorium. Redan meddelandet av en dödsdom på svenskt territorium bedömdes strida mot 2 kap. 4 § regeringsformen enligt vilken dödsstraff inte får förekomma.

6 Samförståndsavtalet med Nato om värdlandsstöd

Samförståndsavtalet mellan Sverige och Nato om tillhandahållande av värdlandsstöd vid genomförande av Natos operationer, övningar och annan liknande militär verksamhet (nedan benämnd värdlandsstödsavtalet), som undertecknades den 4 september 2014, är ett övergripande ramavtal innehållande 11 avsnitt. Det innehåller grundläggande principer och förfaranden, inklusive regler av juridisk och finansiell karaktär, beträffande det stöd som Sverige i egenskap av värdland lämnar till Nato när Nato verkar på svenskt territorium i något avseende. Det är avsett att användas över hela skalan av situationer då Sverige kan komma att ta emot Natos militära stöd, dvs. såväl i fredstid (t.ex. för övningar) som vid kriser och i krig i Sverige eller i närområdet. Genom avtalet tydliggörs det ansvar Sverige har som värdland i förhållande till Nato och sändande länder, liksom vilket ansvar Nato och sändande länder har vid Natoledd verksamhet i Sverige.

Värdlandsstödsavtalet som sådant ger inte Nato rätt eller skyldighet att verka på svenskt territorium. Avtalet bygger på frivillighet mellan parterna, vilket innebär att det blir tillämpligt endast i de fall Sverige först fattar ett nationellt beslut om att bjuda in Nato för att genomföra någon form av verksamhet. Det betyder att Sverige avgör när Natoledd verksamhet får äga rum på svenskt territorium och i sådant fall också innehållet i verksamheten.

Värdlandsstödsavtalet är ett ramavtal och inför varje enskild aktivitet kommer ett särskilt genomförandeavtal att behöva ingås inom ramen för de begränsningar som anges i värdlandsstödsavtalet. Avtalet är bilagt i engelsk originalversion och i svensk översättning, se *bilaga 7*.

Värdlandsstödsavtalet är undertecknat på engelska varför den engelska texten ska ha företräde före den svenska översättningen i händelse av skiljaktigheter.

6.1 De enskilda bestämmelserna

I ingressen anges att parterna beaktar bestämmelserna i bl.a. Nato respektive PFF SOFA jämte avtalens tilläggsprotokoll.

Allmänna bestämmelser (avsnitt 1–4)

Avtalets första avsnitt innehåller definitioner av begrepp som används i avtalet, bl.a. gäller detta uttrycken styrka, Natoleverantörer, Natoledd militär verksamhet och sändande länder. Här definieras också värdlandsstöd som det civila och militära stöd som lämnas i fredstid, vid nödlägen, kriser och konflikter (på eng. ”in peace, emergencies, crisis and conflict”) av ett värdland till allierade styrkor och organisationer som befinner sig inom, är verksamma inom eller transiteras genom värdlandets territorium, territorialhav eller luftrum. Av punkterna 17 och 18 framgår att värdlandsstödsavtalet är ett ramavtal och att tekniska tilläggsöverenskommelser kommer att ingås inför varje aktivitet.

Av avtalets andra avsnitt framgår att avtalets syfte är att fastställa principer och förfaranden för upprättandet av baseringsområden och tillhandahållandet av värdlandsstöd till Natos styrkor i, eller med stöd från, värdlandet under Natoledd militär verksamhet. Det tydliggörs också att avtalet, tillsammans med dess tilläggsöverenskommelser, är avsedda att tjäna som grund för behörig myndighet i värdnationen och för Natobefälhavare inför planeringen av överenskommelser om värdlandsstöd för olika typer av militär verksamhet. Avtalet tar alltså sikte på Natoledd militär verksamhet på värdlandets, dvs. Sveriges, territorium.

I tredje avsnittet utvecklas avtalets tillämpningsområde närmare och avsnittet innehåller vissa generella bestämmelser. Det framgår bl.a. att PFF SOFA och det kompletterande tilläggsprotokollet, om de är i kraft mellan parterna, ska tillämpas på all Natoledd militär verksamhet samt att värdlandsstödsavtalet är avsett att vara i överensstämmelse med Natos doktrin och fungera som ett övergripande avtal för värdlandsstöd. Värdlandet ska erkänna att baseringsområden som upprättats i enlighet med avtalet utgör avdelningar till de högkvarter som upprättat dem och att högkvarteren också bär ansvaret för verksamheten på sådana baser. Vidare anges att värdlandet, alltså Sverige, i största möjliga utsträckning utifrån förmåga och inom de praktiska begränsningar som råder vid varje given tidpunkt ska stödja de styrkor som är utsända till Natoledd militär verksamhet. De närmare detaljerna om stödet ska framgå av tilläggsdokumenten. Det klargörs att värdlandsstödsavtalet är tillämpligt i fredstid, vid nödläge, kris och konflikt eller i tider av internationella spänningar enligt vad värdlandet och Nato gemensamt beslutar. Vidare anges att sändande länder uppmuntras att delta i Natoledd militär verksamhet i värdlandet och att då godta avtalet som övergripande dokument för det värdlandsstöd som värdlandet ska lämna, men att de också får ingå separata bilaterala avtal i enskilda fall. Slutligen regleras generella tillstånd för flygningar, tillträde till hamnar m.m. i samband med Natoledd militär verksamhet i värdlandet.

I avsnitt fyra hänvisas till bilagan till värdlandsstödsavtalet, i vilken anges de referensdokument som kan vara tillämpliga för avtalet, t.ex. PFF SOFA.

Ansvar (avsnitt 5)

I femte avsnittet regleras ansvarsfördelningen mellan värdlandet och Nato samt övriga deltagare, dvs. de sändande länderna.

I punkten 5.1 regleras värdlandets, dvs. Sveriges, ansvar enligt avtalet. Det klargörs att det av tilläggsdokumenten ska framgå värdlandets tillgänglighet eller eventuella brister i fråga om förmåga till värdlandsstöd, och att värdlandet åläggs skyldighet att i god tid lämna besked om ändrade förutsättningar. Nato-planerare ska kunna förlita sig på de framtagna tilläggsdokumenten. Värdlandet ska, för att kunna lämna stöd, ingå nödvändiga överenskommelser med såväl civila som kommersiella aktörer. Kommersiellt stöd ska upphandlas genom ett konkurrensutsatt förfarande. Värdlandet ska vidare föra register för att kunna fastställa ersättning till värdlandet för det stöd som tillhandahålls styrkorna. Det klargörs att värdlandet behåller kontrollen över sina egna värdlandsstödsresurser, såvida inte kontrollen släpps. Värdlandet ska uppmåna

sändande länder att godta villkoren i avtalet genom antingen ett anslutningsmeddelande eller en avsiktsförklaring. Vårdlandet ska tillhandahålla styrkan sjuk- och tandvård från vårdlandets militära anläggningar på samma villkor som vårdlandets militär får. Vårdlandet ska också tillhandahålla förfaranden för medicinska kontakter mellan vårdland och sändande land. Vidare åläggs vårdlandet en skyldighet att förse Natobefälhavaren med kopior på engelska av vissa nationella bestämmelser som kan vara tillämpliga på verksamheten. Slutligen ska vårdlandet som dokumentation för tulländamål godkänna kopior av sändande staters lastförteckningar över utrustning och förnödenheter, både för militärt och personligt bruk, som upprättats i enlighet med Nato SOFA.

I punkten 5.2 regleras Natos ansvar. Det anges att Natobefälhavaren i största möjliga utsträckning ska säkerställa att tilläggsdokumenten anger den typ och kvantitet av stöd som behövs. Det konstateras dock att uppdragets och styrkans utformning inte kan specificeras förrän bl.a. operationsplaner har upprättats. Natobefälhavaren ska lämna den kompletterande information som är nödvändig för vårdlandets planering så snart som möjligt. Natobefälhavaren ska också i god tid underrätta vårdlandet om ändrade förhållanden och föreslå lämpliga ändringar i tilläggsdokument. Det är Natobefälhavaren som beslutar kring frågor om Nato-gemensam finansiering. Natobefälhavaren ska vidare ange och prioritera vilket vårdlandsstöd som behövs och godkänna prissättningen för gemensamma kostnader samt säkerställa ekonomisk ersättning till vårdlandet för överenskommet vårdlandsstöd om det ska betalas genom gemensam finansiering. I övriga fall ska Natobefälhavaren hjälpa till att reglera ekonomiska åtaganden mellan vårdlandet och de sändande länderna. Natobefälhavaren ska vidare identifiera bl.a. personalbehov för de platser som ska upprättas i vårdlandet, och tillsammans med berörda sändande länder lösa eventuella situationer då sändande staters behov inte stämmer överens med Natobefälhavarens resursfördelningsprioriteringar. Slutligen ska Natobefälhavaren arbeta för standardisering av stödbehoven m.m.

I punkten 5.3 regleras de sändande ländernas ansvar. Det framgår bl.a. att sändande länder kan välja att delta i förfarandena för vårdlandsstöd genom att godta bestämmelserna i avtalet, antingen genom ett anslutningsmeddelande eller genom en avsiktsförklaring för en viss Natoledd militär verksamhet. Sändande länder åläggs att informera vårdlandet och ansvarig Natobefälhavare om behoven av vårdlandsstöd. I bestämmelsen finns också regler om kostnaderna för vårdlandsstödet. Det framgår bl.a. att sändande länder ska betala direkt eller ersätta vårdlandet för tjänster som tillhandahålls från militära aktörer. När det gäller stöd från kommersiella eller civila aktörer ska detta betalas direkt av de sändande länderna. De sändande länderna är vidare skyldiga att anmäla bl.a. förändrade behov av vårdlandsstöd till vårdlandet och behörig Natobefälhavare. Slutligen anges att de sändande länderna ansvarar för kostnaden för civil sjuk- och tandvård som vårdlandet tillhandahåller samt att de är skyldiga att följa vissa av vårdlandets bestämmelser, bl.a. på hälso- och sjukvårdsområdet samt avseende förvaring, transport och bortskaffande av farligt gods, vilka har identifierats vara relevanta för verksamheten.

Finansiella bestämmelser (avsnitt 6)

I sjätte avsnittet regleras finansiella frågor.

Inledningsvis görs en hänvisning till framförallt statusavtalen. Det framgår att internationella militära högkvarters aktiviteter, baseringsområden, Natoägda och/eller chartrade fartyg, luftfartyg och fordon samt drivmedel, oljor och smörjmedel som tillhandahålls styrkor ska vara befriade från skatter, tullar, avgifter och andra liknande pålagor i enlighet med reglerna i Nato/PFF SOFA, Parisprotokollet/det kompletterande tilläggsprotokollet och/eller andra mellan parterna tillämpliga överenskommelser och internationella konventioner. Det anges också att den immunitet och de privilegier som internationella militära högkvarter tillerkänns genom Parisprotokollet eller det kompletterande tilläggsprotokollet ska vara tillämpliga på alla högkvarterens delar och avdelningar som sänds till värdlandet för genomförandet av en Natoledd militär verksamhet. Vidare ska tillfällig import till och export från värdlandets territorium av utrustning, förråd, produkter, materiel och tjänster i samband med en Natoledd militär verksamhet vara befriad från tullar, skatter och avgifter. Andra tullförfaranden ska beslutas i enlighet med tillämpligt statusavtal respektive tilläggsprotokoll. I punkten 6.4 klargörs att vad gäller befrielse från mervärdesskatt och punktskatter, enligt nyss angivna bestämmelser, ska sådan beviljas internationella militära högkvarter och Natoledda förband i deras egenskap av juridiska personer. Skattebefrielse avseende fysiska personer, som definieras som del av en styrka, ska beviljas i enlighet med reglerna i tillämpligt statusavtal respektive tilläggsprotokoll och eventuella bilaterala tilläggsöverenskommelser mellan parterna. Vidare anges att för det fall fullständig befrielse från skatter, tullar, avgifter och liknande pålagor inte är möjlig för köp gjorda i värdlandet, ska den avgift som tas ut inte vara högre än den som gäller för värdlandets försvarsmakt.

Av avsnittet framgår också att finansiella transaktioner, inklusive överföring av medel och öppnande av konton, vid bankinstitut ska vara fria från statliga pålagor och statliga avgifter.

Vidare ska avgifter för civil och militär materiel och civila och militära tjänster som tillhandahålls av värdlandet inte vara högre än de avgifter som värdlandets försvarsmakt betalar och ska inte inbegripa t.ex. administrationskostnader. Ersättning ska inte betalas för stöd som tillhandahålls av militär personal. Natobefälhavaren och de sändande länderna får ingå avtal direkt med kommersiella leverantörer om varor, tjänster och annat stöd.

Natoägda fordon och de sändande ländernas militärfordon är egenförsäkrade och ska därför kunna användas utan kommersiell försäkring.

Värdlandet ska som huvudregel inte ta på sig något ekonomiskt ansvar för Natobefälhavarens eller de sändande ländernas räkning. Det klargörs att värdlandsstödsavtalet inte medför finansieringsskyldighet utan att de frågorna ska anges i tilläggsdokumenten samt att upprättandet av baseringsområden i värdlandet inte avser anläggande eller restaurering av infrastruktur.

Avsnittet innehåller också regler om bl.a. Natogemensam finansiering, beräkning av omkostnader och kategorisering av utgifter såsom t.ex. Natogemensamma kostnader eller delade kostnader.

Rättsliga frågor (avsnitt 7)

I avsnittet framgår att högkvarteren har rätt att utföra sådana rättshandlingar som är nödvändiga för uppdragens fullgörande, t.ex. att ingå avtal och köpa egendom. Vidare klargörs att statusen för de styrkor som är utsända till värdlandets territorium ska bestämmas i enlighet med Nato/PFF SOFA och Parisprotokollet/det kompletterande tilläggsprotokollet. Slutligen regleras frågor om skadestånd. Det anges att utomobligatoriska skadeståndsanspråk som uppkommer till följd av, eller i samband med, tillämpningen av avtalet ska avgöras i enlighet med bestämmelserna i statusavtalen medan inomobligatoriska anspråk ska behandlas och avgöras av värdlandet i enlighet med värdlandets lagar och förfaranden.

Skydd av styrkor (avsnitt 8)

I avsnittet finns bestämmelser om skydd av styrkor, t.ex. om planerandet av sådant skydd, om parternas informationsskyldigheter gentemot varandra och om Natobefälhavarens samordnarroll. Det anges att skydd av styrkor ska ske i enlighet med Natos principer och förfaranden och på ett sätt som är förenligt med Nato/PFF SOFA. Under inga omständigheter får skyddet ske på sådant sätt att det strider mot Nato/PFF SOFA eller lagarna i värdlandet.

Säkerhetsskydd och röjande av information (avsnitt 9)

Avsnittet innehåller bestämmelser om skydd av information, t.ex. hur säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som överförs, förvaras, hanteras m.m. till följd av avtalet ska behandlas, och om märkning av och röjande av sådana uppgifter. Det hänvisas i huvudsak till tillämpliga överenskommelser mellan Nato och Sverige.

Avslutande bestämmelser (avsnitt 10–11)

I de avslutande avsnitten finns regler om avtalets ikraftträdande, uppsägning och giltighetstid, om ändring av avtalet och tvistlösning angående tolkning eller tillämpning av avtalet samt om lagkonflikter.

Tolkningsmeddelanden kring "styrka" och "leverantörer"

I samband med undertecknade av värdlandsstödsavtalet lämnade Sverige följande meddelande:

Vid tillämpning av detta samförståndsavtal och dess tilläggsdokument erkänner inte Konungariket Sveriges regering att leverantörer utgör del av styrkan eller civil komponent enligt definitionen i Nato/PFF SOFA och Parisprotokollet/det kompletterande tilläggsprotokollet.

Nato lämnade i sin tur följande meddelande:

Konungariket Sveriges meddelande ska förstås vara tillämpligt så länge Natoledt militär verksamhet fortsätter att kunna fylla sitt syfte i enlighet med Nordatlantiska rådets mandat.

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner värdlandsstödsavtalet med Nato, liksom det kompletterande tilläggsprotokollet till PFF SOFA med reservation när det gäller möjligheten för utländsk stat att utöva domsrätt på svenskt territorium.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. Några instanser, *Försvarsmakten*, *Trafikverket*, *Sjöfartsverket* och *Transportstyrelsen* yttrar sig särskilt i denna fråga och tillstyrker eller uttrycker sig på annat sätt positivt till ett godkännande av värdlandsstödsavtalet.

Utöver remissinstanserna har ett antal spontana yttranden från olika sammanslutningar och privatpersoner inkommit. Samtliga avstyrker eller ställer sig på annat sätt negativa till ett godkännande av värdlandsstödsavtalet. En synpunkt är att promemorian saknar en allsidig analys av de säkerhetspolitiska konsekvenserna av värdlandsstödsavtalet. Vidare ifrågasätts hur avtalet förhåller sig till Sveriges militära alliansfrihet och vad det innebär för Natos möjlighet att placera kärnvapen i Sverige. Flera uttrycker oro för att Sverige överlämnar beslutanderätt till Nato och undrar också hur tilläggsavtal kommer att ingås. Vissa anser att frågan inte har hanterats på ett transparent och demokratiskt sätt.

Skälen för regeringens förslag: Som redogjorts för i avsnitt 4.1 för Sverige en solidarisk säkerhetspolitik som bygger på att hot mot freden bäst avvärjs i gemenskap och i samverkan med andra länder och organisationer. En viktig del av att kunna bygga säkerhet tillsammans med andra är förmågan att kunna ge och ta emot militärt stöd. Förmågan till detta är också en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna utföra sin uppgift att, såväl självständigt som i samverkan med andra, försvara Sverige och främja svensk säkerhet genom insatser såväl nationellt som internationellt.

Sveriges förmåga att ge och ta emot militärt stöd är dock beroende av ett antal faktorer. En grundläggande förutsättning är Försvarsmaktens förmåga att kunna samverka militärt med andra länder. I västvärlden är Nato den organisation som definierar den internationella standarden för militär samverkan, s.k. interoperabilitet, vilken i sin tur utgör grunden för svensk samverkansförmåga i internationell krishantering inom ramen för Nato, FN och EU. Samarbete med Nato utgör en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna utveckla en hög förmåga till interoperabilitet.

En annan grundförutsättning är förmågan till värdlandsstöd. Med värdlandsstöd menas de praktiska förberedelser som krävs för att ett utländskt förband ska kunna verka på svenskt territorium. Det handlar om att Sverige, som värdland, ska kunna lämna effektivt stöd till utländska aktörer när de på inbjudan av Sverige befinner sig på svenskt territorium, för att t.ex. öva eller genomföra operationer eller annan militär verksamhet vid kriser eller konflikter i Sverige eller i närområdet. I förberedelserna ingår inte bara överenskommelser om det logistiska stöd som ska lämnas utan också om bl.a. finansiella aspekter av lämnat stöd och regler vad avser utländska militära förbands uppträdande på svenskt

territorium. Utöver en stärkt värdlandsstödsförmåga hos Försvarsmakten ställs även krav på övriga totalförsvarsmyndigheter.

Värdlandsstöd förutsätter olika former av avtal som reglerar relationen mellan de aktuella aktörerna vid en situation då stöd lämnas. Förberedelserna kan underlättas genom att generella samförståndsavtal, dvs. övergripande ramavtal, ingås i förväg i stället för att fullständiga avtal behöver träffas inför varje enskild aktivitet, t.ex. en övning. Värdlandsstödsavtalet med Nato som regeringen undertecknade den 4 september 2014 är ett övergripande avtal där bl.a. juridiska och finansiella aspekter av att ge och ta emot stöd regleras. Avtalet innehåller grundläggande principer och procedurer för värdlandsstöd och kan användas över hela skalan av situationer från fred, kriser till krig. Som redan framgått i tidigare avsnitt blir avtalet tillämpligt endast i de fall Sverige först fattar ett nationellt beslut om att tillåta Natoverksamhet på svenskt territorium i något avseende.

Genom att godkänna värdlandsstödsavtalet etableras således ett ramregelverk som underlättar och ökar förutsättningarna att effektivt kunna ge och ta emot militärt stöd från Nato vid kris eller väpnad konflikt i Sverige eller i närområdet. Avtalet underlättar också för Sverige att utgöra värdland för ömsesidigt överenskomna militära verksamheter, t.ex. internationella övningar. I nuläget behöver Sverige förhandla och ingå en rad avtal inför varje enskild aktivitet (när PFF SOFA inte är tillräcklig). Processen är ofta komplex och brådskanie samt föranleder betydande administrativt arbete. Det finns därför en risk att det kan uppfattas som mer komplicerat att vid behov bedriva verksamhet i Sverige jämfört med de länder som redan har ett avtal om värdlandsstöd på plats. Att öva med samarbetspartners i en internationell miljö är av stor vikt för att upprätthålla och utveckla interoperabiliteten med andra länder. Det är också centralt för att utveckla svensk förmåga.

Nato är ledande vad gäller militär interoperabilitet och i princip samtliga våra internationella samarbetspartners är medlemmar i eller partners till Nato och de flesta har dessutom tecknat samförståndsavtal om värdlandsstöd med Nato. Det kan noteras att även Finland tecknade ett sådant samförståndsavtal samma dag som Sverige. Ett svenskt godkännande av värdlandsstödsavtalet ökar vår förmåga till samverkan internationellt, vilket i sin tur kan främja också bilaterala aktiviteter mellan Sverige och andra samarbetsländer.

Mot bakgrund av det anförda är det angeläget att Sverige godkänner värdlandsstödsavtalet med Nato.

Regeringen vill med anledning av de spontana yttranden som inkommit poängtera att den säkerhetspolitiska inriktning som fastslås i inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109) ligger fast och att genomförandet av värdlandsstödsavtalet ligger i linje med den.

I inriktningspropositionen anges bl.a. att Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra, att Sverige bör fördjupa sina bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten samt att detta ställer krav på förmågan att ge och ta emot stöd. Det höjer tröskeln för militära incidenter och konflikter och bidrar därmed till svensk säkerhet men också till stabiliteten och säkerheten i vår region.

Sveriges säkerhetspolitik, inbegripet den militära alliansfriheten, syftar ytterst till att garantera landets politiska oberoende och självständighet.

Hävdandet av vårt lands suveränitet och territoriella integritet är en nödvändig förutsättning för att Sverige ska kunna uppnå målen för vår säkerhet. Den militära alliansfriheten förutsätter en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik i kombination med en trovärdig nationell försvarsförmåga. Detta bygger på sammanhållningen i EU och på ökat samarbete på bred front: i Norden, Östersjöområdet, FN och OSSE, med Nato och genom den transatlantiska länken. Det bör noteras att värdlandsstödsavtalet inte innehåller några försvarsförpliktelser, eller andra typer av säkerhetspolitiska garantier utan innebär ett led i genomförandet av Sveriges säkerhetspolitiska inriktning, och påverkar inte den militära alliansfriheten. Vad som avtalas är tekniska och juridiska frågor i händelse av att Sverige bjuder in Nato att genomföra verksamhet på svenskt territorium, vilket även fortsättningsvis förutsätter nationella beslut på svensk sida. Värdlandsstödsavtalet förenklar samarbetet med Nato och bidrar till svensk handlingsfrihet, men föreskriver inte något ytterligare samarbete i sig.

Som förklarats ovan innebär värdlandsstödsavtalet att Sveriges förmåga att ge och ta emot stöd ökar, vilket bland annat underlättar övningssamarbetet. Därmed stärks säkerheten för Sverige och vi bidrar till andras säkerhet. Det är i sin tur en viktig del i genomförandet av den säkerhetspolitiska inriktning som regeringen angett i den nyss nämnda propositionen.

Som också förklarats ovan, bygger värdlandsstödsavtalet på frivillighet och blir tillämpligt endast i de fall som Sverige först fattar ett nationellt beslut om att bjuda in Nato för att bedriva verksamhet i något avseende. Avtalet ger inte Nato någon rätt eller skyldighet att vistas eller verka på svenskt territorium utan en inbjudan i det enskilda fallet. Det betyder att Sverige även framöver avgör om och när Natoverksamhet får äga rum på svenskt territorium och vilken typ av verksamhet det i sådant fall ska vara fråga om. Precis som är fallet enligt nu gällande lagstiftning krävs också beslut om tillstånd för tillträde till svenskt territorium innan utländsk trupp kommer hit. Det är således ingen skillnad från vad som gäller, och vad som redan sker i dag, t.ex. när Sverige beslutar om att tillåta en Nato-övning på svenskt territorium. Precis som nu kommer i de flesta fall beslut om eventuell verksamhet inom ramen för värdlandsstödsavtalet fattas genom regeringsbeslut. I sällsynta fall, företrädesvis under höjd beredskap, kan det också tänkas att det skulle kunna uppstå en fråga som ligger inom riksdagens mandat. De svenska reglerna som rör rätten för myndighet, regering respektive riksdag att fatta beslut om att tillåta utländsk trupp, t.ex. Nato, att agera på eller från svenskt territorium i något avseende, kvarstår alltså oförändrade och påverkas inte av värdlandsstödsavtalet.

Värdlandsstödsavtalet är, som tidigare framgått, ett ramavtal vilket innebär att mer detaljerade tilläggsavtal kan behöva ingås inför enskilda aktiviteter. I de fall tilläggsavtalen innebär nya förpliktelser för Sverige som stat kommer även dessa avtal att behöva föregås av sedvanliga regeringsbeslut.

I detta sammanhang bör även något sägas då det gäller frågan om kärnvapen. I många av de spontana yttranden som inkommit har uttryckts oro för att värdlandsstödsavtalet skulle kunna innebära att Natoländer kommer kunna placera kärnvapen i Sverige. Värdlandsstödsavtalet ger

inte Nato rätt att vistas eller verka på svenskt territorium, utan föregående svenskt beslut om detta. Avtalet ger inte heller Natoländer rätt att placera kärnvapen på svenskt territorium. Något utrymme för Nato att mot svensk vilja upprätta baseringsområden eller basera förband här finns inte. Det är Sverige som även fortsättningsvis beslutar om vilken typ av verksamhet som får bedrivas här och vilka vapen som får föras in hit. I värdlandsstödsavtalets avsnitt 11.2 förtydligas vidare att avtalet inte är avsett att strida mot nationell lag eller internationella åtaganden som parterna är bundna av, dvs. att dessa lagar och åtaganden är överordnade i relation till värdlandsstödsavtalet. I detta sammanhang bör något sägas om avsnitt 3.3 i värdlandsstödsavtalet som anger att avtalet ”är avsett att överensstämma med Natos doktrin...”. Denna skrivning uttrycker endast att utgångspunkten för Nato är att organisationen ska genomföra sin verksamhet i enlighet med sina styrdokument, så även inom ramen för detta avtal. Men denna skrivning kan aldrig binda Sverige till något avtalsinnehåll som Sverige varken känner till eller har godtagit. Det är tydligt inte minst mot bakgrund av nämnda avsnitt 11.2

Kärnvapen får inte placeras på svenskt territorium. Detta har Sverige i decennier tydligt markerat till omvärlden. Den svenska positionen att inte förvärva kärnvapen och att inte tillåta att sådana vapen placeras på svenskt territorium eller medförs av gästande utländska stridskrafter vid besök har förmedlats på ett otvetydigt sätt i olika sammanhang och forum, t.ex. genom tal i FN:s generalförsamling. En gästande stat är folkrättsligt förpliktad att följa de villkor som Sverige uppställer för besöket. Detta följer bl.a. av den folkrättsliga suveränitetsprincipen. Ingen kärnvapenstat kan vara omedveten om den svenska politiken vad avser kärnvapen på svenskt territorium.

När det gäller frågan om sådana vapen som omfattas av vapenlagens regler, t.ex. skjutvapen, så framgår av avsnitt 8.2.8 nedan att regeringen måste fatta beslut om undantag från vapenlagens tillståndskrav för att sådana vapen ska få föras in i landet.

Vidare bör något sägas om frågan om straffrättslig immunitet. Som framgår av avsnitt 8.2.2 nedan föreskriver varken statusavtalen PFF/Nato SOFA, deras tilläggsprotokoll eller värdlandsstödsavtalet någon sådan immunitet.

Regeringen har tidigare fattat två beslut avseende värdlandsstödsavtalet, först ett bemyndigande till Försvarmakten att förhandla avtalet och därefter ett bemyndigande för myndigheten att ingå detsamma (Fö2014/00091/SI). Arbetet med den lagstiftningsprocess som krävs för att avtalet ska kunna träda i kraft har därefter tagit vid och bedrivits på sedvanligt vis. Regeringen har vid flertalet tillfällen och på olika sätt informerat om detta arbete, bl.a. i inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109 s. 37 f.) och i regeringens budgetproposition för 2015 (prop. 2014/15:1, Utgiftsområde 6, s. 56). Även Förvarsberedningen nämner arbetet i sin försvarspolitiska rapport Försvaret av Sverige – Starkare försvar för en osäker tid (Ds 2014:20, s. 38 f.). Den departementspromemoria som ligger till grund för denna lagrådsremiss, i vilken bl.a. aktuella författningsändringar behandlas (Ds 2015:39) har remitterats till 47 remissinstanser och har också publicerats på regeringens webbplats.

Sverige är anslutet till PFF SOFA sedan 1996 och värderar samarbetet inom PFF högt. Det kompletterande tilläggsprotokollet utgör en grund i det juridiska ramverk som krävs för att Sverige ska kunna vara part i ett värdlandsstödsavtal med Nato, eftersom det reglerar den rättsliga statusen för militära Natohögkvarter och för deras militära och civila personal inom parternas territorier. Det är därmed angeläget att Sverige även godkänner anslutningen till protokollet. Det ska dock understrykas att protokollet bedöms få en begränsad praktisk betydelse i och med att det inte finns något Natohögkvarter eller någon personal vid Natohögkvarter i Sverige (se mer om detta under avsnitt 4.3).

Eftersom det kompletterande tilläggsprotokollet, genom Parisprotokollet, i stort hänvisar till Nato SOFA:s jurisdiktionsbestämmelser bör ett godkännande ges med samma reservation angående möjligheten för utländska myndigheter att utöva domsrätt på svenskt territorium som lämnades i samband med anslutningen till bl.a. PFF SOFA.

Såväl värdlandsstödsavtalet som det kompletterande tilläggsprotokollet förutsätter vissa lagstiftningsåtgärder och ska därför enligt 10 kap. 2 § regeringsformen godkännas av riksdagen. Förslag till lagändringar presenteras i följande avsnitt.

8 Behovet av lagstiftning

8.1 Allmänt

8.1.1 Lagstiftningsmetod

För att en internationell överenskommelse ska bli en del av den svenska rättsordningen krävs särskilda åtgärder. Det finns i huvudsak två metoder att göra detta på: transformation eller inkorporering. Transformation innebär att bestämmelserna i den internationella överenskommelsen införlivas genom lagstiftningsåtgärder, antingen genom att avtalstexten översätts och därefter förs in i en svensk författning eller genom att den omarbetas till en mer traditionell svensk författningstext. Inkorporering innebär att överenskommelsens text införs i den nationella rättsordningen i oförändrat skick. Det sker genom att det i lagtexten görs en hänvisning till överenskommelsen som innebär att den blir gällande nationell rätt. Avtalet kan också göras till en bilaga till lagtexten.

När PFF SOFA infördes i svensk rätt 1996 användes huvudsakligen transformationsmetoden. Lagändringar skedde i brottsbalken, lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall, lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m., lagen (1994:588) om utbildning för fredsbevarande verksamhet och lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m. (prop. 1995/96:37, bet. 1995/96:FöU04, rskr. 1995/96:237). Enligt samma princip gjordes vissa ändringar i relevanta förordningar.

Sverige beslutade 2004 att utvidga tillämpningen av PFF SOFA samt att ratificera två andra avtal; SHIRBRIG SOFA och EU SOFA. I samband med detta användes samma metod, dvs. i huvudsak transformation, för de lagändringar som krävdes för att möjliggöra ett vidare tillämpningsområde. Lagändringar skedde i samma lagar som första gången, dock med tillägget att ändringar också gjordes i lagen (1957:668) om utlämning för brott och vapenlagen (1996:67) och dessutom beslutades en ny lag; lagen (2004:1006) om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering. Inkorporeringsmetoden användes, i likhet med tidigare, endast för de lagändringar som föreslogs i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall (prop. 2004/05:7, bet. 2004/05:FöU2, rskr. 2004/05:44). Även här gjordes vissa förordningsändringar.

Författningsförslagen i denna lagrådsremiss bygger på samma metod, både när det gäller det kompletterande tilläggsprotokollet till PFF SOFA och värdlandsstödsavtalet. Det innebär att överenskommelsernas regler, i de fall de inte stämmer överens med svensk lagstiftning och således kräver författningsändringar, föreslås införlivas genom transformation, dock med det nyss angivna undantaget avseende lagen om immunitet och privilegier i vissa fall.

8.1.2 Generella utgångspunkter

Jämförelse med gällande statusavtal

Som har redogjorts för i avsnitt 4 och 5 utgörs de materiella reglerna i det kompletterande tilläggsprotokollet i huvudsak av innehållet i Nato SOFA. Det senare ligger också till grund för PFF SOFA. Ett svenskt godkännande av protokollet innebär således att liknande privilegier och immunitet som Sverige redan tillerkänner PFF-ländernas styrkor (liksom tillhörande civila komponenter samt anhöriga) genom PFF SOFA ska utsträckas till att också gälla Natos högkvarter och deras personal. Motsvarande status kommer även tillerkännas personal vid EU:s högkvarter när EU SOFA, som Sverige har ratificerat, trätt i kraft. De författningsändringar som Sverige har antagit på grund av PFF SOFA, och till viss del även EU SOFA, medför således att vår lagstiftning till stor del redan är anpassad för det nya avtalsåtagandet. Det kompletterande tilläggsprotokollet kräver ändock viss justering av bestämmelserna som antogs på grund av PFF SOFA, främst med anledning av att det nu är fråga om status för vissa militära högkvarter och deras personal istället för personal utsända av en annan stat. En genomgång av i tidigare lagstiftningsarbeten gjorda lagändringar görs i nästa avsnitt med den utgångspunkten, för att inventera behovet av ändring. Dock ska det påpekas, att eftersom det kompletterande tilläggsprotokollet omfattar såväl vissa högkvarter, såsom juridiska personer, som deras personal är det inte givet att varje bestämmelse, som införts i svensk rätt med anledning av PFF SOFA och som inte omfattar högkvarterens personal, kräver ändring. Regeringen återkommer till det nedan, men definitionerna av begreppen styrka och civil komponent i protokollet innebär att det oftast gäller personal som tillhör (Nato- eller

PFF) stater men som är ”tillfälligt placerade” vid ett Natohögkvarter. Det innebär att i många fall, när en statusfråga beträffande en person ska avgöras, torde detta ske enligt de ”vanliga” reglerna enligt PFF/Nato SOFA. Däremot uppstår, i och med protokollen, en del statusfrågor avseende högkvarteren, som juridiska personer, och därtill tillkommer en personalkategori som inte omfattas av huvudavtalen.

I förhållande till PFF SOFA innehåller det kompletterande tilläggsprotokollet också vissa materiella skillnader, varav den viktigaste är bestämmelsen om att Natohögkvarteren under vissa premisser ska vara befriade från skatter och avgifter vid köp av varor och tjänster som faller inom ramen för överenskommen verksamhet (artikel VIII punkten 1 i Parisprotokollet).

När det gäller värdlandsstödsavtalet som redovisats i avsnitt 6, ger en genomgång av det utfallet att det också där i huvudsak är på skatteområdet som det krävs viss anpassning av svensk lagstiftning samt att det även i det fallet handlar om att utsträcka rättigheter till Natohögkvarter och Natoleda förband, såsom juridiska personer. Därutöver innehåller avtalet en, i förhållande till statusavtalen, något annorlunda definition av begreppet styrka. Medan statusavtalens tillämplighet är begränsad till personer från PFF- och Natoländer anger värdlandsstödsavtalets definition av styrka att det inte är uteslutet att även andra länder kan delta i en aktivitet under Natos ledning. Även om det inte torde höra till vanligheten så är det i vart fall inte uteslutet. Vidare inkluderar definitionen bl.a. vissa icke svenska leverantörer. Sverige lämnade dock ett tolkningsmeddelande i samband med undertecknandet av avtalet med innebörden att Sverige inte erkänner leverantörer som en del av styrkan. Nato lämnade i sin tur ett meddelande som innebär att det svenska uttalandet gäller endast i den mån som Natoleds verksamhet fortfarande kan fylla sitt syfte. Det blir därmed en bedömningsfråga i varje enskilt fall om leverantören ska anses vara nödvändig för den aktuella aktiviteten, se mer om detta nedan.

Avtalens tillämplighet: militärt samarbete

Som har framgått under avsnitt 4.2 gäller statusavtalen PFF/Nato SOFA endast vid militärt samarbete. Det är således endast fråga om personal som är knuten till ett avtalslands stridskrafter som omfattas av avtalen, dvs. främst militär personal. Även en person som är civilanställd i ett avtalslands stridskrafter och som följer med en styrka, åtnjuter dock vissa rättigheter enligt avtalsbestämmelserna. Avtalen är däremot inte tillämpliga på annan civil personal. Statusavtalen är alltså tillämpliga endast när det är fråga om personal som, enligt definitionerna av civil komponent, är knuten till en avtalsparts försvarsmakt. Detta gäller oavsett om arrangemanget i vilket personalen medverkar är anordnat av en militär eller en civil myndighet. Även anhängiga, till den utsända personalen, ges viss rättslig status i avtalen. PFF/Nato SOFA täcker inte andra personalkategorier än dem som nu redogjorts för (se vidare i prop. 2004/05:7 s. 23 ff).

I princip samma sak gäller det kompletterande tilläggsprotokollet/Parisprotokollet eftersom protokollen beträffande definitionerna av styrka och civil komponent i stort hänvisar till Nato SOFA. Det som är

nytt är den kategori av civil personal som är direktanställd av Nato. Men inte heller de personerna är civila, i den bemärkelsen, eftersom Nato är en militär allians. Av värdlandsstödsavtalet framgår att avtalet gäller militär verksamhet och att det omfattar i första hand militär personal, de som ingår i styrkan, och vad gäller civil komponent så hänvisas till definitionerna i statusavtalen. Även här är det alltså endast sådan civil personal som är knuten till styrkan som omfattas av avtalet.

Resonemangen i de följande avsnitten ska läsas med denna utgångspunkt, dvs. i de fall som det talas om ”civil personal” är det sådan som är knuten till en styrka som avses. Det är dock viktigt att påpeka att de aktiviteter som kan komma att genomföras inom ramen för värdlandsstödsavtalet kan omfatta många samhällssektorer, och att samverkan mellan civila och militära aktörer därför är en viktig del i planeringen och genomförandet.

8.2 Överväganden och förslag

I detta avsnitt redogörs samlat för regeringens överväganden och förslag med anledning av innehållet i det kompletterande tilläggsprotokollet till PFF SOFA och värdlandsstödsavtalet med Nato.

Som har framgått ovan innebär det kompletterande tilläggsprotokollet att i huvudsak samma immunitet och privilegier som Sverige i dag tillerkänner PFF-ländernas styrkor ska gälla också Natohögkvarteren och deras personal. Även värdlandsstödsavtalet hänvisar i stora delar till de materiella reglerna i Nato/PFF SOFA. Detta avsnitt tar därför sin utgångspunkt i de författningsåtgärder och överväganden som tidigare har gjorts för att anpassa svensk rätt till PFF SOFA. Förutom en jämförelse med tidigare antagna lagändringar görs också en genomgång av tidigare överväganden beträffande de bestämmelser i PFF SOFA där lagstiftningsåtgärder inte har genomförts och där samma materiella regler gäller för det kompletterande tilläggsprotokollet. Därutöver redogörs det för övriga överväganden och förslag med anledning av de materiella skillnader som finns i protokollet jämfört med PFF SOFA samt avseende värdlandsstödsavtalets övriga bestämmelser.

8.2.1 Beteckning för Natos högkvarter och deras personal

Regeringens förslag: Beteckningen Natohögkvarter ska införas i vissa bestämmelser. Det ska vara tydligt att det avser endast sådana högkvarter som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och *Trafikverket* uppger att myndigheten stöder förslagen. Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: En genomgång av de lagändringar som tidigare har gjorts med anledning av PFF SOFA visar att vissa svenska bestämmelser är utformade på så sätt att de endast omfattar styrkor och annan personal som tillhör *en främmande stat*. I de fall som bestämmelser i det kompletterande tilläggsprotokollet eller i värdlandsstödsavtalet också ska gälla Natohögkvarter och deras personal och de befintliga svenska bestämmelserna inte kan anses omfatta även dessa kategorier behövs en lagändring. Regeringen föreslår att beteckningen Natohögkvarter ska läggas till i de specifika bestämmelser som är aktuella. Det är dock viktigt att framhålla att det inte är fråga om att ge organisationen Nato i sin helhet en viss status i svensk rätt, utan att det är de högkvarter med personal som omfattas av det kompletterande tilläggsprotokollet eller värdlandsstödsavtalet, som åsyftas. Av detta skäl väljs nämnda begrepp i stället för t.ex. internationell organisation. I Parisprotokollet/det kompletterande tilläggsprotokollet definieras vilka internationella militära högkvarter som avses. Det framgår således att protokollen avser dels Natos permanenta ledningsstrukturer såsom samtliga strategiska högkvarter (t.ex. Shape), dels varje annat motsvarande internationellt högkvarter som har upprättats i enlighet med Nordatlantiska fördraget och som är inordnat i Natos ledningsstruktur. Men värdlandsstödsavtalet anger att privilegierna enligt det avtalet vad beträffar Natohögkvarteren inte bara gäller de internationella militära högkvarteren enligt definitionerna i protokollen utan också varje enhet eller avdelning av ett sådant högkvarter som sänds ut till värdlandet för att genomföra en Natoled militär verksamhet. Med beteckningen ”Natohögkvarter” i bestämmelserna avses således såväl alla de högkvarter som omfattas av avtalen som varje enhet eller avdelning av sådant högkvarter som kommer till Sverige inom ramen för sådan verksamhet som omfattas av värdlandsstödsavtalet.

8.2.2 Straffrättslig jurisdiktion och internationellt rättsligt samarbete

Regeringens bedömning: Jurisdiktionsbestämmelserna i det kompletterande tilläggsprotokollet och värdlandsstödsavtalet kräver ingen ändring av brottsbalkens domsrätsregler. Även gällande svensk lagstiftning om internationellt rättsligt samarbete är tillräcklig.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och *Trafikverket* uppger att myndigheten stöder förslagen. Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt i frågan om straffrättslig jurisdiktion m.m.

Skälen för regeringens bedömning: Artikel VII i Nato SOFA innehåller regler om bl.a. straffrättslig jurisdiktion (domsrätt) avseende brott som begås på den mottagande statens territorium. Avtalet föreskriver ingen straffrättslig immunitet, utan innehåller bestämmelser om vilket land som ska utöva jurisdiktion. I vissa angivna fall gäller exklusiv domsrätt för endera staten. Men i många fall tillkommer

domsrätt såväl den sändande som den mottagande staten och det finns därför regler om vilket land som i sådant fall ska ha företräde framför det andra, beroende på den typ av gärning det rör och mot vems intresse gärningen riktar sig. Reglerna innebär också att om den stat, som har företräde till utövande av jurisdiktion, avstår från denna övergår rätten till den andra staten. Av artikeln framgår vidare att den sändande staten har rätt att utöva domsrätt i den mottagande staten när det är den förstnämnda staten som har domsrätt enligt avtalet. Den svenska reservationen till Nato SOFA innebär dock att när den sändande staten har företräde vid utövande av jurisdiktion, får sådan jurisdiktion inte utövas på svenskt territorium.

I 2 kap. brottsbalken finns bestämmelser om svensk straffrättslig jurisdiktion. Huvudregeln är, i fråga om brott som har begåtts i Sverige, att svensk lag ska tillämpas och att svensk domstol är behörig, oaktat gärningsmannens nationalitet. Från denna huvudregel finns dock undantag, bl.a. ska domstolarna iaktta de begränsningar som följer av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser eller av överenskommelser med främmande makt (2 kap. 7 § brottsbalken). Med detta åsyftas i första hand regler om immunitet. Regler om immunitet på grund av internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till finns bl.a. i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. I brottsbalken finns vidare regler som stadgar att det i vissa fall krävs regeringsbeslut för att åtal för brott ska få väckas här i landet (åtalsförordnande). Det kan röra t.ex. den situationen att det i och för sig föreligger domsrätt för svensk domstol enligt svenska regler men att en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige anger att en annan stat i första hand ska ha domsrätt.

Sverige valde i samband med godkännandet av PFF SOFA att uppfylla sitt åtagande i denna del genom att just införa ett sådant krav på tillstånd från regeringen för att väcka åtal i de fall där det enligt avtalet kan bli aktuellt att utöva svensk domsrätt, i de fall Sverige är mottagande stat. Man ansåg att det var lämpligast att låta regeringen göra den bedömningen i varje enskilt fall. Eftersom reglerna i avtalet gäller såväl gärningar som begås i tjänsten som utanför denna infördes en ny paragraf, 2 kap. 7 b § brottsbalken. Det fanns sedan tidigare en bestämmelse om krav på regeringsbeslut såvitt avser gärningar begångna av en utlänning i dennes officiella tjänst (2 kap. 7 a § brottsbalken). Domsrättsreglerna i Nato SOFA är tillämpliga på samtliga personer som är knutna till styrkan, dvs. således också på civilanställd personal. Däremot gäller de inte för medföljande familjemedlemmar.

När Sverige 2004 beslutade att vidga tillämpningen av PFF SOFA samt att ratificera bl.a. EU SOFA breddades bestämmelsen i 2 kap. 7 b § brottsbalken. Den anger numera att för brott som begåtts i Sverige av en utlänning som saknar hemvist i Sverige, men som befinner sig här inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell kris- hantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, får åtal väckas endast efter förordnande av regeringen. Det tillkom också ett nytt andra stycke enligt vilket kravet på regeringsbeslut även gäller för en svensk medborgare eller utlänning med hemvist i Sverige om personen i fråga tjänstgör vid en främmande stats militära styrka. Med den sistnämnda regeln avses t.ex. den situationen att en

svensk medborgare med dubbelt medborgarskap tjänstgör vid den sändande statens försvarsmakt och befinner sig i Sverige inom ramen för ett internationellt militärt samarbete som omfattas av ett avtal.

I Parisprotokollet görs inga särskilda avvikelser från de materiella reglerna om domsrätt i Nato SOFA, vilket innebär att samma regler gäller även när det är Parisprotokollet respektive det kompletterande tilläggsprotokollet som är tillämpligt statusavtal. Det avser alltså situationen att personal som är placerad vid eller, enligt det kompletterande tilläggsprotokollet, ansluten till ett sådant högkvarter som omfattas av protokollen, under placeringstiden begår ett brott på en avtalsparts område. Nato är en organisation som, till skillnad från stater, av förklarliga skäl inte kan utöva domsrätt. Organisationen har ingen egen straffrätt och kan inte utöva någon straffrättslig jurisdiktion över personalen. Det kan därmed inte finnas konkurrerande intressen mellan Nato och den mottagande staten om att få utöva domsrätt. I Parisprotokollets artikel IV punkten a finns således en regel som anger att det är den stat vars militära lagar gäller för den berörda personen som får utöva den domsrätt som enligt Nato SOFA tillkommer den sändande staten. Som nämndes i avsnitt 8.1.2 anger definitionerna av begreppen styrka och civil komponent i protokollen att det rör sig om personer som tillhör eller, såvitt avser civila, är anställda av ett Nato/PFF-lands stridskrafter men som är placerade vid ett Natohögkvarter. Nato har ingen egen styrka utan högkvarteren består av avtalsparternas utsända. En annan sak är att staternas utsända militära personal kan, under placeringen vid ett högkvarter, komma att lyda under Natos befäl. Däremot finns en särskild grupp av civil personal som är direktanställd av Nato (artikel III 1 b) ii i Parisprotokollet), se mer om det strax nedan.

Eftersom de flesta avtalsländer torde ha lagstiftning som innebär att deras militära lagar gäller för den militära personalen, dvs. personer i styrkan, även när de befinner sig på uppdrag utomlands, innebär artikel IV punkten a att det i regel är en annan PFF/Natostat som kommer att utöva domsrätt i de fall som den tillkommer sändande stat enligt PFF SOFA. Det är således inte någon skillnad från vad som idag gäller i Sverige enligt vårt nuvarande avtalsåtagande. När det gäller den civila personalen finns däremot större variation bland länder vad avser deras militära lagars tillämplighet. I de fall som det inte finns en stat vars militära lagar gäller för personen som begått brott, oavsett om denne är medlem av styrkan eller en civil komponent, och då Nato inte kan utöva jurisdiktion, måste exklusiv domsrätt enligt avtalet i stället tillfalla den mottagande staten. Samma sak torde gälla den särskilda kategori av civil personal som är direktanställd av Nato, eftersom protokollet inte innehåller bestämmelser som föreskriver straffrättslig immunitet. En annan sak är att många länders ”vanliga” straffrättsregler ger möjlighet att straffa egna medborgare för vissa allvarliga brott, även om de begås utom riket (jfr 2 kap. 2 § brottsbalken nedan).

Överfört till den svenska regleringen i 2 kap. 7 b § brottsbalken kan det först konstateras att det saknas skäl att ändra första stycket eftersom den regeln hänvisar brett till internationellt militärt samarbete eller krishantering enligt gällande avtal. Det innebär att kravet på åtalsförordnande i det stycket kommer att gälla även för de personer som omfattas av det kompletterande tilläggsprotokollet och värdlandsstöds-

avtalet, (se mer om det sista strax nedan) efter ratificering av desamma. Den bestämmelsen är således tillräcklig för att täcka de allra flesta jurisdiktionssituationer som kan komma att uppstå i Sverige även efter ikraftträdandet av de nya avtalsåtagandena.

Regeln i paragrafens andra stycke är däremot begränsad till ”svenska” personer som tjänstgör i en främmande stats militära styrka. Frågan är om detta stycke behöver justeras med anledning av de nya avtalen. Det andra stycket infördes 2004 för att omsätta specialregeln i VII.4 i Nato SOFA. Huvudregeln i statusavtalen är att den sändande staten ges vissa möjligheter att utöva domsrätt över den egna personalen. Den rätten gäller inte personer som är medborgare eller har sin hemvist i den mottagande staten, förutom i det specialfallet att personen i fråga tillhör den sändande statens styrka. Det är den situationen som regleras i detta stycke. Det gäller alltså endast militär personal. Såvitt avser det kompletterande tilläggsprotokollet skulle det kunna röra sig om den situationen att en svensk medborgare med dubbelt medborgarskap eller någon med stadigvarande hemvist i Sverige tjänstgör i en annan stats styrka och av den staten är placerad vid ett Nato högkvarter. Om denne kommer till Sverige inom ramen för sådant samarbete som omfattas av protokollet och här begår ett brott ska jurisdiktionsreglerna i protokollet gälla och frågan är om den situationen omfattas av formuleringen i detta stycke. Som nyss har redogjorts för har Nato högkvarteren ingen egen styrka utan definitionen ”styrka” i protokollet anger att det handlar om personer som tillhör en avtalsparts stridskrafter men som är placerade vid ett högkvarter. De måste anses tjänstgöra i respektive hemland även när de är tillfälligt placerade vid högkvarteren. Detta oaktat att de under placeringstiden må lyda under Natos befälsstruktur. Skatteregeln i protokollets artikel VII utgår ifrån att personalen är avlönad av det utsända landet, vilket också visar tjänstgöringstillhörigheten. Lokutionen ”tjänstgör i en främmande stats militära styrka” måste därför anses omfatta även den nyss beskrivna situationen. Någon ändring krävs således inte.

I värdlandsstödsavtalet anges att de mellan parterna, dvs. Nato och Sverige, giltiga statusavtalen ska tillämpas även på aktiviteter företagna under detta avtal, se t.ex. en övergripande hänvisning i avsnitt 3.1. När det gäller statusen för styrkorna när de är på värdlandets, dvs. Sveriges, territorium anges i avsnitt 7.2 att denna ska bestämmas i enlighet med tillämpliga avtal, bl.a. PFF SOFA och det kompletterande tilläggsprotokollet. De statusregler som gäller mellan Nato och Sverige ska alltså tillämpas även på en Nato-ledd styrka som kommer till Sverige enligt värdlandsstödsavtalet. Det innebär att samma jurisdiktionsbestämmelser ska gälla, dvs. att det inte finns någon straffrättslig immunitet. Som framgått ovan kommer kravet på åtalsförordnande i 2 kap. 7 b § första stycket brottsbalken att gälla även de personer som omfattas av detta avtal, i enlighet med avtalets bestämmelser, när det är godkänt och i kraft. Av avtalets definition av styrka såsom ”alla komponenter i en Nato-ledd styrka, inklusive[...]” framgår att en styrka även enligt detta avtal utgörs av de enskilda staternas utsända personal. Nyss redovisade resonemang beträffande andra stycket i aktuell bestämmelse i brottsbalken är därmed tillämpligt även på denna situation. En annan sak är att definitionen av styrka i detta avtal skiljer sig något från

statusavtalen. För det första utesluter den inte att även andra stater än PFF- och Natoländer deltar i en aktivitet under Natos ledning. Även om detta torde inträffa ytterst sällan är det inte uteslutet. I det fallet kommer personal från de staterna också omfattas av värdlandsstödsavtalets bestämmelser och därmed, efter avtalets ikraftträdande, omfattas av kravet på åtalsförordnande i 2 kap. 7 b § brottsbalken. Vidare inkluderar definitionen en kategori av personer som inte omfattas av statusavtalen; vissa icke svenska leverantörer som transporterar eller stöder styrkan. Sverige har lämnat ett tolkningsmeddelande med innebörden att vi inte erkänner dessa personer som en del av styrkan eller en civil komponent. Nato har i sin tur lämnat ett meddelande som innebär att det svenska meddelandet gäller endast i den mån som Natoledd verksamhet fortfarande kan fylla sitt syfte. Det blir därmed en bedömningsfråga i varje enskilt fall om leverantörerna ska anses vara nödvändiga för den aktuella aktiviteten. Rättsligt sett kommer de dock att omfattas av första stycket i aktuell bestämmelse om Sverige erkänner Natos tolkning av avtalet. Någon lagändring krävs inte för det. I sådant fall blir det en fråga för regeringen att avgöra i varje enskilt fall.

Slutsatsen blir därmed att vare sig det kompletterande tilläggsprotokollet eller värdlandsstödsavtalet medför att de svenska bestämmelserna om krav på särskilt åtalsförordnande behöver justeras. Den befintliga lagstiftningen täcker även de nya avtalsåtagandena i denna del.

Frågor om internationellt rättsligt samarbete

Artikel VII punkten 5 a i Nato SOFA ålägger myndigheterna i de mottagande och sändande staterna att bistå varandra med att inom mottagande stats territorium anhålla och överlämna medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller dess anhöriga till den myndighet som har domsrätt i enlighet med avtalets bestämmelser om jurisdiktion. Enligt artikelns punkt 6 a ska staterna också bistå varandra bl.a. vid utredning av lagöverträdelser och med bevisupptagning, inklusive beslagtagande av föremål. Vidare ges den sändande staten i punkten 10 a rätt att utöva polisär myndighet inom egna förlägningsområden.

Svenska regler om utlämning för brott finns bl.a. i lagen (1957:668) om utlämning för brott (utlämningslagen). Inom EU gäller lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder och vad avser de nordiska länderna finns bestämmelser i lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder. När Sverige anslöt sig till PFF SOFA ansågs gällande svensk lagstiftning på området tillfyllest trots att utlämningslagen vid den tidpunkten uppställde ett förbud mot utlämning för militära brott och således var oförenlig med avtalets bestämmelser. I samband med den utvidgade tillämningen av PFF SOFA 2004 ändrades dock den bestämmelsen så att den nu tillåter utlämning även för sådana brott om det följer av en internationell överenskommelse som gäller mellan Sverige och det ansökande landet (5 § första stycket). När det gäller ömsesidigt bistånd avseende utredning, bevisupptagning m.m. finns numera de flesta relevanta svenska reglerna samlade i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Den svenska lagstiftningen på området är alltså tillräcklig för att tillgodose de framställningar om utlämning och övrigt rättsligt samarbete som en främmande stat kan göra i Sverige enligt vårt avtalsåtagande i PFF SOFA. I Parisprotokollet görs inga särskilda avvikelser från reglerna i materiellt hänseende. Det anges i artikel IV punkten b att de *skyldigheter* att bistå med att anhålla, överlämna eller hjälpa till med brottsutredning m.m. som åligger en sändande stat enligt de aktuella bestämmelserna ska gälla både det allierade högkvarteret och den stat som berörs, dvs. den stat som placerat personen ifråga vid högkvarteret. Vad som däremot gäller för *rätten* att begära sådan hjälp sägs det inget särskilt om.

Det svenska regelverket om utlämning och om övrig internationell rättslig hjälp bygger på att det är stater som ansöker om sådan hjälp, oftast genom den utländska statens åklagarmyndighet eller domstolar, men även andra myndigheter i en viss stat kan, enligt internationella överenskommelser, ges den behörigheten (se t.ex. 2 kap. 3 § lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål). Från denna huvudregel finns undantag i lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen och i lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt, vilka anger att rättslig hjälp från Sveriges sida ska ges till och på begäran av nämnda domstol och vissa tribunaler t.ex. den för f.d. Jugoslavien. I övrigt utgår som sagt regelverket från att hjälpen begärs av andra stater. Detta är en naturlig konsekvens av att det endast är stater, med undantag för de internationella tribunalerna, som kan utöva straffrättslig domsrätt. Av samma anledning finns specialregeln i Parisprotokollet såvitt avser domsrätsbestämmelserna. Som framgått ovan kan Nato inte utöva domsrätt, utan det är en fråga antingen för mottagande stat eller den stat som placerat personen ifråga vid högkvarteret. Eftersom Natohögkvarteren inte kan göra anspråk på att ha domsrätt går det inte att föreställa sig situationer då högkvarteren skulle begära någon utlämnad eller t.ex. kräva att svensk åklagare beslagtar något som bevis, eftersom sådana åtgärder är led i att utöva straffrättslig jurisdiktion. De rättigheter som de aktuella bestämmelserna medger torde, även med Parisprotokollet, alltid ligga hos det land som gör anspråk på domsrätt. Det är således inte någon förändring i förhållande till vad som nu gäller, varför befintlig svensk lagstiftning bedöms tillräcklig.

Att Parisprotokollet ålägger, utöver berört land, också Natohögkvarteren skyldighet att samarbeta med Sverige i nu aktuella frågor när de befinner sig på svenskt territorium torde det inte finnas några legala hinder för. Om t.ex. en svensk myndighet skulle begära att ett högkvarter som befinner sig i Sverige lämnar över en person inom dess anläggning på grund av misstanke för brott som Sverige har domsrätt över, torde en sådan begäran inte anses utgöra utlämning eftersom den personen redan befinner sig på svenskt territorium. Svenskt regelverk hindrar såldes inte sådant samarbete.

Rätten för sändande stat att utöva polisiär myndighet inom egna förlägningsområden (enligt artikel VII punkten 10 a) har i samband med anslutningen till PFF SOFA bedömts inte kräva uttrycklig bestämmelse i svensk lag eftersom sådan rätt har ansetts följa av vedertagna principer om internationellt militärt samarbete. I Parisprotokollet, artikel III

punkten 2, framgår att ett högkvarter ska betraktas som en styrka i detta avseende och således få utöva sådan rätt när protokollet är tillämpligt. Det bedöms inte få någon påverkan på tidigare fört resonemang varför det inte heller nu krävs någon uttrycklig lagregel, se mer i prop. 1995/96:37 s. 32 och prop. 2004/05:7 s. 39 f.

Sverige som sändande stat

Den svenska lagstiftningens överensstämmelse med åtaganden enligt statusavtalen har naturligtvis störst betydelse i situationer då Sverige är mottagande stat. En del regler kräver dock särskild granskning även när Sverige är sändande stat, särskilt bestämmelserna om straffrättslig domsrätt. De gäller ju på motsvarande vis när Sverige är sändande stat, dvs. om svensk personal begår brott utomlands inom ramen för sådant samarbete som omfattas av statusavtalen eller deras protokoll, och det är viktigt att svensk rätt tillåter sådan domsrätt som ges enligt avtalen.

Bestämmelser om svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet i fråga om brott som begåtts utomlands finns i bl.a. 2 kap. 2 och 3 §§ brottsbalken. Dessa regler ger en mycket vid svensk domsrätt över brott som begås utomlands av svenska medborgare eller utlänningar med hemvist i Sverige. När Sverige anslöt sig till PFF SOFA bedömdes att de aktuella bestämmelserna medgav Sverige domsrätt över i stort sett alla fall som i praktiken kunde tänkas uppkomma i samband med en övning utomlands. Frågan är om samma bedömning gäller personer som kommer att omfattas av det kompletterande tilläggsprotokollet, t.ex. en svensk militär som är placerad vid ett Nato-högkvarter i utlandet (t.ex. Shape i Bryssel). I 3 § ges Sverige oinskränkt domsrätt över brott i utlandet i vissa specifika fall, t.ex. brott som begåtts på svenskt fartyg eller på svenskt luftfartyg eller brott som begåtts av någon som tillhör Försvarsmakten på ett område där en del av Försvarsmakten har befunnit sig. Det är en bedömningsfråga om en enskild utsänd till ett Nato-högkvarter kan anses utgöra "område där en del av Försvarsmakten befinner sig". Även om just de specialreglerna inte skulle vara tillämpliga så har Sverige en sådan vidsträckt domsrätt enligt 2 § att det bedöms som tillräckligt även i den nu relevanta situationen. Enligt den regeln har nämligen Sverige domsrätt beträffande alla brott som begåtts utomlands av svenska medborgare eller utlänningar bosatta i Sverige under förutsättning att gärningen är straffbar också enligt lagen på gärningsorten eller, om brottet begåtts på ett område som inte tillhör någon stat, fängelse kan följa på brottet enligt svensk lag. Det torde vara tillräckligt för att täcka in de absolut flesta fall som kan uppstå. Vidare, enligt 2 kap. 5 § andra stycket brottsbalken krävs i regel förordnande för att väcka åtal för brott som begåtts utomlands. Det torde vara tillräckligt för att garantera den mottagande statens företräde till domsrätt i enlighet med avtalet (se mer i prop. 1995/96:37 s. 34.)

Enligt vad som framgått ovan ålägger det kompletterande tilläggsprotokollet också Sverige som sändande stat, tillsammans med aktuellt högkvarter, skyldighet att bistå mottagande stat med överlämnande och annan rättslig hjälp vad avser ärenden som rör vår utsända personal. Sådant samarbete gäller redan nu enligt PFF SOFA och några kompletterande regler bedöms inte behövas.

8.2.3 Skadestånd och trafikförsäkringsplikt

Regeringens förslag: Av trafikskadelagen ska det framgå att regeringen får meddela föreskrifter om undantag från trafikförsäkringsplikt även för fordon som tillhör ett Natohögkvarter.

Regeringens bedömning: Övriga bestämmelser i det kompletterande tilläggsprotokollet och värdlandsstödsavtalet om svenska statens ansvar för skador som orsakats av utländska deltagare i militärt samarbete eller internationell krishantering i Sverige, täcks av bestämmelserna som finns i lagen om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Trafikverket* stöder förslagen. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen i sin helhet men framhåller då det gäller frågan om skadestånd att det finns skäl för regeringen att överväga att utfästa särskilda garantier för vissa typer av skador. Myndigheten uppmärksammar också att avtalsåtagandet i värdlandsstödsavtalet är begränsat till att inte kräva trafikförsäkring för de i avtalet berörda fordonen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Artikel VIII i Nato SOFA innehåller detaljerade bestämmelser om skadestånd och hur sådant ska regleras. Det finns bl.a. regler som anger att avtalsstaterna i vissa fall ska avstå från att kräva ersättning av varandra och hur staterna i andra fall ska reglera regresskrav som kan uppstå emellan. Dessa typer av bestämmelser har i samband med anslutningen till PFF SOFA ansetts utgöra sådana folkrättsliga åtaganden staterna emellan, vilka i sig inte föranleder krav på svensk lagstiftning (se prop. 1995/96:37 s. 39 f och prop. 2004/05:7 s. 40). Artikeln innehåller emellertid också regler om s.k. tredjemansskador och det görs skillnad på skador som orsakats i respektive utanför tjänsteutövning. Enligt huvudregeln för sådana skador som uppkommit i samband med tjänsteutövning har en skadelidande tredje man rätt att rikta sitt ersättningsanspråk mot svenska staten för skador som på svenskt territorium orsakats av en annan stat eller av en medlem ur en utländsk styrka eller en civil komponent. Sverige har i sin tur rätt att få ersättning av sändande stat enligt i avtalet angivna regler om avräkning. För att tredje man ska ha rätt att rikta dylika anspråk mot svenska staten krävs en rättslig grund.

Efter utvidgningen av PFF SOFA och anslutningen till EU SOFA finns denna rättsliga grund i lagen (2004:1006) om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering. Lagen anger således att om en utländsk fysisk eller juridisk person som saknar hemvist här, efter inbjudan av svensk myndighet, i Sverige deltar i bl.a. militärt samarbete och det enligt internationellt avtal gäller särskilda bestämmelser i fråga om dennes skadeståndsskyldighet, ska svenska staten i stället för den utländska personen ersätta skada som uppkommer i samband med dennes tjänsteutövning under vistelsen och för vilken den utländska personen annars skulle ha varit skadeståndsskyldig enligt svensk lag.

I Parisprotokollet görs flera hänvisningar till artikel VIII i Nato SOFA, främst med förtydliganden hur den ska tillämpas när protokollet är styrande statusavtal. Det anges i t.ex. artikel VI att de skyldigheter som följer av Nato SOFA för parter att avstå från att kräva varandra på skadestånd ska gälla både högkvarteret och varje protokollspart och det förtydligas vilken egendom som ska anses tillhöra en part. När det gäller anspråk på grund av tredjemansskador som uppstått i tjänsteutövning anges att de omfattar även anspråk som härrör från handling eller underlåtenhet av anställda i ett allierat högkvarter eller från annan handling, underlåtenhet eller händelse som ett sådant högkvarter är rättsligt ansvarigt för (se punkten 3). I artikel IV punkten d anges också bl.a. att en sändande stats skyldigheter beträffande skador som uppstått på grund av handlingar av en medlem ur en styrka eller en civil komponent, utanför dennes tjänsteutövning, i första hand ska ligga hos det land som sänt personen ifråga. I princip gäller dock samma materiella regler som enligt Nato SOFA.

I värdlandsstödsavtalet, avsnitt 7.3, anges likaså att utomobligatoriska skadeståndsanspråk ska avgöras i enlighet med reglerna i Nato/PFF SOFA. När det gäller inomobligatoriska skadeståndsanspråk ska dessa däremot, enligt avsnitt 7.4, avgöras av värdlandet, dvs. Sverige, i enlighet med värdlandets lagar och processer (den delen regleras inte i Nato SOFA).

Samma materiella regler ska alltså gälla även enligt de nya avtalsåtagandena. Som framgått ovan har man tidigare ansett att de regler som bl.a. innebär att Sverige åtagit sig att inte kräva andra stater på skadestånd i vissa situationer enligt avtalet inte kräver någon uttrycklig bestämmelse i svensk rätt eftersom de är att anse som sådana folkrättsliga åtaganden mellan staterna som följer direkt av avtalet. Samma sak gäller reglerna för regressanspråk. Denna bedömning gäller även i förhållande till de nya avtalen. När det däremot gäller frågan om tredjemansskador krävs, som framgått ovan, en rättslig grund för att en enskild ska kunna rikta sitt krav mot svenska staten. Den ovan redovisade lagen om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering är utformad på sådant sätt att den efter ikraftträdandet av de båda avtalen kommer att gälla också samtliga de fysiska och juridiska personer som omfattas av de nya avtalen. Någon ändring av den lagen krävs således inte för att Sverige ska uppfylla sina åtaganden i detta avseende.

Värdlandsstödsavtalets bestämmelse om att kontraktuella anspråk ska avgöras enligt värdlandets, dvs. Sveriges, lag kräver inte heller den någon lagstiftningsåtgärd.

Såväl i samband med anslutningen till PFF SOFA som vid utvidgningen av dess tillämpning 2004 gjordes bedömningen att det inte fanns skäl för regeringen att utfästa särskilda garantier för de kostnader som kan uppstå hos myndigheter med anledning av svenska statens skadeståndsskyldighet för tredjemansskador. *Försvarsmakten* instämmer i att det för huvuddelen av de skadeståndsregleringar som kan komma att bli aktuella inte behövs särskilda garantier men påpekar att det skulle kunna inträffa olyckor, som inte rimligen kan täckas inom ramen för Försvarsmaktens ordinarie anslag. Myndigheten menar därför att det

finns skäl för regeringen att överväga att utfästa särskilda garantier för skador av detta slag, kopplade till såväl Nato- som PFF-verksamhet.

Vid militär verksamhet finns alltid en viss risk för att olyckor kan inträffa. På grund av verksamhetens art riskerar somliga olyckor, t.ex. med flyg, att medföra omfattande konsekvenser och eventuellt resultera i kostnader som svårigen kan täckas inom ramen för ansvarig myndighets ordinarie anslag. Det gäller såväl vid genomförande av Försvarmaktens ordinarie verksamhet som vid mellanstatligt samarbete av olika slag. Svåra olyckor är dock lyckligtvis mycket ovanliga. Regeringen anser inte att det finns skäl att i förväg utfästa någon sådan garanti som Försvarmakten har berört. De kostnader som kan komma att uppstå bör, liksom är fallet då det gäller den verksamhet som bedrivs inom ramen för PFF idag, alltså även framöver som absolut huvudregel belasta den besökta myndighetens ordinarie anslag, dvs. i första hand Försvarmaktens.

I samband med utvidgningen av tillämpningen av PFF SOFA ansåg regeringen att Försvarmakten, med erfarenhet av reglering avseende skador orsakade av den egna personalen, skulle vara ansvarig myndighet också för regleringen av de skador som orsakas av utländsk personal vid militärt samarbete eller krishantering. Samtidigt angavs att Försvarmakten, för det fall att annan myndighet är arrangör för aktiviteten, bör ges rätt till regresskrav mot den myndigheten. Eftersom även den verksamhet som kan äga rum i Sverige med anledning av de nya avtalen, kommer vara i huvudsak av militär karaktär där Försvarmakten kommer att vara huvudansvarig arrangör är det lämpligt att ansvaret för skaderegleringen förblir hos Försvarmakten. Den nu angivna ordningen kräver inte ändring av svensk lag.

Särskilt om trafikskador

Den ovan angivna lagen om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering gäller endast skadeståndsskyldighet. Den träffar således inte trafikskadeersättning enligt trafikskadelagen (1975:1410) eftersom sådan ersättning i strikt mening inte utgör skadestånd då den utgår på försäkringsmässig grund. Trafikskadelagen omfattar skador till följd av trafik med motordrivet fordon. Ersättningssystemet bygger på en i princip obligatorisk försäkringsplikt för fordonsägare och frågan om vem som varit vållande till en skada är av underordnad betydelse. Enligt 3 § trafikskadelagen omfattas dock inte statligt ägda fordon av trafikförsäkringsplikten. Enligt 4 § trafikskadelagen kan vidare regeringen föreskriva om undantag från försäkringsplikten beträffande fordon som tillhör viss främmande stat (punkt 1) eller annat motordrivet fordon som är registrerat eller hemmahörande i viss främmande stat (punkt 2). Om ett fordon som är undantaget från trafikförsäkringsplikten enligt första punkten och som saknar trafikförsäkring orsakar skada, är det enligt 15 § trafikskadelagen staten som svarar för den trafikskadeersättning som skulle ha utgått om försäkring hade funnits. I de fall som skada orsakats av fordon som är undantagna från försäkringsplikt enligt andra punkten är det, enligt 16 § trafikskadelagen, i stället försäkringsanstalterna som solidariskt ska svara för den ersättning som skulle ha utgått om försäkring hade funnits.

Som har framgått ovan är huvudprincipen i Nato SOFA avseende tredjemansskador, att skadelidande tredje man har rätt att begära ersättning av Sverige, som mottagande stat, för skador som på svenskt territorium orsakats av den främmande staten eller någon medlem av dess styrka eller civila komponent. Sverige har i sin tur rätt att kräva ersättning av sändande stat enligt villkor i avtalet. Principen gäller även trafikskador. Eftersom dessa inte omfattas av den ovan beskrivna lagen löstes frågan i samband med Sveriges anslutning till PFF SOFA genom att regeringen gjorde ett tillägg i 9 § trafikförsäkringsförordningen (1976:359) som innebar att de för samarbetet aktuella utländska fordonen var undantagna från försäkringsplikt i enlighet med 4 § 1 trafikskadelagen så att staten på så sätt åtog sig att svara för den ersättningen. Efter utvidgningen av avtalets tillämpning 2004 anger 9 § andra stycket trafikförsäkringsförordningen numera att ett motordrivet fordon som tillhör en främmande stat och som inte är registrerat i Sverige får införas hit och brukas i trafik här utan svensk trafikförsäkring inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering.

Av redogörelsen ovan framgår att i princip samma materiella regler avseende skadeståndsreglering gäller också enligt Parisprotokollet och värdlandsstödsavtalet. I det senare avtalet finns, till skillnad från statusavtalen, en specialreglering avseende fordon. I avsnitt 6.13 anges att Natoägda fordon och sändande länders fordon är egenförsäkrade och ska kunna användas i värdlandet utan kommersiell försäkring. *Försvarsmakten* har framhållit att denna bestämmelse innebär att åtagandet i värdlandsstödsavtalet är begränsat till att inte kräva kommersiell försäkring för berörda fordon, men att värdlandet inte åtar sig att svara för sådan ersättning som utgår med anledning av trafikolyckor som dessa fordon är inblandade i. Myndigheten ser det därför som en naturlig ordning att eventuell ersättning som betalas ut av Försvarsmakten i detta hänseende kommer att krävas åter av berörd part, dvs. av ett Natohögkvarter eller en sändande stat.

I avsnitt 7.3 i värdlandsstödsavtalet anges, vilket framgått ovan, att utomobligatoriska skadeståndsanspråk ska avgöras i enlighet med reglerna i Nato/PFF SOFA. Genom den hänvisningen görs statusavtalens regler om tredjemansskador tillämpliga, varav en viktig huvudprincip är att tredjeman som lider skada i Sverige ska kunna få rikta sitt anspråk mot svenska staten, i stället för mot den skadevållande utländska parten. Det är de reglerna som har föranlett tidigare tillägg i trafikförsäkringsförordningen, eftersom vår interna lagstiftning gör skillnad på skadestånd och trafikskadeersättning. Denna reglering, precis som den enligt lagen om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering, inverkar dock inte på Sveriges rätt att i sin tur återkräva ersättning av den utländska parten i enlighet med villkor i tillämpliga avtal.

Regeringen menar således att det undantag från obligatorisk trafikförsäkringsplikt som gäller för fordon inom ramen för PFF SOFA ska gälla även för fordon som omfattas av det kompletterande tilläggsprotokollet och värdlandsstödsavtalet. Såvitt avser fordon som kan komma att föras till och brukas i Sverige inom ramen för verksamhet enligt de nya avtalsåtagandena och som tillhör en viss främmande stat kommer dessa, efter avtalens ikraftträdande, att omfattas av de redan nu

gällande bestämmelserna om undantag från trafikförsäkringsplikt (alltså 4 § 1 trafikskadelagen respektive 9 § andra stycket trafikförsäkringsförordningen). Däremot är de aktuella reglerna begränsade till fordon som tillhör ”en främmande stat” och omfattar således inte fordon som tillhör t.ex. ett Natohögkvarter. Även framöver torde de flesta fordon som kan komma att föras hit tillhöra främmande stater, eftersom Nato till stor del består av sändande staters bidrag i olika avseenden. Men även Nato äger fordon som kan tänkas föras hit och användas här, vilket framgår inte minst av nämnda avsnitt 6.13. De aktuella bestämmelserna bör således justeras så att de också omfattar fordon som tillhör Natohögkvarter och som förs hit inom ramen för sådant samarbete som omfattas av avtalen. En sådan ändring är förenlig med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/103/EG om ansvarsförsäkring för motorfordon och kontroll av att försäkringsplikten fullgörs beträffande sådan ansvarighet, eftersom de aktuella fordonen normalt sett inte kommer vara hemmahörande i Sverige och därför inte omfattas av vår skyldighet att kräva ansvarsförsäkring, jfr artikel 3. Även om de skulle anses omfattas finns möjlighet till sådant undantag från försäkringsplikt enligt artikel 5 i direktivet.

De flesta Natoägda fordon är registrerade eller hemmahörande i ett visst land och såvitt avser 4 § trafikskadelagen skulle de i och för sig kunna omfattas av möjligheten till undantag i paragrafens andra punkt. För fordon som omfattas av sådant undantag gäller dock, enligt 16 § trafikskadelagen, att det är försäkringsanstalterna som ska svara för ersättningen. Det är mest lämpligt att samma ordning ska gälla för Natoägda fordon som nu gäller för utländska statsägda fordon som kommer hit inom ramen för militärt samarbetet m.m., dvs. att det är staten som svarar för ersättningen enligt 15 §.

Även om de nya avtalsåtagandena kan medföra en viss ökning av tillfällena då staten på grund av avsaknad av trafikförsäkring kan komma att bli skyldig att utge trafikskadeersättning, anser regeringen att det inte heller på denna grund finns skäl att utfästa särskilda garantier. Kostnaderna bör även framöver kunna belasta den besökta myndighetens ordinarie anslag.

8.2.4 Indirekt beskattning

Regeringens förslag: Det kompletterande tilläggsprotokollets och värdlandsstödsavtalets bestämmelser om undantag från avgifter och skatter för fordon i vägtrafik och om skattefria förvärv av varor och tjänster ska genomföras i svensk rätt genom en ny bestämmelse i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall.

Regeringens bedömning: Den nuvarande ordningen enligt vilken Försvarsmakten skattefritt tillhandahåller drivmedel, oljor och smörjmedel till andra stater bör gälla även framöver, förutom i de fall som rätt till skattefria förvärv av varor följer av värdlandsstödsavtalet.

Övriga bestämmelser i värdlandsstödsavtalet om skattefria köp m.m. bedöms inte kräva lagändringar.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och *Trafikverket* uppger att myndigheten stöder förslagen. Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt i frågan om indirekt beskattning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Fordon i trafik

Enligt artikel XI punkten 2 c i Nato SOFA ska tjänstefordon som tillhör en militär styrka eller dess civila personal vara undantagna från alla skatter som tas ut för fordon i vägtrafik, dvs. sådana skatter som tas ut för att ett fordon används i vägtrafik. Någon åtskillnad mellan skatt och avgift är inte avsedd. Bestämmelsen avser endast tjänstefordon och alltså inte fordon som ska användas för eget eller anhörigas personliga bruk, jämför frågan om tullfrihet i avsnitt 8.2.5, som gäller även fordon för personligt bruk. Skatter och avgifter som kommer i fråga är i första hand fordonsskatt enligt vägtrafikskattelagen (2006:227) och lagen (2006:228) om särskilda bestämmelser om fordonsskatt och vägavgift enligt lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon. Även trängselskatt enligt lagen (2004:629) om trängselskatt är en sådan skatt som kan omfattas av avtalsbestämmelsen.

I samband med utvidgningen av tillämpningen av PFF SOFA 2004 infördes ett tillägg i 7 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall som tillförsäkrar främmande stater som omfattas av PFF SOFA, det undantag från skatter och avgifter för deras tjänstefordon som aktuell regel föreskriver.

Enligt Parisprotokollets artikel VIII punkten 2 ska ett allierat högkvarter åtnjuta samma rättigheter som en styrka åtnjuter enligt artikel XI i Nato SOFA. Det innebär att även tjänstefordon som omfattas av protokollet ska vara undantagna från nämnda skatter och avgifter. Som har framgått ovan torde de flesta fordon som kan komma att föras till Sverige även framöver tillhöra andra Nato/PFF-stater eftersom Nato till stor del består av sändande staters bidrag i olika avseenden. Nato äger dock också egna fordon vilka kan tänkas föras hit och användas här i tjänsten, och som därmed ska vara berättigade till samma rättigheter.

I värdlandsstödsavtalets avsnitt sex finns finansiella bestämmelser. Av de inledande punkterna 1–4 framgår att även fordon som kommer till Sverige inom ramen för detta avtal ska åtnjuta samma befrielse från tull, skatter och avgifter som gäller enligt statusavtalen och/eller deras protokoll. När det gäller tullfrågan se nedan avsnitt 8.2.5. Vidare klargörs att de privilegier som gäller de allierade högkvarteren enligt Parisprotokollet eller det kompletterande tilläggsprotokollet ska gälla alla delar av sådana högkvarter som sänds ut till värdlandet för att genomföra verksamhet i enlighet med avtalet. Detta innebär att alla de fordon som används i tjänsten inom ramen för sådan verksamhet som omfattas av värdlandsstödsavtalet ska få samma befrielse som framgår av aktuell

bestämmelse i Nato SOFA, dvs. såväl de fordon som ägs av Nato som de som tillhör deltagande länder.

Det undantag för skatter och avgifter för bruk av fordon i trafik som Sverige i dag gör avseende bilar som brukas i Sverige inom ramen för PFF SOFA, ska alltså utsträckas till att avse även de tjänstefordon som omfattas av det kompletterande tilläggsprotokollet och värdlandsstödsavtalet. Detta bör ske på samma sätt som gjordes för PFF SOFA, dvs. genom en reglering i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall. Idag reglerar 7 § första stycket nämnda lag den immunitet och de privilegier som följer av PFF SOFA och andra stycket reglerar motsvarande för EU SOFA. I stället för att utvidga 7 § ytterligare är det lämpligt att en helt ny bestämmelse införs och som samlat tar upp den immunitet och de privilegier som, enligt de nya avtalsåtagandena, tillkommer juridiska och fysiska personer som omfattas av de avtalen. För systematikens skull föreslås också att 7 § delas upp så att även regleringen avseende EU SOFA görs i en egen paragraf.

Förvärv av varor och tjänster

Nato SOFA innehåller inget åtagande för en avtalspart att medge befrielse från skatter och avgifter för den sändande statens köp av varor eller tjänster i den mottagande staten. Tvärtom anger artikel IX punkten 8 att varken en styrka eller en civil komponent kan åberopa den aktuella artikeln för att åtnjuta befrielse från skatter och avgifter på anskaffning av varor och tjänster som omfattas av den mottagande statens skattebestämmelser. Av artikel X framgår däremot att sådan lös egendom som en person förfogar över i den mottagande staten enbart på grund av sin tillfälliga tjänstvistelse där ska vara befriad från skatt. Den regeln handlar dock om sådan egendom som den enskilde för med sig från hemlandet. Bestämmelsen kräver således inte att befrielse från skatt eller avgifter ska ske vid anskaffning av varor och tjänster i Sverige och som omfattas av svenska skattebestämmelser. Däremot innehåller avtalet en bestämmelse om att mottagande stat ska tillhandahålla sändande styrkor drivmedel m.m. skattefritt (se vidare nedan). Det har således tidigare inte gjorts några justeringar av svensk rätt med anledning av PFF SOFA såvitt avser skatter på förvärv av varor och tjänster.

De nya avtalsåtagandena skiljer sig dock på denna punkt. Den stora skillnaden i jämförelse med Nato/PFF SOFA är just att Parisprotokollet och värdlandsstödsavtalet föreskriver skattefrihet för viss anskaffning av varor och tjänster i mottagarlandet/värdlandet. Av artikel VIII punkten 1 i Parisprotokollet framgår att befrielse från skatter och avgifter ska gälla vid upprättandet och driften av ett allierat högkvarter samt att de närmare villkoren ska avtalas mellan det berörda högkvarteret och mottagande stat. Det framgår att inköpen ska vara gjorda i det gemensamma försvarets intresse och för högkvarterens officiella bruk. Skattelättnaden gäller således inte personalens privata inköp, utan den avser endast köp för den gemensamma verksamheten, dvs. för tjänstebruk, och den ska vara överenskommen i ytterligare avtal. Denna bestämmelse får, sedd för sig, i praktiken endast betydelse i det fall att ett permanent Natohögkvarter skulle upprättas i Sverige, vilket inte är något som kan förutses.

Genom värdlandsstödsavtalet tydliggörs dock området för skattelättnaden. I de inledande punkterna i avsnitt sex framgår att sådan befrielse från tull, skatter och avgifter som följer av Nato/PFF SOFA och deras respektive protokoll samt eventuellt andra mellan parterna gällande överenskommelser ska gälla även den verksamhet som företas inom ramen för detta avtal. Det gäller internationella militära högkvarters verksamhet, baseringsområden, Natoägda och chartrade fartyg, luftfartyg och fordon samt drivmedel m.m. som tillhandahålls styrkan. Den skattebefrielse som gäller för bruk av fordon har behandlats ovan, och vad gäller skattefria drivmedel m.m. samt frågan om tull på fordon, se nedan. I övrigt finns inga regler i statusavtalen om skattelättnader för fartyg eller luftfartyg. Som framgått ovan förtydligas också att, vad beträffar Natohögkvarter, gäller rättigheterna inte bara de internationella militära högkvarteren enligt definitionerna i Parisprotokollet/det kompletterande tilläggsprotokollet utan också varje del/avdelning av ett sådant högkvarter som kan tänkas sändas ut till värdlandet för genomförandet av en Natoledd militär verksamhet. I punkten 6.4 klargörs att i fråga om befrielse från mervärdesskatt och andra punktskatter ska detta ske enligt värdlandsstödsavtalet vad gäller internationella militära högkvarter och Natoledda förband, såsom juridiska personer. Beträffande fysiska personer, i egenskap av medlemmar i styrkan, ska dessa åtnjuta skattebefrielse i enlighet med bestämmelserna i tillämpliga statusavtal respektive tilläggsprotokoll eller andra eventuella överenskommelser.

Av detta följer att när det gäller högkvarteren och de Natoledda förbanden, dvs. varje sändande stat som bidrar med en militär enhet under Natos ledning, ska de medges befrielse från mervärdesskatt och eventuella punktskatter beträffande de köp av varor och tjänster som görs för och till den gemensamma verksamheten under vistelsen i Sverige. Det gäller således inte endast vid upprättandet av permanenta högkvarter i Sverige, utan vid varje aktivitet, t.ex. en övning, som företas här under detta avtal.

Avsikten är att värdlandet, dvs. Sverige, ska medge befrielse från mervärdesskatt och eventuella punktskatter för alla de inköp som behövs för verksamheten under vistelsen i Sverige. Detta följer av en inom Nato rådande princip om att ett värdland som tar emot militärt stöd inte ska tjäna ekonomiskt på de operationer och annan verksamhet som, efter inbjudan och på begäran av värdlandet, utförs under ledning av Nato på värdlandets territorium. Nato och deltagande länder kommer ju till värdlandet för att hjälpa detta. Principen är naturligtvis tydligast när militärt stöd lämnas i tider då värdlandet befinner sig i kris eller krig, dvs. sådant stöd som är det yttersta målet för ett värdlandsstödsavtal. Men skattelättnaden gäller all typ av verksamhet, således även sådan som sker i fredstid t.ex. vid övningar.

Skattefriheten gäller som sagt endast de juridiska personernas inköp. När det däremot gäller fysiska personers inköp, dvs. den militära och civila personalens privata inköp, hänvisas till reglerna i statusavtalen jämte deras protokoll. Beträffande Nato/PFF SOFA har det ovan framgått att det inte finns någon rätt till befrielse från mervärdesskatt eller andra avgifter vid köp av varor och tjänster i mottagarlandet, se bl.a. artikel IX punkten 8 i Nato SOFA. När det gäller Parisprotokollets artikel VIII punkten 1 framgår även av den att rätten till skattefrihet vid upp-

byggnad och underhåll av ett högkvarter inte gäller personalens köp. Inte heller personal som kommer till Sverige inom ramen för de nya avtalsåtagandena har således rätt till skattefria inköp. På denna punkt finns således ingen skillnad från vad som nu gäller.

De juridiska personer som omfattas av skattebefrielsen är i första hand de internationella militära Natohögkvarteren och varje del eller avdelning av sådant högkvarter som skickas ut på uppdrag enligt värdlandsstödsavtalet. Men det gäller också de Natoleda förbanden, dvs. varje sändande stat som bidrar med en militär enhet under Natos ledning. Det ska dock förtydligas här att denna skattelättnad för deltagande länder, såsom juridiska personer, endast gäller när de ingår i en sådan Natoledd enhet som kommer till Sverige inom ramen för värdlandsstödsavtalet. Vid internationell militär verksamhet i Sverige som inte är Natoledd kommer statusen för deltagande staters styrkor även framöver att bestämmas i enlighet med PFF SOFA, och därmed är de inte berättigade till sådan skattelättnad vid inköp som gäller enligt värdlandsstödsavtalet. Vidare ingår i de Natoleda förbanden vissa icke svenska leverantörer som ansvarar för transport av eller annat stöd till styrkan. Sverige har som nämnts tidigare lämnat ett tolkningsmeddelande i samband med undertecknandet av avtalet innebärandes att Sverige inte erkänner leverantörer som en del av styrkan. Nato har i sin tur lämnat en förklaring som innebär att det svenska meddelandet endast gäller i den mån som Natoverksamheten fortfarande kan fylla sitt syfte. Det blir därmed en bedömningsfråga i varje enskilt fall om leverantörerna ska anses vara nödvändiga för den aktuella verksamheten. I de fall de bedöms göra det, ska de omfattas av samma skattefrihet.

När det gäller omfattningen av den aktuella skattebefrielsen finns ingen begränsning till köp av vissa typer av varor eller tjänster. Det som avses är en generell rätt till skattefrihet (avseende mervärdesskatt och andra punktskatter) för alla förvärv som görs för verksamheten. Den gäller som sagt bara de juridiska personerna. Det måste dock naturligtvis finnas ett antal fysiska personer som får företräda dessa och således rent faktiskt göra inköpen i deras namn.

Rätten till förvärv av varor och tjänster skattefritt är som framgått ovan ny i förhållande till PFF SOFA. I Sverige gäller en generell skatteplikt enligt 3 kap. 1 § mervärdesskattelagen (1994:200, ML), dvs. huvudregeln är att det på omsättning av varor och tjänster samt import av varor (från en plats utanför EU) utgår mervärdesskatt, såvida inte annat anges i lagen. Med punktskatter avses sådana indirekta skatter som tas ut vid produktion, import, tillhandahållande m.m. av vissa varor och tjänster i enlighet med särskilda lagar. I 3 kap. 15 § skatteförfarandelagen (2011:1244) anges samlat vilka 14 skatter som räknas som punktskatter i Sverige. Det gäller t.ex. skatt på alkoholhaltiga drycker och tobaksvaror enligt lagarna (1994:1564) om alkoholskatt respektive (1994:1563) om tobaksskatt samt skatt på bränslen och elektrisk kraft enligt lagen (1994:1776) om skatt på energi.

Inom EU har en harmonisering skett av förfarandebestämmelserna om mervärdesskatt och punktskatter. De svenska reglerna om mervärdesskatt och punktskatter bygger därför på EU-direktiv och eventuella undantag måste vara tillåtna enligt gemenskapsrättens bestämmelser.

EU-regler om mervärdesskatt finns i rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt. Enligt artikel 151 anges undantag från skatteplikt för vissa med export likställda transaktioner. I punkten 1 b finns förutsättningar till skattefrihet för försäljning till bl.a. internationella organisationer. Förutsättningarna är att det ska avse leveranser av varor och tillhållanden av tjänster som sker till internationella organisationer erkända som sådana av myndigheterna i värdlandet, och till medlemmar av sådana organisationer, inom de begränsningar och på de villkor som fastställs av de internationella konventionerna om upprättandet av dessa organisationer eller genom avtal om deras säte. Artikelns punkt 2 anger att i de fall varorna inte skickas eller transporteras ut ur landet, och när det är fråga om tjänster, får undantaget införas som en rätt till återbetalning av mervärdesskatten, i stället för direkt skattefrihet.

Sverige har tidigare infört regler om skattefrihet med grund i nämnda undantag i direktivet. I t.ex. 3 kap. 30 c § ML medges skattefrihet när fråga är om varuförsäljningar och omsättningar av tjänster till internationella organisationer med säte i annat EU-land och i 10 kap. 6 § ML finns bestämmelser om återbetalning av mervärdesskatt hänförlig till vissa inköp av varor och tjänster i Sverige som görs av sådana internationella organisationer som avses i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall.

Direktivet medger alltså att en internationell organisation, och dess medlemmar, beviljas befrielse från mervärdesskatt direkt med stöd av avtal om skattefriheten har angetts i fördraget om upprättandet av den internationella organisationen eller t.ex. i ett värdlandsavtal (avtal om högkvarter eller fältkontor), förutsatt att organisationen är godkänd som en internationell organisation. Sverige betraktar Nato som en sådan internationell organisation, se t.ex. prop. 1995/96:232 s. 42 och prop. 2004/05:15 s. 43. De nu aktuella avtalen, värdlandsstödsavtalet tillsammans med det kompletterande tilläggsprotokollet, måste anses utgöra sådana avtal som kan aktualisera nämnda undantag. Det kan här nämnas att utöver här befintliga beskickningar och konsulat, och deras respektive personal, åtnjuter i dag ett antal internationella organisationer varierande grad av skatteprivilegier i Sverige till följd av ingångna värdlandsavtal eller internationella konventioner. Till exempel handlar det om Internationella institutet för demokrati och fria val och Organisationen för det globala nätverket för vattenfrågor. Något hinder att införa sådan frihet från mervärdesskatt som beskrivits ovan bedöms således inte föreligga. Eftersom skattefrihet ska medges i enlighet med avtalens villkor innebär det att det inte är organisationen Nato som helhet som kommer i åtnjutande av detta privilegium utan det är, som har beskrivits ovan, de särskilda Natohögkvarter som omfattas av avtalen som berörs. Direktivets undantag medger även att medlemmar i internationella organisationer åtnjuter skattefrihet i enlighet med villkor i avtal. I nu aktuellt fall ska även deltagande länder, i egenskap av juridiska personer, i de fall de ingår i Natoleda förband medges liknande skattefrihet. De flesta deltagande länder som kan komma att beröras torde vara medlemmar i Nato eller i vart fall anslutna till PFF. Men även för övriga stater torde det inte finnas hinder att medge sådan

skattebefrielse eftersom dessa kommer vara medlemmar i Natoledde verksamhet och privilegierna följer av avtalens villkor.

EU-regler om punktskatter finns i rådets direktiv 2008/118/EG av den 16 december 2008 om allmänna regler för punktskatt och om upphävande av direktiv 92/12/EEG. Enligt artikel 12 b medges undantag från betalning av punktskatt på punktskattepliktiga varor som är avsedda att användas till internationella organisationer och dess medlemmar under samma förutsättningar som enligt ovan beskrivna undantag i mervärdesskattedirektivet. I artikelns punkt 2 anges att skattefrihet får beviljas genom återbetalning av punktskatten. Det ovan redovisade resonemanget avseende mervärdesskatt är alltså tillämpligt också för punktskatter, dvs. att undantag även från sådana skatter är tillåtet.

Det föreslås att skattefriheten för förvärv av varor och tjänster enligt de nya avtalsåtagandena åstadkoms genom den nya paragrafen i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall som föreslås ovan. Genom den lagen uppnås den *materiella* rätten till sådan skattefrihet som följer av aktuella avtal. Därutöver krävs att det finns en reglering av hur skattebefrielsen enligt avtalsvillkoren ska uppnås. Skattefria köp kan medges antingen genom direkt skattefrihet vid själva förvärvet eller genom en rätt till återbetalning av erlagd skatt. I det nu aktuella fallet synes det lämpligaste sättet att uppnå den skattefrihet som ska gälla beträffande förvärv av varor och tjänster vara genom en rätt till återbetalning av skatt, inte minst med hänsyn till de bedömningar som måste göras i varje enskilt fall, t.ex. avseende leverantörer och vilka inköp som kan anses vara gjorda för verksamheten. Som framgått ovan är den metoden tillåten enligt de aktuella EU-direktiven.

I svensk rätt finns reglerade undantag från mervärdesskatt för internationella organisationer i vissa fall, dels genom direkt skattefrihet i 3 kap. ML, dels som rätt till återbetalning i 10 kap. I t.ex. 10 kap. 6 § ges sådana internationella organisationer som avses i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall, rätt till återbetalning avseende vissa varor och tjänster. Vidare har sådana organisationer och personal vid dessa också rätt till återbetalning av punktskatt enligt lagarna om tobaksskatt (31 d §), alkoholskatt (31 d §) och skatt på energi (9 kap. 1 §). Bestämmelser om återbetalning av skatt till internationella organisationer förekommer dock inte i övriga punktskattelagar.

De nu beskrivna reglerna om återbetalning kommer att gälla men är inte tillräckliga för att helt uppnå den skattefrihet som avses enligt de nya avtalsåtagandena. Dels gäller skattefriheten enligt 10 kap. 6 § ML endast vissa särskilt uppräknade varor och tjänster, t.ex. varor som är avsedda för inredning eller utrustning av sådan byggnad som är avsedd för förvärvaren, dels avser den endast internationella organisationer, inte medlemmar i desamma. Inte heller de nyss angivna paragraferna i de tre punktskattelagarna är tillräckliga eftersom de endast ger internationella organisationer och ibland viss personal och medlemsstaters ombud vid organisationer sådan skattefrihet. I övriga punktskattelagar finns som sagt inte ens en lagstadgad befrielse från skatt.

Skattefriheten enligt avtalen har alltså en vidare omfattning än vad som följer av ML och punktskattelagstiftningen. Av 1 § lagen om immunitet och privilegier i vissa fall framgår att bestämmelserna om immunitet och privilegier i lagen har företräde framför bestämmelser i andra för-

fattningar (exempelvis reglerna i ML om skattefrihet och motsvarande regler i punktskattelagstiftningen). Av det följer att när det i den föreslagna nya bestämmelsen införs en hänvisning till de nya avtalen så gäller, som sagt, den materiella rätten till skattefrihet enligt avtalsvillkoren, före annan lagstiftning. För denna situation fanns tidigare inte någon i författning fastlagd procedur för att hantera den (vidare) skattefriheten. Av den anledningen infördes 2005 en ny bestämmelse, som numera finns i 64 kap. 6 § skatteförfarandelagen. Enligt den regeln ska den som till följd av bl.a. lagen om immunitet och privilegier i vissa fall har rätt att förvärva varor eller tjänster utan mervärdesskatt eller punktskatt, få utöva den rätten genom en ansökan om återbetalning av skatten. Det framgår vidare att denna regel är en reservbestämmelse och att den inte gäller när rätt till återbetalning finns enligt de bestämmelser i ML och de punktskattelagar som nämnts ovan. Den gäller däremot när avtalsvillkoren ger skattefrihet i en större omfattning (se vidare i prop. 2004/05:15 s. 54 f.).

När den här föreslagna nya bestämmelsen i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall träder i kraft kommer således i första hand rätten till återbetalning av mervärdesskatt uppnås genom 10 kap. 6 § ML samt avseende punktskatt enligt lagarna om tobaksskatt (31 d §), alkoholskatt (31 d §) och skatt på energi (9 kap. 1 §). Men därutöver kommer också reservregeln i 64 kap. 6 § skatteförfarandelagen vara tillämplig på de kategorier av juridiska personer samt avseende de varor och tjänster som omfattas av världsstödsavtalet och det kompletterande tilläggsprotokollet och i de fall de nyss nämnda bestämmelserna inte är tillräckliga för att tillförsäkra den fulla rätten till återbetalning. Den kommer således att gälla när skattefriheten går utöver den som gäller enligt befintlig lagstiftning.

Förfarandereglerna för återbetalningen är desamma, oavsett om det är ML, punktskattelagarna eller reservbestämmelsen i skatteförfarandelagen som är tillämplig lag. I 1 § förordningen (1994:224) om återbetalning av mervärdesskatt och vissa punktskatter till hjälporganisationer, utländska beskickningar m.fl. framgår att förordningen gäller för samtliga dessa fall. När det gäller överklaganden av Skatteverkets beslut hänvisar såväl ML som de tre aktuella punktskattelagarna till skatteförfarandelagen. I 67 kap. skatteförfarandelagen finns bestämmelserna om överklagande, t.ex. anges i 12 § att ett överklagande ska lämnas in inom två månader från det att den som beslutet gäller fick del av det. I förordningen (1977:937) om allmänna förvaltningsdomstolars behörighet m.m. framgår vidare att det finns en särskild forumregel för dessa beslut, nämligen att det är förvaltningsrätten i Falun som är behörig domstol för prövning av besluten från Skatteverket. Detta gäller oavsett på vilken av de nämnda lagarna som beslutet är grundat.

Särskilt om drivmedel, oljor och smörjmedel

Det har ovan sagts att Nato SOFA inte innehåller åtaganden för en avtalspart att medge skattebefrielse för den sändande statens köp av varor eller tjänster i den mottagande staten. Däremot anger avtalets artikel XI punkten 11 att den mottagande staten skattefritt ska *tillhandahålla* drivmedel, oljor och smörjmedel till den sändande statens tjänstefordon,

luftfartyg och fartyg. Av Parisprotokollets artikel VIII punkten 2 framgår att de allierade högkvarteren ska åtnjuta samma rättighet. Vidare, vilket har framgått ovan, gäller detta även de fordon, luftfartyg och fartyg som kommer till Sverige inom ramen för värdlandsstödsavtalet, se avtalets avsnitt 6.

Som ovan konstaterats är huvudregeln i svensk rätt att all omsättning av varor och tjänster är mervärdesskattepliktig, om inte annat anges. Detta gäller således också drivmedel, oljor m.m. Det finns dock ett explicit undantag från skatteplikt för flygbensin och flygfotogen i 3 kap. 23 § punkten 4 ML, dvs. det är direkt skattefrihet som gäller. Därutöver innehåller, som redan framgått, ML en del bestämmelser om rätt till återbetalning för vissa grupper som inte är skattskyldiga, bl.a. för utländska beskickningar och sådana internationella organisationer som avses i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall. Förutom mervärdesskatt omfattas drivmedel samt bränslen till flyg och fartyg också av punktskatt enligt lagen om skatt på energi. Det finns emellertid även i den lagen ett antal undantag från skatteplikten beroende på varans användningssätt och vem användaren är. Enligt 60 kap. 1 § skatteförfarandelagen får dessutom regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer helt eller delvis befria en skattskyldig från skyldigheten att betala mervärdesskatt och punktskatt om det finns synnerliga skäl. Enligt 13 kap. 12 § skatteförfarandeförordningen (2011:1261) är det Skatteverket som får besluta om sådan befrielse.

Alltsedan PFF SOFA infördes i svensk rätt har man löst åtagandet i den aktuella bestämmelsen genom att Försvarsmakten skattefritt tillhandahåller drivmedel, oljor och smörjmedel till de gästande styrkorna. Detta förfarande har, med hänsyn till de relativt få övningar som ändå sker i Sverige, ansetts vara mest praktiskt i stället för alternativet att medge de utländska styrkorna rätt att själva förvärva bränslet skattefritt ”i butik” genom lagstiftningsåtgärder. När det gäller punktskatt så uppkommer ingen skyldighet till ytterligare beskattning när Försvarsmakten på detta vis överlåter bränslet till de utländska trupperna eftersom sådan eventuell punktskatt redan har betalats av Försvarsmakten vid myndighetens inköp. Däremot kan myndighetens tillhandahållande av fartygsbränsle och drivmedel för fordon till de utländska styrkorna komma att omfattas av mervärdesbeskattning eftersom ML, enligt ovan, endast undantar omsättning av flygbränsle. I det fallet har man ansett att Sveriges åtagande enligt avtalet ska anses utgöra sådana synnerliga skäl att skattebefrielse, enligt 60 kap. 1 § skatteförfarandelagen, ska medges. Man har tidigare bedömt att denna ordning, dvs. att Försvarsmakten tillhandahåller drivmedel till andra länder utan att påföra mervärdesskatt, inte är oförenlig med svensk lagstiftning, se vidare i prop. 1995/96:37 s. 47 f. och prop. 2004/05:7 s.51.

Denna bedömning är alltså gällande och några rättsliga hinder att lösa Sveriges åtagande på detta vis föreligger således inte. När det gäller de situationer då bränsle ska tillhandahållas utländska styrkor enligt de ”vanliga” reglerna i PFF SOFA föreslås därför att den nu gällande ordningen kvarstår. Bestämmelsen om synnerliga skäl för att medge befrielse från mervärdesskatt bör även framöver kunna tillämpas. Som har konstaterats redan i prop. 1995/96:37 kan förfarandet däremot medföra en viss merkostnad för Försvarsmakten gällande eventuell punkt-

skatt som myndigheten har betalt och som den inte får ta betalt för vid tillhandahållandet till de utländska trupperna. Detta får dock alltjämt anses utgöra en sådan övningskostnad som får finansieras inom befintliga ekonomiska ramar. Kostnaderna kan inte heller framöver förutsättas bli så höga att tillhandahållandet av bränsle inte kan omfattas av myndighetens ordinarie anslag.

Det är däremot mindre lämpligt att låta denna ordning gälla också för de fall bränslet avser de juridiska personer som enligt värdlandsstödsavtalet har rätt att förvärva varor och tjänster skattefritt. Det har ju framgått ovan att rätten till skattebefrielse inte är begränsad till köp av vissa typer av varor, utan det som avses är en generell rätt till skattefrihet för alla de förvärv som behövs för verksamheten, således också t.ex. bränsle till tjänstefordon, flyg och flygplan. I den föreslagna nya bestämmelsen i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall, vilken ska reglera bl.a. detta privilegium, är inte heller rätten till skattefria förvärv av varor begränsad av annat än avtalsvillkoren. Oavsett vilken metod som väljs är i och för sig resultatet detsamma för de utländska styrkorna, nämligen att de erhåller skattefritt bränsle och att avtalsåtagandet uppfylls. Det framstår dock som mest praktiskt att de juridiska personer som genom värdlandsstödsavtalet medges rätten att förvärva (andra) varor och tjänster skattefritt ska också få göra det avseende drivmedel, oljor och smörjmedel, dvs. genom en rätt till återbetalning av erlagd skatt. Denna rätt gäller, som framgått ovan, enbart de juridiska personer som omfattas av värdlandsstödsavtalet, och således i första hand de aktuella Natohögkvarteren. Dock gäller den också de Natoledda förbanden, dvs. de sändande länder som bidrar med en militär enhet under Natos ledning. Men, som har förtydligats ovan, skattelättnaden för deltagande länder gäller endast när de ingår i en sådan Natoledd enhet som kommer till Sverige inom ramen för värdlandsstödsavtalet. Vid en internationell övning i Sverige som inte är Natoledd kommer statusen för deltagande länder även framöver att bestämmas i enlighet med statusavtalen, och därmed är de inte berättigade till skattelättnad vid inköp. I de fallen är det som sagt även framöver Försvarsmakten som ska tillhandahålla bränslet skattefritt till de utländska styrkorna.

Övriga finansiella frågor

I värdlandsstödsavtalet, avsnitt 6.5, anges att för det fall att fullständig befrielse från skatter, avgifter, tullar m.m. inte kan beviljas avseende köp i Sverige ska avgifter som tas ut inte vara högre än de som gäller för Försvarsmakten. Vidare anger avsnitt 6.6 att finansiella transaktioner, t.ex. överföring av medel och öppnande av bankkonton, ska få utföras utan statliga pålagor och avgifter.

Det finns inga särskilda regler för Försvarsmakten beträffande skatter m.m., annat än rätt till återbetalning av mervärdesskatt, varför den aktuella bestämmelsen i värdlandsstödsavtalet inte föranleder någon lagstiftningsåtgärd. Vad gäller finansiella transaktioner såsom öppnande av konton, finns inte några statliga pålagor eller statliga avgifter. Bedömningen är således att ingen av dessa bestämmelser kräver någon lagändring.

8.2.5 Tullfrihet

Regeringens förslag: Tullfrihet ska gälla även för de Natohögkvarter samt de styrkor och den personal som omfattas av de nya avtalen i enlighet med villkor i respektive avtal. Ändringen ska göras i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall och i lagen om tullfrihet m.m.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och *Trafikverket* uppger att myndigheten stöder förslagen. Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt i frågan om tullfrihet.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel XI i Nato SOFA gäller tull- och skattefrihet vid tillfällig import och export av tjänstefordon samt utrustning, förråd, förnödenheter och andra varor för en styrkas eget bruk. Tullfriheten ska också gälla personalens, och deras anhörigas, personliga ägodelar och fordon för eget bruk. Av Parisprotokollets artikel VIII punkten 2 framgår att de allierade högkvarteren ska åtnjuta samma rättigheter. Även Natos högkvarter ska således tillåtas att tullfritt ta in och föra ut tjänstefordon och annan utrustning för högkvarterens egna bruk och medlemmar av högkvarteren ska tullfritt få ta in och föra ut personliga ägodelar och fordon för eget bruk. Tullfriheten för medlemmar gäller dock inte medborgare i den mottagande staten, såvida de inte ingår i en annan protokollsparts stridskrafter (punkten 3). I avsnitt 6 i världlandsstödsavtalet framgår att samma tull- och skattefrihet som följer av statusavtalen ska gälla också tillfällig import och export till Sverige i samband med sådan Natoledd militär verksamhet som omfattas av det avtalet. Den enda skillnad som framgår är att det i avsnitt 6.3 nämns tullfrihet också för importerade tjänster.

När Sverige införde PFF SOFA i svensk rätt genomfördes regeln om tullfrihet vid tillfällig import och export genom en ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall samt i 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m. I samband med utvidgningen av avtalet 2004 behölls systematiken men en del tillägg gjordes i de aktuella bestämmelserna, för att möjliggöra den vidare tillämpningen av avtalet. Eftersom EU är en tullunion betalas inte tull och andra avgifter när varor förs mellan EU:s medlemsstater. Det innebär att regleringen endast tar sikte på de avtalsländer som inte är medlemmar i EU.

På samma sätt som avseende lagstiftningen om mervärdesskatt och punktskatter bygger de svenska reglerna om tull och tullfrihet på EU-bestämmelser och avvikelser måste därför vara tillåtna enligt unionsrätten. När Sverige införde tullfrihet för PFF-samarbetet 1996 fanns bestämmelser om tullfrihet i rådets förordning (EEG) nr 918/83 av den 28 mars 1983 om upprättande av ett gemenskapssystem för tullbefrielse. Det bedömdes att stöd för att tillåta sådan tullfrihet som följer av avtalet förelåg enligt artikel 136.1 i förordningen, vilken angav att medlemsstaterna fick medge tullfrihet bl.a. för militär personal som i enlighet med internationella överenskommelser är stationerad inom en medlemsstats territorium men som inte lyder under dess befäl. Samma bedömning gjordes vid utvidgningen av avtalets tillämpning 2004. I dag är

förordningen upphävd och ersatt av rådets förordning (EG) nr 1186/2009 av den 16 november 2009 om upprättande av ett gemenskapssystem för tullbefrielse. I artikel 131.1 i den nya förordningen finns dock den nyss angivna möjligheten till tullfrihet för militär personal med oförändrad. Det finns således alltså stöd i EU-lagstiftningen för den tullfrihet som Sverige har infört för PFF-samarbetet.

När det gäller de nya avtalsåtagandena är artikel 131.1 endast delvis aktuell, nämligen när det gäller de fysiska personerna som omfattas av avtalen. Däremot är undantagsbestämmelsen inte tillämplig avseende tullfrihet för de aktuella Natohögkvarteren och delar/avdelningar av dessa. I det fallet finns stöd i en annan bestämmelse i 2009 års förordning. Enligt artikel 128.1 b) får medlemsstaterna även bevilja tullbefrielse enligt sedvanliga privilegier som beviljas på grund av internationella överenskommelser eller överenskommelser om högkvarter, i vilka ett tredjeland eller en internationell organisation är avtalslutande part. I det fallet ska dock medlemsstaten, enligt artikel 129, till kommissionen anmäla de tullbestämmelser som följer av överenskommelsen. Det finns alltså stöd i EU-rätten för att utsträcka tullfriheten till att avse också de högkvarter och delar därav samt till den militära och civila personal som omfattas av det kompletterande tilläggsprotokollet och värdlandsstödsavtalet. Även i dessa fall kommer tullfriheten att beröra endast sådan import och export från andra länder än sådana som är EU-medlemmar.

Tullfriheten ska införas genom ett tillägg i den nya bestämmelsen i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall men också genom lagen om tullfrihet m.m. När det gäller den förstnämnda lagen kommer tullfriheten, precis som avseende andra privilegier t.ex. för skattefria förvärv, gälla i enlighet med villkoren i avtalen. I lagen om tullfrihet m.m. finns redan bestämmelser om tullfrihet där unionsrätten inte hindrar att tullfrihet i vissa fall regleras av nationella bestämmelser. I 4 § första stycket gäller tullfrihet för bl.a. en främmande stats beskicknings varor och andra stycket reglerar tullfrihet för varor till en internationell organisation eller en person som är knuten till en sådan organisation, om organisationen eller personen är upptagen i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall. Tredje stycket, som infördes med anledning av PFF SOFA, anger tullfrihet enligt villkor i avtal som är i kraft i förhållande till Sverige för varor till en främmande stats styrka eller dess personal, som befinner sig i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering. Med hänsyn till att det nu inte är fråga om att ge hela organisationen Nato tullfrihet framstår det som mindre lämpligt att använda sig av den tullfrihet som redan finns reglerad i andra stycket. Det tredje stycket bör därför justeras så att det också omfattar Natohögkvarteren och deras personal.

En skillnad från den tullfrihet som gäller enligt Nato SOFA är som sagt att värdlandsstödsavtalet anger tullfrihet även vid import av tjänster. Eftersom det inte finns några tullavgifter på tjänster föranleder den skrivningen ingen lagstiftningsåtgärd.

Som framgick inledningsvis stipulerar värdlandsstödsavtalet och det kompletterande tilläggsprotokollet både tull- och skattefrihet vid den tillfälliga importen och exporten. I 2 kap. 2 § lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import m.m. föreskrivs, med vissa undantag, att om

tullfrihet för en vara som övergår till fri omsättning medges enligt bl.a. lagen om tullfrihet m.m. ska även skattefrihet medges. 3 kap. 30 § ML anger vidare att sådan import också är undantagen från mervärdes-skatteplikt. Det krävs således inte några lagstiftningsåtgärder för att också bevilja skattefrihet.

8.2.6 Inkomstbeskattning

Regeringens förslag: Privilegier i fråga om inkomstskatt ska medges i den utsträckning som följer av det kompletterande tilläggsprotokollet och vädlandsstödsavtalet. Detta åstadkoms genom en ändring i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall, vilket innebär att berörda löneinkomster undantas från beskattning i Sverige.

I lagen förtydligas också att privilegier i fråga om inkomstskatt ska medges i den utsträckning som följer av PFF SOFA, vilket innebär att där berörda löneinkomster helt undantas från beskattning i Sverige.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och *Trafikverket* uppger att myndigheten stöder förslagen. Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt i frågan om inkomstbeskattning.

Skälen för regeringens förslag: Artikel X i Nato SOFA anger bl.a. att de perioder under vilka personal befinner sig i ett annat land inom ramen för avtalets tillämpning inte ska räknas som sådan bosättningsperiod som leder till beskattning i mottagarstaten. De personalkategorier som omfattas av bestämmelsen är militär eller civil personal anställd vid ett lands försvarsmakt (medlemmar av en styrka eller en civil komponent). Lön och annan ersättning som utbetalas från den sändande staten i dess egenskap av arbetsgivare ska undantas från beskattning i den mottagande staten.

Av Parisprotokollets artikel VII punkten 1 framgår att samma skattebefrielse för lön och arvoden som följer av artikel X i Nato SOFA ska gälla även den militära och civila personal som tillhör en avtalsparts stridskrafter men som är placerad vid ett Natohögkvarter. Dessa personer ska alltså undantas från inkomstbeskattning i den mottagande staten. I samma punkt anges att bestämmelsen inte befriar från beskattning i den stat där personerna i fråga är medborgare.

I artikelns andra punkt finns specialregler som gäller för den särskilda kategori av civil personal som är direktanställd av ett Natohögkvarter. I det fallet ska den lön som betalas till de personerna av ett Natohögkvarter vara befriad från beskattning. Däremot anges att en protokollspart kan ingå avtal med det aktuella högkvarteret om att det landet ska anställa sina medborgare och sedan placera dem vid högkvarteret. I det fallet får den protokollsparten beskatta den lön som betalas ut av den parten. Denna bestämmelse bedöms dock bli tillämplig endast i det fall ett Natohögkvarter skulle etableras i Sverige.

Reglerna om beskattning av lön och arvoden enligt Nato/PFF SOFA och deras protokoll ska även gälla när vädlandsstödsavtalet är

tillämpligt, vilket framgår av hänvisningen till avtalen i fråga om rättslig status i avsnitt 7.2.

Med undantag för den särskilda kategori av civil personal som är direktanställd av Nato ska alltså i princip samma ordning som nu gäller för personal som kommer till Sverige enligt PFF SOFA gälla även för den personal som kommer hit inom ramen för de nya avtalen.

I samband med Sveriges införande av PFF SOFA (och sedermera vid dess utvidgade tillämpning år 2004) gjordes bedömningen att några ändringar i svensk lagstiftning inte var nödvändiga i fråga om inkomstbeskattning. Regeringen bedömde att vistelsen för berörda personer i de absolut flesta fall då avtalet skulle bli tillämpligt inte skulle överstiga en sammanlagd tidsperiod om sex månader under en tolv månadersperiod. Några beskattningsanspråk enligt lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta (SINK) i Sverige för inkomst i form av lön m.m. skulle därför inte uppstå i dessa fall. Vid de få tillfällen det skulle kunna bli fråga om en längre tids vistelse, ansågs detta kunna lösas genom befintliga skatteavtal eller ensidiga regler för undanröjande av dubbelbeskattning i de anslutna staterna. Se vidare i prop. 1995/96:37 s. 47 f. och prop. 2004/05:7 s. 49 f.

Även inom ramen för de nya avtalen bedöms utländsk personals vistelse i Sverige i de absolut flesta fallen komma att ske för verksamhet där en enskild person inte kommer vistas i landet längre tid än sex månader under en tolv månadersperiod. Men när nu det kompletterande tilläggsprotokollet och vårdlandstödsavtalet genomförs finns det ett värde i att införa en uttrycklig reglering som i alla situationer helt undantar inkomster från beskattning i Sverige i den utsträckning som följer av avtalen. En sådan reglering innebär en administrativ förenkling där det inte behöver göras någon mer ingående bedömning av om det finns några beskattningsanspråk enligt intern svensk rätt och om något skatteavtal är tillämpligt, en bedömning som i de absolut flesta fall skulle resultera i att beskattning inte ska ske. Detta bör åstadkommas genom att det i den föreslagna nya paragrafen i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall uttryckligen anges att privilegier i fråga om inkomstskatt ska gälla i den utsträckning som anges i det kompletterande tilläggsprotokollet och vårdlandstödsavtalet.

Eftersom det kompletterande tilläggsprotokollet liksom PFF SOFA i materiellt hänseende tillämpar artikel X i Nato SOFA i fråga om inkomstbeskattning av vissa löner, väcks frågan om det i förhållande till PFF SOFA också är mer ändamålsenligt med en uttrycklig reglering i fråga om privilegier i förhållande till inkomstbeskattning. De fördelar som finns med en sådan reglering avseende det kompletterande tilläggsprotokollet, gäller även för PFF SOFA. Det föreslås därför att 7 § i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall ändras så att det uttryckligen också där anges att privilegier ska gälla i fråga om inkomstskatt i den utsträckning som följer av PFF SOFA.

8.2.7 Sjuk- och tandvård

Regeringens bedömning: Bestämmelserna i det kompletterande tilläggsprotokollet och vårdlandsstödsavtalet om utländsk personals tillgång till sjuk- och tandvård vid vistelse i Sverige tillgodoses genom gällande svensk rätt på området. Behov av ytterligare lagstiftning finns inte.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Trafikverket* stöder förslagen. *Försvarmakten* tillstyrker förslagen i sin helhet men påtar att det finns en osäkerhet kring hanteringen av eventuella sjuk- och tandvårdskostnader för personer som kommer från länder utanför EU/EES och med vilka Sverige saknar en sjukvårdskonvention. *Socialstyrelsen* saknar en beskrivning av konsekvenserna av vårdlandsstöd för hälso- och sjukvården.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel IX punkten 5 i Nato SOFA ska en främmande styrka och dess civila personal samt anhöriga erbjudas sjuk- och tandvård under samma förhållanden som mottagarlandets personal om sådan vård inte på ett tillfredsställande sätt kan erbjudas inom styrkan. I Parisprotokollet finns ingen bestämmelse som hänvisar särskilt till denna regel. Det framgår dock av inledningen till artikel IV att sådana rättigheter som tillkommer en sändande stat beträffande dess styrka och civila personal ska tillkomma det berörda höghvarteret. I vårdlandsstödsavtalet, avsnitt 5.1 h, anges att Sverige, i samarbete med Natobefälhavaren, ska tillhandahålla styrkan sjuk- och tandvård från svenska militära anläggningar på samma villkor som erbjuds svensk militär. I avsnitt 5.3 f framgår vidare att sändande länder ska stå kostnaden för civil sjuk- och tandvård som vårdlandet tillhandahåller.

I Sverige har utländska medborgare som tillfälligt vistas här tillgång till omedelbar hälso- och sjukvård enligt 4 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763, HSL) om de behöver det. Samma sak gäller för omedelbar tandvård enligt 6 § tandvårdslagen (1985:125). Alla har således tillgång till akut sjuk- och tandvård i Sverige. När det gäller EU/EES-medborgare som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, är de berättigade till hälso- och sjukvård på samma villkor och till samma kostnad som personer bosatta i Sverige (jfr 3 c och 26 §§ HSL). För andra utländska medborgare, dvs. från länder utanför EU/EES, gäller olika regler. Sverige har ingått sjukvårdskonventioner om ömsesidighet och andra typer av sjukvårdsavtal med ett antal länder. Personer från länder som omfattas av dessa konventioner eller avtal ska erbjudas akut sjuk- och tandvård vid tillfällig vistelse i Sverige på samma avgiftsvillkor som personer bosatta i Sverige. För övriga utländska medborgare, dvs. sådana som är bosatta i länder med vilka Sverige saknar konventioner eller överenskommelser, erbjuds inte någon subventionerad vård. Det betyder att dessa patienter själva får betala den verkliga kostnaden för såväl akut som planerad vård.

När Sverige införde PFF SOFA vidtogs inga lagändringar till följd av det i detta avsnitt aktuella åtagandet. Bedömningen var att den typ av vård som skulle kunna bli aktuell under de tillfälliga aktiviteter, övningar, som avtalet skulle tillämpas på torde vara enbart av akut karaktär och de ovan redovisade reglerna ansågs tillräckliga för att uppfylla åtagandet (prop. 1995/96:37 s. 50 f.). Inte heller vid utvidgningen av avtalets tillämplighet år 2004 gjordes annan bedömning. Vid det ställningstagandet konstaterades att de patienter som inte omfattas av subventionerad vård (utländska medborgare från länder utanför EU/EES och som är bosatta i länder med vilka Sverige saknar konventioner eller överenskommelser) får själva betala den verkliga kostnaden för såväl akut som planerad vård (prop. 2004/05:7 s. 48 f.).

Den aktuella regeln i PFF SOFA ska nu utsträckas till att gälla också kretsen enligt det kompletterande tilläggsprotokollet, dvs. att Sverige ska erbjuda sjuk- och tandvård under samma förhållanden som den svenska personalen när tillräcklig vård inte kan erbjudas inom styrkan. Sveriges skyldighet enligt värdlandsstödsavtalet gäller i första hand att tillhandahålla sådan vård som erbjuds på svenska militära anläggningar till svensk militär personal. Någon sådan vård erbjuds dock i princip inte, varför svensk militär personal är hänvisad till samma vård som gäller för övriga personer som är bosatta i Sverige. Enligt avsnitt 5.3 f ska de sändande länderna i det fallet ansvara för kostnaden för sådan civil sjuk- och tandvård som Sverige tillhandahåller.

Även då det gäller de aktiviteter som kan företas inom ramen för de nya avtalsåtagandena torde det enbart vara akut vård som kommer i fråga. Eftersom alla personer som vistas i Sverige erbjuds sådan omedelbar vård anser regeringen att det inte heller nu finns behov av lagstiftningsåtgärder såvitt avser frågan om tillgång till vård.

Försvarsmakten har påpekat att kretsen av personer som kan komma att omfattas av åtagandet enligt det kompletterande tilläggsprotokollet, liksom redan i dag är fallet beträffande PFF-verksamheten, går utanför EU/EES. I fråga om sådana länder som omfattas av en sjukvårdskonvention med Sverige blir det ingen skillnad mot vad som gäller för personer som kommer från EU/EES-länder. Det blir det däremot för personer som kommer från länder som saknar sjukvårdskonvention med Sverige. Dessa måste betala den verkliga kostnaden för vård i Sverige, vilket innebär en skillnad i förhållande till vad som gäller för den svenska militära personalen (som endast behöver betala föreskriven patientavgift). Försvarsmakten anser att det med nuvarande reglering finns en osäkerhet i hur en sådan situation skulle hanteras, givet de avtalsåtaganden som Sverige har gjort i detta hänseende. Samma osäkerhet gäller enligt myndigheten även idag för personer som kommer från sådana länder till Sverige inom ramen för PFF SOFA.

Gällande svenskt regelverk innebär, som Försvarsmakten påpekat, att för vissa personer som kommer till Sverige inom ramen för PFF SOFA eller dess protokoll kommer kostnaden för akut sjuk- och tandvård vara högre än den som gäller för den svenska personalen. Regeringen menar att det aktuella villkoret i Nato SOFA (artikel IX punkten 5) endast ålägger Sverige, i egenskap av mottagande stat, skyldighet att erbjuda den utländska personalen sjuk- och tandvård, inklusive sjukhusvistelse, under samma förhållanden som den svenska personalen, dvs. att den

utländska personalen ska erbjudas vård och att denna vård ska vara av samma kvalitet. Avtalsåtagandet sträcker sig inte till att kräva att vården ska erbjudas till samma kostnad som gäller för den svenska personalen. Denna bedömning styrks av att det i vårdlandsstödsavtalet anges att sändande länder ska betala för den civila vård som erbjuds i Sverige. Regeringen anser således inte att det svenska regelverket är oförenligt med avtalsåtagandet. Med hänsyn till den vida krets länder som Sverige erbjuder akut vård till för subventionerat pris, torde den nu beskrivna situationen dessutom inte förekomma särskilt ofta. Behov av lagstiftningsåtgärd bedöms inte finnas.

Socialstyrelsen har efterfrågat en beskrivning av konsekvenserna av vårdlandsstödsavtalet för hälso- och sjukvården. Myndigheten har bl.a. uppgett att vårdlandsstödsavtalets ikraftträdande kan medföra indirekta och direkta krav på hälso- och sjukvården vad avser både det förberedande och genomförande arbetet. Myndigheten efterfrågar förtydliganden t.ex. avseende ansvaret för vem som ska förbereda eventuella önskemål från Nato att, i vissa situationer, föra in hälso- och sjukvårdsresurser på svenskt territorium och utöva sjukvård. Vidare anser Socialstyrelsen att man bör belysa konsekvenserna av avtalets ikraftträdande gällande de kostnader som kan uppstå vid övningar, allvarliga händelser i fredstid respektive i händelse av krig. Sammantaget ökar kraven på att utveckla hälso- och sjukvårdens förmåga till civil-militär samverkan och myndigheten framhåller att det är av vikt att Försvarsmaktens och Natos förväntningar görs kända för landstingen för att möjliggöra ett förberedande arbete.

Regeringens uppfattning är att det naturligtvis är viktigt med förmåga till civil-militär samverkan, avseende alla viktiga samhällsfunktioner och under alla tider. Vårdlandsstödsavtalet i sig innehåller emellertid inga större nyheter i nu aktuellt sammanhang. Avtalet reglerar inte Natos eller sändande länders rätt att föra in sjukvårdsresurser eller att utöva sjukvård i Sverige. Skulle den situationen bli aktuell, förutsätter regeringen att en förfrågan därom görs i samband med inbjudan och förberedelserna till aktuell verksamhet. Den kommer därefter att prövas i behörig ordning.

8.2.8 Rätten att bära vapen

Regeringens bedömning: Bestämmelsen i vapenlagen om regeringens möjlighet att besluta om undantag från vapenlagens bestämmelser om bl.a. införsel av skjutvapen och ammunition är tillräcklig för att hantera situationer även enligt de nya avtalsåtagandena.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och *Trafikverket* uppger att myndigheten stöder förslagen. Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt i frågan om införsel av vapen.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel VI i Nato SOFA har en medlem av en styrka rätt att inneha och bära vapen på den

mottagande statens territorium. I vare sig Parisprotokollet eller värdlandsstödsavtalet finns någon bestämmelse med särskild hänvisning till denna regel. Det får dock utläsas av de allmänna hänvisningarna till rättslig status enligt huvudavtalet (för Parisprotokollets del artikeln IV, och vad avser värdlandsstödsavtalet, avsnitt 7.2) att denna rätt ska gälla även inom ramen för dessa avtal.

Av 2 kap. 1 § vapenlagen (1996:67) framgår att tillstånd krävs för att bl.a. föra in skjutvapen och ammunition till Sverige. Enligt 11 kap. 3 § vapenlagen får dock regeringen besluta att lagen inte ska gälla skjutvapen och ammunition som innehas av en främmande stats militära styrka som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering. Anledningen är att det vid internationellt samarbete av sådant slag är önskvärt att all materiel, inklusive skjutvapen och ammunition, utan krav på tullhantering och tillstånd kan föras mellan de länder som deltar i samarbetet. Sådana regeringsbeslut om undantag från vapenlagen meddelas när PFF SOFA är tillämpligt.

I avsnitt 8.2.2 ovan har framgått att Nato inte har någon egen styrka utan att samtlig militär personal är sådan som är utsänd av deltagande länder. Det har också framkommit att Nato inte äger egna skjutvapen och ammunition (enligt vapenlagens definition), utan att de vapen som innehas av den militära personalen, under Natoledd verksamhet och vid Natohögkvarter, är sådana som tillhör berörda stater. Av denna anledning finns inget behov av att ändra vapenlagens bestämmelse om regeringens rätt att besluta om undantag för vapen som innehas av ”en främmande stats militära styrka”. Även under den verksamhet som kan företas inom ramen för de nya avtalsåtagandena kommer alltså vapnen att innehas av främmande stater och den befintliga möjligheten för regeringen att besluta om undantag från vapenlagens bestämmelser är tillämplig.

8.2.9 Immunitet för arkiv och dokument

Regeringens förslag: Arkiv och dokument tillhörande ett Nato-högkvarter ska vara okränkbara i den utsträckning som framgår av det kompletterande tilläggsprotokollet och värdlandsstödsavtalet. Detta åstadkoms genom en ändring i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och *Trafikverket* uppger att myndigheten stöder förslagen. Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt vad gäller immunitet för arkiv och dokument.

Skälen för regeringens förslag: Artikel XIII i Parisprotokollet anger att ett allierat högkvarters arkiv och andra officiella handlingar som förvaras i lokaler som används av högkvarteret ska vara okränkbara, såvida inte högkvarteret har hävt immuniteten. Bestämmelsen kan bli tillämplig även om ett högkvarter inte upprättas i Sverige. Det anges nämligen att dokumentens immunitet även ska gälla när en tjänsteman,

som är godkänd av ett högkvarter, har officiella dokument med sig vid vistelse i Sverige. I värdlandsstödsavtalets avsnitt 3.1 framgår att sådana bestämmelser som gäller mellan Sverige och högkvarteren, enligt t.ex. Parisprotokollet/det kompletterande tilläggsprotokollet ska tillämpas också inom ramen för detta avtal.

Bestämmelsen är en nyhet i förhållande till Nato/PFF SOFA. Det finns emellertid en identisk regel i EU SOFA, vilken Sverige har genomfört, och motsvarande immunitet gäller också för t.ex. utländska beskickningars dokument, se vidare i prop. 2004/05:7 s. 45 f. Även denna bestämmelse föreslås uppfyllas genom förslaget till en ny bestämmelse i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

8.2.10 Pass och visering

Regeringens bedömning: Avtalens bestämmelser om pass och visum kräver ingen ändring av svensk lag.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och *Trafikverket* uppger att myndigheten stöder förslagen. Ingen av remissinstanserna yttrar sig i frågan om passfrihet.

Skälen för regeringens bedömning: Artikel III i Nato SOFA anger att en styrka och dess medlemmar vid in- och utresa ska vara undantagna från pass- och viseringsbestämmelser. Denna pass- och viseringsfrihet gäller dock enligt artikelns punkt 2 under villkor av att styrkans medlemmar har identitetskort och individuell eller kollektiv förflyttningsorder som kan uppvisas vid anmodan. I vare sig Parisprotokollet eller värdlandsstödsavtalet finns någon bestämmelse med uttrycklig hänvisning till denna regel. Det får dock utläsas av de allmänna hänvisningarna till rättslig status enligt huvudavtalet (för Parisprotokollets del artikeln IV, och vad avser värdlandsstödsavtalet avsnitt 7.2) att undantaget från kravet på pass och visering ska gälla även inom ramen för dessa avtal. I Parisprotokollet (artikel IV c och V) finns emellertid hänvisning till Natos SOFA:s regler om id-kort.

I 2 kap. utlänningslagen (2005:716) finns allmänna bestämmelser om krav för utlänningars vistelse i Sverige. Som huvudregel ska en utlänning som reser in i och vistas i Sverige ha både pass (1 §) och visering (3 §). Det finns dock undantag från denna huvudregel. När det gäller frågan om pass så anger 8 § t.ex. att kravet på pass för inresa och vistelse i Sverige inte gäller för medborgare i en Schengenstat om personen i fråga kommer direkt från en sådan stat. Vidare har regeringen i 2 kap. 17 § utlänningsförordningen (2006:97) föreskrivit att ett identitetskort som utvisar medborgarskap och som har utfärdats för en EES-medborgare eller en medborgare i Schweiz av behörig myndighet i hemlandet gäller såsom pass vid ankomst till, vistelse i och utresa från Sverige.

När det gäller viseringsfrågan framgår av 2 kap. 8 a § 1 utlänningslagen att EES-medborgare är undantagna från kravet på visering. I 9 §

samma kapitel ges regeringen möjlighet att föreskriva om ytterligare undantag från kravet på pass, visering m.m.

Vid införandet av PFF SOFA, liksom vid utvidgningen av dess tillämpning, ansågs det inte finnas behov av lagändringar avseende frågan om passfrihet. Det görs inte heller nu någon annan bedömning. För de personer som kommer från länder som är EES-medlemmar gäller enligt ovan beskrivna regelverk som nämnts redan sådan frihet. För personer som kommer från länderna utanför EES-området medför avtalets bestämmelser ett undantag från kraven på pass och visum. Enligt Nato SOFA:s artikel III punkt 2 gäller dock krav på att personerna ifråga ska ha identitetskort och individuell eller kollektiv förflyttningsorder. I 2 kap. 22 § utlänningsförordningen finns ett bemyndigande för Migrationsverket att meddela ytterligare föreskrifter om vilka handlingar som får godtas som pass. Myndigheten har med stöd av nämnda bestämmelse antagit föreskrifter om handlingar som godtas som pass (MIGRFS 05/2014). Av punkten 8 i dessa föreskrifter framgår att medlem av en militär styrka som kommer till Sverige inom ramen för PFF SOFA endast behöver ett identitetskort och en individuell eller kollektiv förflyttningsorder. Migrationsverket har möjlighet att justera dessa föreskrifter så att de också omfattar sådan militär styrka som kommer till Sverige inom ramen för de nya avtalen.

När det gäller frågan om viseringsfrihet, och då främst icke EES-medborgare, införde Sverige vid den utvidgade tillämpningen av PFF SOFA 2004 ett undantag från det allmänna viseringskravet med anledning av avtalets regler i denna del. Bestämmelsen, som finns i utlänningsförordningen, bör justeras så att den också omfattar styrkor och deras personal som kan komma till Sverige inom ramen för de nya avtalen.

8.2.11 Körkort

Regeringens bedömning: Avtalsbestämmelserna om körkort i det kompletterande tilläggsprotokollet och vädlandsstödsavtalet kräver inte ändring av svensk lag.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Transportstyrelsen* lämnar i denna fråga ett par förtydliganden när det gäller giltigheten av utländska körkort i Sverige.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel IV i Nato SOFA ska körkort som utfärdats i den sändande staten erkännas i den mottagande staten. Alternativt ska den mottagande staten utan att kräva förarprov själv utfärda körtillstånd eller körkort till medlem av en styrka eller civil komponent som innehar motsvarande körtillstånd eller körkort utfärdat av den sändande staten. I vare sig Parisprotokollet eller vädlandsstödsavtalet finns någon bestämmelse med uttrycklig hänvisning till denna regel. Det får dock utläsas av de allmänna hänvisningarna till rättslig status enligt huvudavtalet (för Parisprotokollets del artikeln IV,

och vad avser värdlandsstödsavtalet avsnitt 7.2) att denna rätt ska gälla även inom ramen för dessa avtal.

Enligt 6 kap. körkortslagen (1998:488) får en utländsk medborgare här i landet köra fordon i enlighet med dennes giltiga nationella körkort i hemlandet. För körkort som är utfärdade inom EES-området gäller dessa lika som ett svenskt körkort. Andra utländska körkort har en giltighetstid på ett år från det att innehavaren folkbokfördes i Sverige. Ett utländskt körkort utanför EES (samt Schweiz eller Japan) kan inte bytas mot ett svenskt. Om någon med ett EES-lands körkort vill byta sitt nationella körkort sker alltid en giltighets- och äkthetskontroll. Bestämmelserna i Nato SOFA säger inget om prövning av äkthet eller giltighet vid utfärdande av svenskt körtillstånd eller körkort, utan anger endast att något förarprov inte ska krävas. I detta hänseende innebär avtalet alltså inte någon annorlunda tillämpning av befintliga svenska regler. Endast för det fall någon icke EES-medborgare skulle komma att befinna sig i landet längre tid än ett år efter folkbokföring här, skulle körkortslagens bestämmelse om ettårsgräns komma att påverkas av Nato SOFA:s innehåll.

De nu beskriva reglerna har vid införandet av PFF SOFA, samt vid utvidgningen av avtalets tillämpning, bedömts som tillräckliga för att avtalsåtagandet i denna del ska anses uppfyllt. Det görs inte heller nu någon annan bedömning. Även om vissa aktiviteter inom ramen för värdlandsstödsavtalet i ett annat säkerhetspolitiskt läge skulle kunna medföra längre tids vistelser torde det endast vara vid allvarliga kris- eller krigssituationer som vistelsen skulle kunna överstiga ett år. Som *Transportstyrelsen* har påpekat gäller dessutom ettårsfristen för körkort utfärdade utanför EES endast för det fall att folkbokföring av innehavaren sker i Sverige. Eftersom personer som kommer till Sverige på grund av verksamhet inom ramen för värdlandsstödsavtalet inte torde folkbokföras här, träder tidsgränsen inte in. Om folkbokföring i något enstaka fall ändå skulle ske och vistelsen överstiger ett år har Transportstyrelsen möjlighet, enligt körkortsförordningen (1998:980), att medge längre tids giltighet om innehavaren avser att vistas i landet under begränsad tid. Transportstyrelsen har vidare, såvitt avser EES-körkort, påpekat att om innehavaren av ett sådant körkort förlorar det eller om det av andra skäl behöver förnyas under vistelsen i Sverige, så kan förnyelse inte ske här i landet om inte personen ifråga är permanent bosatt här. Något skäl att nu lagstifta för den situationen finns inte.

8.2.12 Bära uniform

Regeringens bedömning: Avtalsbestämmelserna om rätten att bära uniform i Sverige kräver ingen ändring av svensk lag.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och *Trafikverket* uppger att myndigheten stöder förslagen. Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel V i Nato SOFA har den sändande statens styrka rätt att bära uniform inom den mottagande statens territorium. I vare sig Parisprotokollet eller värdlandsstödsavtalet finns någon bestämmelse med uttrycklig hänvisning till denna regel. Det får dock utläsas av de allmänna hänvisningarna till rättslig status enligt huvudavtalet (för Parisprotokollets del artikeln IV, och vad avser värdlandsstödsavtalet, avsnitt 7.2) att denna rätt ska gälla även inom ramen för dessa avtal.

Det allmänna förbudet för militära styrkor från ett land att i ett annat land bära sin nations uniform är ett uttryck för staters suveränitet. Vid militärt internationellt samarbete är det dock regelmässigt så att besökande staters förband tillåts uppträda i uniform. Detta framgår vanligen av en överenskommelse mellan länderna.

Enligt 11 § förordningen (1982:756) om Försvarsmaktens ingripanden vid kränkningar av Sveriges territorium under fred och neutralitet, m.m. (IKFN-förordningen) får inte utländsk militär personal bära uniform inom Sveriges landområden utan tillstånd av Försvarsmakten. Det nu beskrivna svenska regelverket har vid införandet av PFF SOFA bedömts som tillräckligt för att tillgodose kravet på rätt att bära uniform. Den bedömningen gäller även för de nya avtalsåtagandena. Behov av någon författningsändring finns således inte.

8.2.13 Skydd mot exekutiva förfaranden

Regeringens förslag: Det kompletterande tilläggsprotokollets och värdlandsstödsavtalets bestämmelser om skydd mot exekutiva förfaranden som syftar till beslag eller kvarstad av högkvarterens egendom och tillgångar ska genomföras i svensk rätt. Detta sker genom en ändring i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall.

Regeringens bedömning: Bestämmelserna i värdlandsstödsavtalet om säkerhetsskydd kräver ingen ändring i lag.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och *Trafikverket* uppger att myndigheten stöder förslagen. Ingen av remissinstanserna har yttrar sig särskilt i fråga om kvarstad eller beslag.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Artikel XI punkten 2 i Parisprotokollet anger att exekutionsåtgärder som beslag och kvarstad får vidtas avseende allierade högkvarters egendom eller tillgångar endast för de syften som avses i vissa angivna bestämmelser i Nato SOFA. Av hänvisningarna framgår att de sammanhang som beslag av egendom m.m. är tillåtet, är i samband med utredning av lagöverträdelse inklusive överträdelse av lagar och förordningar avseende tullar och skatter. I andra fall får alltså beslag eller kvarstad inte ske. Denna bestämmelse är en nyhet i förhållande till Nato/PFF SOFA. I värdlandsstödsavtalet finns ingen uttrycklig regel om detta men det framgår av avsnitt 3.1 att de eventuella bestämmelser som enligt t.ex. det kompletterande tilläggs-

protokollet/Parisprotokollet är i kraft mellan Sverige och högkvarteren ska tillämpas även på den militära verksamhet som företas inom ramen för detta avtal.

Beslut om beslag och kvarstad som sker i samband med brottslighet är alltså tillåten enligt den aktuella bestämmelsen. Men när det gäller frågan om kvarstad finns det enligt svensk rätt också möjlighet att under vissa förutsättningar besluta om kvarstad på grund av en civilrättslig fordran, se bl.a. 15 kap. rättegångsbalken. En sådan talan ska alltså inte få föras såvitt avser tillgångar och egendom som tillhör sådana Natohögkvarter som omfattas av protokollet och vädlandsstödsavtalet. Egendom som tillhör sändande stater omfattas dock inte av detta skydd. Även denna immunitet bör genomföras genom den föreslagna nya bestämmelsen i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

I avsnitt nio i vädlandsstödsavtalet finns bestämmelser om skydd för säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter m.m. Det framgår bl.a. att de överenskommelser som är i kraft mellan Sverige och Nato, bl.a. säkerhetsskyddsavtalet från 1994, ska tillämpas. Dessa avtal har tidigare bedömts som förenliga med svensk rätt, såvitt avser säkerhetsskyddsavtalet, se prop. 1995/96:37 s. 43 f. Det görs ingen annan bedömning nu. I punkten 3 finns ett åtagande för varje part att vidta alla lagliga åtgärder som är tillgängliga för att uppgifter som utbyts i företroende inte röjs, såvida inte de andra parterna har lämnat samtycke till detta. Med hänvisning till att åtagandet är begränsat till vad som är tillåtet enligt gällande rätt innebär inte heller denna bestämmelse någon avvikelse från svensk rätt. Varken denna eller någon annan bestämmelse i avsnitt nio kräver således någon lagändring.

8.2.14 Skyddsobjekt

Regeringens förslag: I skyddslagen ska det införas en ny punkt som innebär att också områden där ett Natohögkvarter eller en främmande stats militära styrka bedriver militär verksamhet inom ramen för vädlandsstödsavtalet ska kunna förklaras vara skyddsobjekt.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och *Trafikverket* uppger att myndigheten stöder förslagen. Ingen av remissinstanserna yttrar sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Artikel VII punkten 11 i Nato SOFA ålägger mottagarlandet viss skyldighet att skydda anläggningar, byggnader m.m. som används av andra avtalsparter. I vare sig Parisprotokollet eller vädlandsstödsavtalet finns någon bestämmelse med uttrycklig hänvisning till denna regel, men i vädlandsstödsavtalets avsnitt åtta anges att skydd av trupp ska ske i enlighet med bl.a. Nato SOFA. Det får under alla förhållanden utläsas av de allmänna hänvisningarna till rättslig status enligt huvudavtalet att denna rätt ska gälla även inom ramen för båda de nya avtalen.

I samband med införandet av PFF SOFA antog Sverige en lagändring som innebär att sådana områden där övningar inom ramen för avtalet bedrevs kunde beslutas vara skyddsobjekt. Bestämmelsen finns i dag i 5 § 4 skyddslagen (2010:305) och anger att som skyddsobjekt får beslutas områden där en främmande stats militära styrka inom ramen för internationellt samarbete tillfälligt bedriver övningar här i landet i samband med utbildning för fredsfrämjande verksamhet eller för annat militärt ändamål. Genom ett beslut om att förklara området som skyddsobjekt tillförsäkras skydd genom förbud mot tillträde m.m. i enlighet med lagens 7 §. Enligt skyddsförordningen (2010:523) är det Försvarsmakten som beslutar om skyddsobjekt i dylika fall.

Av avsnitt 8.2.2 ovan framgår att Nato inte har någon egen styrka utan att samtlig militär personal är sådan som är utsänd av deltagande länder. Även den verksamhet som kan företas inom ramen för de nya avtalsåtagandena kommer därmed att bedrivas av en *främmande stats militära styrka*. Den delen av den nyss redovisade bestämmelsen är således i och för sig tillräcklig för att omfatta även de nya avtalen. När det gäller världlandsstödsavtalet är det emellertid så, att den militära verksamhet som kan företas inom ramen för avtalet är av högst varierande slag. Avtalet gäller inte bara vid övningar. Eftersom den aktuella regeln i skyddslagen är begränsad till övningsverksamhet, är den inte tillräcklig för att omfatta alla typer av verksamhet som kan bli aktuell inom ramen för världlandsstödsavtalet. Dessutom kan det inte uteslutas att verksamhet som bedrivs av Natohögkvarter också behöver skydd. Det föreslås därför att en ny punkt införs som tillförsäkrar att skydd kan ges för alla områden där aktiviteter inom ramen för världlandsstödsavtalet kan bedrivas.

I skyddsförordningen finns bestämmelser som anger att det är Försvarsmakten som beslutar i frågor om skyddsobjekt samt meddelar föreskrifter vad gäller bl.a. sådana områden inom vilka det bedrivs PFF-verksamhet. Dessa bestämmelser bör justeras så att samma regler ska gälla även för de områden där verksamhet inom ramen för världlandsstödsavtalet kan bedrivas.

Regler om utländsk väpnad styrkas tillträde till svenskt territorium finns i olika författningar, framförallt i tillträdesförordningen (1992:118) och i förordningen (1982:756) om Försvarsmaktens ingripanden vid kränkningar av Sveriges territorium under fred och neutralitet, m.m. (IKFN-förordningen). Enligt huvudregeln i 4 § tillträdesförordningen krävs tillstånd för tillträde till svenskt territorium av utländska statsfartyg, utländska statsluftfartyg och utländska militära fordon. Utgångspunkten är alltså att det är regeringen som fattar beslut om sådana frågor (jfr 5 och 6 §§). När Sverige anslöt sig till PFF SOFA bedömdes det svenska regelverket vara tillräckligt för att kunna ta emot utländska förband i Sverige för att delta i samarbete inom ramen för PFF, se prop. 1995/96:37 s. 27 f. Denna bedömning gäller fortfarande, även för verksamhet inom ramen för de nya avtalsåtagandena.

9 Ikraftträdande

Regeringens förslag: De föreslagna lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2016.

Regeringens bedömning: Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

Promemorians förslag och bedömning: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: En förutsättning för att Sverige ska kunna godkänna det kompletterande tilläggsprotokollet och värdlandstödsavtalet är att de föreslagna författningsändringarna har trätt i kraft. Det är angeläget att det sker så snart som det är möjligt. Det är lämpligt att samtliga föreslagna lagändringar sker samtidigt. De föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Det bedöms inte finnas något behov av övergångsbestämmelser.

10 Konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen kommer att underlätta och öka Sveriges förmåga att ge och ta emot militärt stöd från Nato vid kris eller konflikt i Sverige eller i närområdet, samt underlätta för Sverige att utgöra värdland för annan verksamhet, t.ex. internationella övningar under Natos ledning. Förslagen kommer att ge förutsättningar för effektivitetsvinster för Försvarsmakten genom att ett ramregelverk för värdlandsstöd kommer att finnas på plats och därmed förenkla de särskilda genomförandeavtal som ska ingås inför varje enskild aktivitet.

De ökade kostnader som kan komma att uppstå hos enskilda myndigheter förväntas inte bli större än att de kan belasta respektive myndighets ordinarie anslag.

Förslagen i sig medför inga kostnadsökningar.

Promemorians bedömning: överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En övervägande del av remissinstanserna har inga invändningar mot promemorians förslag och bedömningar. *Försvarsmakten* tillstyrker förslagen och uppger att avtalen väsentligt kommer att underlätta myndighetens samverkan med Natos högkvarter bl.a. vid övningar och annan gemensam verksamhet. *Trafikverket* anser att värdlandstödsavtalet kommer att underlätta Sveriges förmåga att ge och ta emot militärt stöd från Nato vid kris eller konflikt i Sverige eller i närområdet, samt underlätta för Sverige att utgöra värdland för annan verksamhet. *Länsstyrelsen i Gotlands län* delar promemorians ståndpunkt att de föreslagna författningsändringarna kommer att underlätta samverkan med Nato inom svenskt territorium genom att ett grundläggande regelverk finns på plats som reglerar statusen för såväl Natos

högkvarter och underlydande enheter som de fysiska personer som tjänstgör inom dessa och stationeras i Sverige. *Fortifikationsverket* framhåller att en eventuell anpassning av infrastruktur för försvarsändamål med anledning av världsstödsavtalet kan komma att påverka verkets verksamhet. *Kustbevakningen* framhåller att mot bakgrund av att det i västvärlden är Nato som är den organisation som definierar den internationella standarden på militär praktisk samverkan kan det inte uteslutas att en utvecklad försvarssamverkan med Nato kan medföra förändringar i t.ex. tekniskt hänseende inom Försvarsmakten och att sådana förändringar i sin tur kan få konsekvenser även för Kustbevakningen.

Utöver remissinstanserna har ett antal spontana yttranden från olika sammanslutningar och privatpersoner inkommit. Flera framhåller att det saknas en fullgod analys av bl.a. kostnaderna av ett godkännande av världsstödsavtalet.

Skälen för regeringens bedömning: En grundläggande utgångspunkt för förslagen i lagrådsremissen är att Sveriges förmåga att ge och ta emot militärt stöd ska förbättras. För att ett utländskt förband ska kunna verka i Sverige eller från svenskt territorium krävs bl.a. att olika praktiska arrangemang är förberedda i förväg. Världsstödsavtalet är ett övergripande avtal som innehåller grundläggande procedurer inklusive juridiska och finansiella principer för att ge och ta emot stöd, och tydliggör ansvarsfördelningen mellan Sverige, Nato och andra länder som kan tänkas bidra med stöd vid en Natoledd militär verksamhet i eller från Sverige. Genom världsstödsavtalet, tillsammans med det kompletterande tilläggsprotokollet, etableras således ett ramregelverk som kommer att underlätta och öka Sveriges förutsättningar att effektivt kunna ge och ta emot militärt stöd från Nato vid kris eller konflikt i Sverige eller i närområdet, samt underlätta för Sverige att utgöra värmland för andra ömsesidigt överenskomna militära aktiviteter, t.ex. övningar. I nuläget behöver Försvarsmakten förhandla och ingå en rad avtal inför varje enskild aktivitet. Processen är ofta komplex och brådskande samt föranleder betydande administrativt arbete. Det finns därför en risk att det kan uppfattas som mer komplicerat att vid behov bedriva verksamhet i Sverige jämfört med de länder som redan har ett världsstödsavtal på plats. Genom avtalets ikraftträdande minskas denna risk och det blir lättare att bedriva viktig verksamhet i Sverige, t.ex. Natoledda övningar. Att öva med samarbetspartner i en internationell miljö, särskilt under Natos ledning, är av stor vikt för att upprätthålla och utveckla interoperabiliteten med andra länder. Det är också centralt för att utveckla svensk militär förmåga.

Världsstödsavtalets funktion som ett ramregelverk kan alltså förväntas medföra besparingar för Försvarsmakten genom de effektivitetsvinster som uppstår då fullständiga avtal inte behöver förhandlas och ingås inför varje enskild aktivitet. De särskilda genomförandavtal som behöver ingås inför enskilda aktiviteter kan göras enklare och hållas kortare på den grund som huvudavtalet ger. De andra länder som vill delta i en planerad Natoledd verksamhet kommer också på förhand veta att avtalet är tillämpligt, vilket besparar alla parter en utdragen förhandlingsprocess vid respektive tillfälle.

Promemorians författningsförslag innebär att liknande privilegier som redan i dag gäller med anledning av PFF SOFA också ska utsträckas till att gälla vissa av Natos högkvarter och deras personal samt Natoleda förband som kommer till Sverige inom ramen för värdlandsstödsavtalet. De författningsändringar som Sverige har antagit på grund av PFF SOFA, och till viss del även EU SOFA, innebär att vår lagstiftning till stor del redan är anpassad för de nya avtalsåtagandena. Genom de nu föreslagna författningsändringarna kommer dock fler att omfattas av privilegierna, vilket kan medföra vissa ökade kostnader hos myndigheter framförallt med anledning av svenska statens ersättningsskyldighet för tredjemansskador t.ex. avseende ersättning vid trafikskador. Såväl i samband med anslutningen till PFF SOFA som vid utvidgningen av dess tillämpning 2004 gjordes bedömningen att det inte fanns skäl för regeringen att utfästa särskilda garantier för de kostnader som kan uppstå hos myndigheter med anledning av avtalets regler. Även om de nya avtalsåtagandena kan medföra en viss ökning av tillfällen då staten kan bli ersättningsskyldig, finns inte heller nu skäl till att göra någon annan bedömning. De kostnader som kan uppstå hos en myndighet till följd av verksamhet som bedrivs inom ramen för värdlandsstödsavtalet eller det kompletterande tilläggsprotokollet bör även framöver som absoluta huvudregel kunna belasta respektive myndighets ordinarie anslag.

En skillnad i förhållande till tidigare är att Natohögkvarteren och de Natoleda förbanden föreslås medges befrielse från mervärdesskatt och eventuella punktskatter beträffande de köp av varor och tjänster som görs för och till den gemensamma verksamheten under vistelsen i Sverige. Det gäller vid varje aktivitet, t.ex. en Natoledd övning, som företas i Sverige under värdlandsstödsavtalet. Detta kan innebära en utebliven intäkt för Sverige, jämfört med dagens regler. Det ska dock förtydligas att detta gäller endast när övningen är Natoledd och genomförs inom ramen för detta avtal. För övriga internationella militära övningar i Sverige kommer även framöver i första hand PFF SOFA, med tillhörande regler, att gälla.

I den mån avtalen kan leda till kostnader för Sverige är detta beroende av enskilda beslut om verksamhet som omfattas av avtalen. Eftersom aktiviteter som omfattas av avtalen endast kan genomföras i Sverige efter inbjudan från Sverige är det inte avtalen i sig som leder till kostnader. Kostnaden i varje enskilt fall måste vägas mot de vinster Sverige får genom att Nato t.ex. övar i Sverige eller bistår Sverige vid en allvarlig kris eller vid krig. Inte heller detta är något nytt i förhållande till hur det såg ut innan de nu föreslagna författningsändringarna.

Slutligen är det rimligt att anta att Sverige kommer att beviljas samma privilegier, t.ex. befrielse från vissa skatter, i de fall Sverige väljer att delta i aktiviteter inom ramen för värdlandsstödsavtal i andra PFF- eller Natoländer. Det kompletterande tilläggsprotokollet innebär också att den svenska personalen som är placerad vid Natohögkvarter, t.ex. Shape, kommer att få liknande privilegier, grundade direkt på protokollet.

Som förklarats ovan innebär värdlandsstödsavtalet att Sveriges förmåga att ge och ta emot stöd ökar, vilket bland annat underlättar övningssamarbetet. Därmed stärks säkerheten för Sverige och vi bidrar till andras säkerhet. Det är i sin tur en viktig del i genomförandet av den

säkerhetspolitiska inriktning som regeringen angett i inriktningspropositionen.

11 Författningskommentar

11.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

7 §

Första stycket ändras så att det uttryckligen framgår att privilegier i fråga om inkomstskatt ska gälla i den utsträckning som anges i PFF SOFA. Privilegierna gäller både militär och civilanställd personal vid ett lands försvarsmakt som kommer till Sverige inom ramen för sådan verksamhet som omfattas av PFF SOFA. Bestämmelsen hindrar inte att de berörda personerna beskattas av det land i vilket de är medborgare. Genom denna ändring regleras privilegier i fråga om inkomstskatt enligt PFF SOFA på samma sätt som föreslås i fråga om personal vid Natohögkvarter och annan motsvarande personalkategori som omfattas av det kompletterande tilläggsprotokollet och värdlandsstödsavtalet, se vidare 8 §.

Andra stycket flyttas till en ny paragraf, 9 §. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2.4.

8 §

Paragrafen, som är ny, innebär att de Natohögkvarter samt de styrkor och den personal som lyder under högkvarteren, vilka kommer till Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering, ska ha immunitet och privilegier i den utsträckning som anges i det kompletterande tilläggsprotokollet och värdlandsstödsavtalet. De högkvarter som avses är dels Natos permanenta ledningsstrukturer såsom samtliga strategiska högkvarter, dels varje annat motsvarande internationellt högkvarter som har upprättats i enlighet med Nordatlantiska fördraget och som är inordnat i Natos ledningsstruktur. Privilegierna gäller också varje enhet eller avdelning av ett sådant högkvarter som kommer till Sverige för att genomföra verksamhet inom ramen för värdlandsstödsavtalet.

Första stycket innehåller en uttömmande uppräkningslista av den immunitet och de privilegier som följer av bestämmelsen, vilka anges i sex punkter.

I *punkten 1* regleras undantag från avgifter och skatter vid bruk av fordon i vägtrafik. Privilegierna gäller endast tjänstefordon, dvs. fordon som används av den militära eller civila personalen som omfattas av avtalen. Fordon för personligt bruk omfattas inte. Därutöver ska fordonen ifråga användas av personer som, efter inbjudan av svensk myndighet, befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering. Undantaget gäller redan idag på samma villkor för de främmande staters tjänstefordon som omfattas av PFF SOFA. Nytt är att privilegierna nu också gäller fordon som ägs av Nato, vilka förs till Sverige och används här i tjänsten av personal vid ett

sådant Natohögkvarter som omfattas av det kompletterande tilläggsprotokollet eller värdlandsstödsavtalet.

Punkten 2 behandlar privilegier beträffande import och export i förhållande till Sverige och motsvarar till sitt innehåll det som redan i dag gäller enligt PFF SOFA. Tull- och skattefriheten gäller vissa varor, t.ex. fordon och annan utrustning för tjänsten samt fordon och annan egendom för personligt bruk. Genom denna bestämmelse tillåts även Natohögkvarteren att tullfritt ta in och föra ut tjänstefordon och annan utrustning för högkvarterens egna bruk, och medlemmar av högkvarteren får tullfritt ta in och föra ut personliga ägodelar och fordon för eget bruk. Tullfriheten gäller dock inte svenska medborgare, såvida de inte ingår i en annan protokollsparts stridskrafter.

Punkten 3, som avser undantag från betalning av mervärdesskatt och punktskatter på förvärv av varor och tjänster i Sverige, är ny i förhållande till vad som gäller enligt PFF SOFA. Skattebefrielsen gäller för alla inköp som görs för sådan verksamhet som företas i Sverige inom ramen för avtalen. Skattefriheten gäller dock endast de juridiska personernas inköp. De juridiska personer som omfattas av privilegierna är i första hand de internationella militära Natohögkvarteren och varje del av sådant högkvarter som skickas ut på uppdrag enligt värdlandsstödsavtalet. Men det gäller också de Natoledda förbanden, dvs. varje sändande stat som bidrar med en militär enhet under Natos ledning. Skattebefrielsen för deltagande länder gäller endast när de ingår i en Natoledd enhet som kommer till Sverige inom ramen för värdlandsstödsavtalet. Vid en internationell övning eller annan verksamhet i Sverige, som inte är Natoledd, kommer statusen för deltagande stater även framöver att bestämmas i enlighet med PFF SOFA, och därmed saknas rätt till motsvarande skattelättnad. Skattebefrielsen är inte begränsad till köp av vissa typer av varor eller tjänster, utan det är en generell rätt till skattefrihet för förvärv som görs för verksamheten. Skattefriheten uppnås genom en rätt till återbetalning av skatt.

Punkten 4 behandlar privilegier i fråga om inkomstskatt. Privilegierna gäller både militär och civilanställd personal vid ett lands försvarsmakt som kommer till Sverige inom ramen för sådan verksamhet som omfattas av avtalen. Sådana personer som är placerade vid ett Natohögkvarter, och således omfattas av det kompletterande tilläggsprotokollet, ska vara undantagna från beskattning i Sverige av de löner m.m. som betalas till dem i denna egenskap av deras respektive försvarsmakt. Detsamma gäller de personer som ingår i en Natoledd styrka som verkar i Sverige inom ramen för värdlandsstödsavtalet. Bestämmelsen hindrar inte att de berörda personerna beskattas av det land i vilket de är medborgare. Reglerna avseende denna kategori av personal är desamma som gäller enligt PFF SOFA, som liksom det kompletterande tilläggsprotokollet och värdlandsstödsavtalet hänvisar till Nato SOFA. Ändringen av 7 § i fråga om PFF SOFA (se ovan) syftar till att tydliggöra detta. För den särskilda kategori av civil personal som är direktanställd av Nato innehåller det kompletterande tilläggsprotokollet en särreglering som innebär att de inte ska beskattas i något land, såvida inte det landet har ingått ett särskilt avtal med Nato om att anställa sina medborgare och sedan förordna dem till ett högkvarter.

Av *punkten 5* följer immunitet för Natohögkvarterens arkiv och handlingar. Bestämmelsen är ny i förhållande till PFF SOFA men det finns en identisk regel i EU SOFA. Skyddet gäller inte bara för det fall att ett högkvarter upprättas i Sverige utan det gäller också när en, av högkvarteret godkänd, tjänsteman har med sig officiella dokument vid vistelse här.

Punkten 6, som reglerar skydd av högkvarterens egendom och tillgångar, är ny i förhållande till PFF SOFA. Immuniteten gäller inte beslut om beslag och kvarstad på grund av brottslighet. Däremot gäller immunitet för tillgångar och egendom som tillhör sådana Natohögkvarter som omfattas av avtalen, såvitt avser t.ex. beslut om kvarstad med anledning av en civilrättslig fordran. Sådan talan får inte föras mot högkvarteren. Egendom som tillhör sändande länder omfattas inte av detta skydd.

Av *andra stycket* framgår att immuniteten och privilegierna enligt första stycket gäller i den utsträckning som följer av värdlandsstödsavtalet och det kompletterande tilläggsprotokollet.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2.4, 8.2.5, 8.2.6, 8.2.9 och 8.2.13.

9 §

Paragrafen är ny. Innehållet har förts över från 7 § andra stycket. Ändringen är endast av lagteknisk karaktär, i syfte att åstadkomma att den immunitet som följer av EU SOFA regleras i en egen paragraf. Någon ändring i sak är inte avsedd. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2.4.

11.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.

4 §

Paragrafens *tredje stycke* delas upp på två stycken och ändras så att den däri angivna tullfriheten utvidgas till att också omfatta Natohögkvarter och deras personal, i enlighet med villkoren i värdlandsstödsavtalet och det kompletterande tilläggsprotokollet. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2.5.

11.3 Förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

4 §

Den föreslagna ändringen i paragrafens *första punkt* innebär att regeringens rätt att meddela föreskrifter om undantag från trafikförsäkringsplikt beträffande motordrivet fordon utsträcks till att också avse fordon som tillhör sådana Natohögkvarter som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige. Ändringen är föranledd av att också Nato äger fordon vilka kan komma att föras till Sverige och användas här inom ramen för värdlandsstödsavtalet och det

kompletterande tilläggsprotokollet. I bestämmelsen görs även en språklig ändring. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2.3.

11.4 Förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)

5 §

Ändringen innebär att det i *punkt 5* införs en möjlighet att besluta om skyddsobjekt för områden där det bedrivs militär verksamhet inom ramen för värdlandsstödsavtalet. Ändringen görs då värdlandsstödsavtalet inte är begränsat till övningsverksamhet, och då skydd enligt skyddslagen behöver kunna åstadkommas för alla typer av aktiviteter som kan bedrivas inom ramen för avtalet. Innehållet i nuvarande punkt 5 flyttas till en ny *punkt 6*. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.2.14.

Sammanfattning av promemorian Samförstånds- avtal med Nato om värdlandsstöd (Ds 2015:39)

Bilaga 1

Sverige för en solidarisk säkerhetspolitik som bygger på att hot mot freden bäst avvärjs i gemenskap och i samverkan med andra länder och organisationer. En viktig del av att kunna bygga säkerhet tillsammans med andra är förmågan att kunna ge och ta emot militärt stöd. Sveriges förmåga att ge och ta emot militärt stöd är dock beroende av ett antal faktorer. En grundläggande förutsättning är förmågan hos svenska förband att kunna samverka med andra förband. I västvärlden är Nato den organisation som definierar den internationella standarden för militär praktisk samverkan, s.k. interoperabilitet, som i sin tur utgör grunden för svensk samverkansförmåga i all internationell krishantering, oavsett om den sker inom ramen för Nato, FN eller EU. En förutsättning för Försvarmaktens utveckling mot en hög förmåga till praktisk samverkan med andra inkluderar därmed ett nära samarbete med Nato.

En annan viktig grundförutsättning för att kunna ge och ta emot militärt stöd handlar om att i förväg förbereda de praktiska arrangemang som krävs för att ett utländskt förband ska kunna verka på svenskt territorium, t.ex. vid övningar, kriser eller militära operationer i Sverige eller i vårt närområde. Exempel på detta är att det finns en nationell plan för hur Sverige som värdland innehar och avdelar resurser för logistik, ledning och samverkan på olika nivåer beroende på den aktuella situationen. Det handlar också om att säkerställa regler avseende militära förbands uppträdande på svenskt territorium. Dessa praktiska förberedelser går under benämningen värdlandsstöd.

Värdlandsstöd är alltså ett sammanfattande begrepp på det civila och/eller militära stöd som lämnas i fred, kris och krig av en nation till en annan nation eller organisation, som efter inbjudan till övningsverksamhet, transitering och/eller insatser, befinner sig på värdlandets territorium. Förmåga till värdlandsstöd är en grundförutsättning för att kunna ge och ta emot militärt stöd.

Värdlandsstöd förutsätter avtal som reglerar relationen mellan de aktuella aktörerna. Förberedelserna kan underlättas genom att generella samförståndsavtal, dvs. övergripande ramavtal med grundläggande principer, ingås i förväg i stället för att fullständiga avtal behöver träffas inför varje enskild aktivitet, t.ex. en övning.

Mot denna bakgrund undertecknade Sverige den 4 september 2014 ett samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd (det s.k. värdlandsstödsavtalet). Avtalet är ett övergripande avtal där även juridiska och finansiella aspekter av att ge och ta emot stöd regleras. Avtalet innehåller grundläggande principer och procedurer för värdlandsstöd och kan användas över hela skalan av situationer från fred och kriser till krig. Syftet med avtalet är att säkerställa att Sverige som värdland kan lämna ett effektivt stöd för militär verksamhet på svenskt territorium i samband med övningar, kriser eller operationer i Sverige. Avtalet bygger på frivillighet mellan parterna, vilket innebär att det blir tillämpligt endast i de fall Sverige först fattar ett nationellt beslut om militärt samarbete med Nato i något avseende.

Sverige samverkar med Nato inom samarbetet PFF (Partnerskap för fred) sedan 1994. Inom PFF-samarbetet finns ett avtal som reglerar statusen för ett lands styrkor när de befinner sig på en annan avtalsparts territorium (PFF SOFA). Sverige anslöt sig redan 1996 till PFF SOFA liksom till dess tilläggsprotokoll rörande förbud mot att verkställa dödsstraff. PFF SOFA är ett statusavtal som behövs och används så snart ett lands militära personal efter inbjudan av en viss stat befinner sig på den mottagande statens territorium. Avtalet syftar till att, redan i förväg, reglera situationer som kan uppstå när militär personal deltar i en aktivitet eller en övning, t.ex. vad som gäller vid ett haveri eller vilket land som har jurisdiktion om ett brott begås av någon i en militär styrka. PFF SOFA, liksom övriga statusavtal, reglerar endast vad som gäller rättsligt när ett lands personal väl befinner sig på ett annat lands territorium, efter inbjudan. Avtalen ger inte något land rätt att verka på något annat lands territorium. Först krävs nationella beslut om att sända och ta emot ett lands militära personal.

Till PFF SOFA finns ett kompletterande tilläggsprotokoll som reglerar den rättsliga statusen för militära Natohögkvarter och för deras militära och civila personal inom parternas territorier. I samband med förhandlingarna om världlandsstödsavtalet framkom att en förutsättning för att kunna underteckna avtalet var att Sverige dessförinnan hade anslutit sig till det kompletterande tilläggsprotokollet. Regeringen undertecknade därför den 1 augusti 2014 också detta protokoll.

Såväl världlandsstödsavtalet som det kompletterande tilläggsprotokollet förutsätter vissa författningsändringar innan de kan godkännas och träda i kraft.

I promemorian behandlas de båda avtalen samt de författningsändringar som är nödvändiga för att Sverige ska kunna uppfylla sina förpliktelser enligt dem. Det handlar i huvudsak om att liknande privilegier som redan i dag gäller för främmande staters styrkor som kommer till Sverige inom ramen för PFF SOFA, ska utsträckas till att också gälla vissa av Natos högkvarter och deras personal samt Natoleda förband som kommer till Sverige inom ramen för världlandsstödsavtalet. I samband med att Sverige undertecknade PFF SOFA gjordes ändringar i svenska författningar för att Sverige skulle kunna uppfylla sina förpliktelser enligt det avtalet. Det medför att vår lagstiftning till stor del redan är anpassad för de nya avtalsåtagandena. Det krävs ändå vissa justeringar, främst med anledning av att det nu är vissa Natohögkvarter, såsom juridiska personer, som ska åtnjuta rättigheter.

Promemorian föreslår dels att avtalen ska godkännas, dels att ändringar görs i följande författningar: lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall, lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m., trafikskadlagen (1975:1410), skyddslagen (2010:305), förordningen (1994:1605) om tullfrihet m.m., trafikförsäkringsförordningen (1976:359), utlänningsförordningen (2006:97), och skyddsförordningen (2010:523).

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Lagförslagen i Ds 2015:39

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall¹

dels att 7 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 7 a och 7 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För en främmande stats militära styrka och dess personal som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, ska immunitet och privilegier gälla i fråga om avgifter och skatter vid bruk av fordon i vägtrafik samt import till och export från Sverige i den utsträckning som anges i avtalet den 19 juni 1995 mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (SÖ 1997:51).

För personal vid någon av Europeiska unionens institutioner samt för högkvarter som verkar inom ramen för Europeiska unionens krishantering gäller immunitet i enlighet med vad som framgår av artikel 8 respektive artikel 15 i avtalet den 17 november 2003 mellan Europeiska unionens medlemsstater om status

Föreslagen lydelse

7 §²

För en främmande stats militära styrka och dess personal som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, ska immunitet och privilegier gälla i fråga om *inkomstskatt*, avgifter och skatter vid bruk av fordon i vägtrafik samt import till och export från Sverige i den utsträckning som anges i avtalet den 19 juni 1995 mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (SÖ 1997:51).

¹ Lagen omtryckt 1994:717.

² Senaste lydelse 2011:1573.

för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens militära stab, för de högkvarter och styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställs till Europeiska unionens förfogande i detta sammanhang (SÖ 2005:7)

7 a §

För de Natohögkvarter samt för de styrkor och den personal som lyder under ett sådant högkvarter, vilka befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, ska immunitet och privilegier gälla i fråga om avgifter och skatter vid bruk av fordon i vägtrafik, import till och export från Sverige, mervärdes-skatt och punktskatter på förvärv av varor och tjänster i Sverige, inkomstskatt, skydd av högkvarterens arkiv och handlingar samt av högkvarterens egendom och tillgångar i den utsträckning som anges i följande avtal:

1. det kompletterande tilläggsprotokollet den 19 december 1997 till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (SÖ),

2. samförståndsavtalet den 4 september 2014 mellan Sverige och Nato om värdlandsstöd (SÖ).

7 b §

För personal vid någon av

Europeiska unionens institutioner samt för högkvarter som verkar inom ramen för Europeiska unionens krishantering gäller immunitet i enlighet med vad som framgår av artikel 8 respektive artikel 15 i avtalet den 17 november 2003 mellan Europeiska unionens medlemsstater om status för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens militära stab, för de högkvarter och styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genom förande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställs till Europeiska unionens förfogande i detta sammanhang (SÖ 2005:7).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Tullfrihet gäller för varor som förtullas för främmande stats beskickning eller konsulat eller en beskicknings- eller konsultsmedlem eller dennes familj enligt lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

Tullfrihet gäller också för varor som förtullas för en internationell organisation eller en person som är knuten till en sådan organisation, om organisationen eller personen är upptagen i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och är berättigad till tullfrihet enligt stadga eller avtal som gäller i förhållande till Sverige.

Vidare gäller tullfrihet enligt villkor i avtal som är i kraft i förhållande till Sverige för varor som förtullas för en främmande stats militära styrka eller dess personal, som befinner sig i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering.

Vidare gäller tullfrihet enligt villkor i avtal som är i kraft i förhållande till Sverige för varor som förtullas för en främmande stats militära styrka eller dess personal *samt för varor som förtullas för ett Natohögkvarter eller styrka eller personal vid ett sådant högkvarter, vilka* befinner sig i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Senaste lydelse 2004:1004.

3 Förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Härigenom föreskrivs att 4 § trafikskadelagen (1975:1410)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen kan föreskriva undantag från trafikförsäkringsplikt beträffande

1. motordrivet fordon som tillhör
viss främmande stat,

2. annat motordrivet fordon som är registrerat eller hemmahörande i
viss främmande stat.

Föreslagen lydelse

4 §

1. motordrivet fordon som tillhör
viss främmande stat *eller ett
Nato högkvarter som omfattas av
avtal som är i kraft i förhållande
till Sverige,*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Lagen omtryckt 1994:43.

4 Förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)

Härigenom föreskrivs att 5 § skyddslagen (2010:305) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Följande byggnader, andra anläggningar och områden eller objekt kan också beslutas vara skyddsobjekt

1. byggnader, andra anläggningar och områden som staten har äganderätt eller nyttjanderätt till och som disponeras av Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt, samt militära fartyg och luftfartyg,

2. områden där Försvarmakten, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt tillfälligt bedriver övningar, prov eller försök eller där oförutsedda följder av sådan verksamhet kan inträffa,

3. områden där Försvarmakten har satts in för att hindra en kränkning av Sveriges territorium eller för att möta ett väpnat angrepp mot landet,

4. områden där en främmande stats militära styrka inom ramen för internationellt samarbete tillfälligt bedriver övningar här i landet i samband med utbildning för fredsfrämjande verksamhet eller för annat militärt ändamål, och

4. områden där en främmande stats militära styrka inom ramen för internationellt samarbete tillfälligt bedriver övningar här i landet i samband med utbildning för fredsfrämjande verksamhet eller för annat militärt ändamål,

5. områden där ett Nato-högkvarter eller en främmande stats militära styrka inom ramen för internationellt samarbete eller internationell krishantering bedriver sådan militär verksamhet som kan komma att företas inom ramen för samförståndsavtalet den 4 september 2014 mellan Sverige och Nato om värdlandsstöd (SÖ), och

5. vattenområden av särskild betydelse för det militära försvaret.

6. vattenområden av särskild betydelse för det militära försvaret.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Förteckning över remissinstanserna (Ds 2015:39)

Bilaga 3

Riksdagens ombudsmän – JO, Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Falun, Uppsala tingsrätt, Justitiekanslern, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Migrationsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Kustbevakningen, Kommerskollegium, Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Totalförsvarets forskningsinstitut, Socialstyrelsen, Fortifikationsverket, Arbetsgivarverket, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Tullverket, Skatteverket, Kammarkollegiet, Trafikverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Transportstyrelsen, Försvarshögskolan, Uppsala universitet, Stockholms läns landsting, Västmanlands läns landsting, Norrbottens läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Jämtlands läns landsting, Skåne läns landsting, Östergötlands läns landsting, Gotlands läns landsting, Kalmar läns landsting, Dalarnas läns landsting, Sveriges Kommuner och Landsting, Trafikförsäkringsföreningen, Svensk Försäkring, Svenskt näringsliv, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges akademikers centralorganisation och Tjänstemännens Centralorganisation.

Utöver remissinstanserna har det inkommit ett antal spontana yttranden från olika sammanslutningar och privatpersoner.

Det kompletterande tilläggsprotokollet

Kompletterande protokoll till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor	tilläggs-	Further Additional Protocol to the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces
---	-------------------------	---

Parterna i detta protokoll,

som beaktar avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor och tilläggsprotokollet till detta, båda upprättade i Bryssel den 19 juni 1995,

Considering the "Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces" and the Additional Protocol thereto, both done at Brussels, June 19, 1995;

som beaktar behovet att upprätta och reglera statusen för militära Natohögkvarter och dessa högkvarters personal inom de staters territorium, som deltar i Partnerskap för fred, för att underlätta förhållandet till de väpnade styrkorna i de enskilda stater som deltar i Partnerskap för fred,

Considering the need to establish and regulate the status of NATO military headquarters and headquarters personnel in the territory of States participating in the Partnership for Peace in order to facilitate the relationship with the Armed Forces of individual Partnership for Peace nations;

som beaktar behovet att tillerkänna den personal som ingår i partnerskapsstaternas väpnade styrkor och som är placerad vid eller ansluten till militära Natohögkvarter en lämplig status, och

Considering the need to provide appropriate status for personnel of the Armed Forces of Partner States attached to or associated with NATO military headquarters; and

som anser att det på grund av förhållandena i vissa av Natos medlemsstater eller partnerskapsstater kan vara önskvärt att tillgodose ovannämnda behov genom detta protokoll,

Considering that the circumstances in particular NATO Member States or Partner States may make it desirable to meet the needs described above through the means of the present Protocol

har kommit överens om följande.

The Parties to the present Protocol have agreed as follows:

I detta protokoll används följande definitioner:

1. *Parisprotokollet*: protokollet om status för internationella militära högkvarter upprättade med stöd av Nordatlantiska fördraget, undertecknat i Paris den 28 augusti 1952.

a) *avtalet*: när termen förekommer i Parisprotokollet ska den anses avse avtalet om status för Natos styrkor som gjorts tillämpligt genom avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor, undertecknat i Bryssel den 19 juni 1995.

b) *styrka och civil komponent*: när dessa termer förekommer i Parisprotokollet har de den betydelse som anges i artikel 3 i Parisprotokollet och ska även innefatta personer som är placerade vid eller anslutna till militära Nato högkvarter från andra statsparter som deltar i Partnerskap för fred.

c) *anhörig*: när termen förekommer i Parisprotokollet ska den avse maka eller make till en medlem av en styrka eller en civil komponent enligt definitionen i b ovan, eller barn till en sådan medlem om barnet är beroende av honom eller henne för sitt uppehälle.

2. *PfP SOFA*: när termen förekommer i detta protokoll ska den avse avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska

For purposes of the present Protocol, the expression

1. "Paris Protocol" means the "Protocol on the Status of International Military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty," done at Paris, August 28, 1952

a. The "Agreement," wherever the expression appears in the Paris Protocol, shall be construed to mean the NATO Status of Forces Agreement as made applicable through the "Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces," done at Brussels, June 19, 1995.

b. The "force" and "civilian component", wherever those expressions appear in the Paris Protocol, have the meanings defined in Article 3 of the Paris Protocol and shall also include such persons attached to or associated with NATO military headquarters from other States Parties participating in the Partnership for Peace.

c. "Dependent", wherever the expression appears in the Paris Protocol, means the spouse of a member of a force or civilian component as defined in paragraph b. of the present Article, or a child of such member depending on him or her for support.

2. "PfP SOFA," wherever the expression appears in the present Protocol, means the "Agreement among the States Parties to the

fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor, undertecknat i Bryssel den 19 juni 1995.

North Atlantic Treaty and the other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces," done at Brussels, June 19, 1995.

3. *Nato*: Nordatlantiska fördragsorganisationen.

3. "NATO" means the North Atlantic Treaty Organisation.

4. *militära Natohögkvarter*: allierade högkvarter och andra internationella militära högkvarter eller organisationer som omfattas av artiklarna 1 och 14 i Parisprotokollet.

4. "NATO military head-quarters" means Allied Headquarters and other international military head-quarters or organisations falling within Article 1 and Article 14 of the Paris Protocol.

Artikel II

Article II

Utan att det påverkar de staters rättigheter, som är medlemmar i Nato eller deltar i Partnerskap för fred men som inte är parter i detta protokoll, ska parterna i detta protokoll tillämpa bestämmelserna i Parisprotokollet, utom i den mån de ändrats genom detta protokoll, med avseende på verksamhet utförd av militära Natohögkvarter och deras militära och civila personal inom en protokollsparts territorium.

Without prejudice to the rights of States which are Members of NATO or participants in the Partnership for Peace but which are not Parties to the present Protocol, the Parties hereto shall apply provisions identical to those set forth in the Paris Protocol, except as modified in the present Protocol, with respect to the activities of NATO military headquarters and their military and civilian personnel carried out in the territory of a Party hereto.

Artikel III

Article III

1. Utöver det område för vilket Parisprotokollet gäller ska detta protokoll vara tillämpligt inom alla protokollsparters territorier i enlighet med artikel 2.1 i PFF SOFA.

1. In addition to the area to which the Paris Protocol applies, the present Protocol shall apply to the territory of all States Parties to the present Protocol, as described in Article II paragraph 1 of the PpP SOFA.

2. Vid tillämpningen av detta protokoll ska hänvisningar i Parisprotokollet till Nordatlantiska fördragets område anses innefatta de territorier som avses i punkt 1 ovan.

2. For purposes of the present Protocol, references in the Paris Protocol to the North Atlantic Treaty area shall be deemed to include the territories referred to in paragraph 1 of the present Article

Vid tillämpningen av detta protokoll med avseende på frågor som rör partnerskaps- stater, ska bestämmelserna i Parisprotokollet om att tvister ska hänskjutas till Nordatlantiska rådet tolkas så att de berörda parterna är skyldiga att förhandla inbördes och inte vända sig till utomstående jurisdiktion

For purposes of implementing the present Protocol with respect to matters involving Partner States, provisions of the Paris Protocol that provide for differences to be referred to the North Atlantic Council shall be construed to require the Parties concerned to negotiate between or among themselves without recourse to any outside jurisdiction.

Artikel V

Article V

1. Detta protokoll ska vara öppet för undertecknande av alla stater som har undertecknat PFF SOFA.

1. The present Protocol shall be open for signature by any State that is a signatory of the PfP SOFA.

2. Detta protokoll ska ratificeras, godtas eller godkännas. Ratifikations-, godtagande- eller godkännande- instrumentet ska deponeras hos Amerikas förenta staters regering, som ska underrätta alla signatärstater om varje sådan deponering.

2. The present Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Government of the United States of America, which shall notify all signatory States of each such deposit.

3. När minst två signatärstater har deponerat sina ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument, träder detta protokoll i kraft för dessa stater. För varje annan signatärstat träder det i kraft på dagen för deponeringen av dess instrument.

3. As soon as two or more signatory States have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval, the present Protocol shall come into force in respect of those States. It shall come into force in respect of each other signatory State on the date of the deposit of its instrument.

Artikel VI

Article VI

Detta protokoll får sägas upp av varje part till protokollet genom en skriftlig underrättelse om uppsägning till Amerikas förenta staters regering, som ska underrätta alla signatärstater om varje sådan uppsägning.

The present Protocol may be denounced by any Party to this Protocol by giving written notification of denunciation to the Government of the United States of America, which will notify all signatory States of each such

Uppsägningen träder i kraft ett år efter det att Amerikas förenta staters regering har tagit emot underrättelsen. Efter utgången av denna tidsfrist på ett år ska detta protokoll upphöra att gälla med avseende på den part som har sagt upp det, utom i fråga om reglering av ej avgjorda anspråk som härrör från tiden före dagen för uppsägningens ikraftträdande, men ska fortsätta gälla för övriga parter.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Bryssel den 19 december 1997 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda original som ska deponeras i Amerikas förenta staters regerings arkiv. Denna regering ska överlämna bestyrkta kopior härav till alla signatärstater.

The denunciation shall take effect one year after receipt of the notification by the Government of the United States of America. After the expiration of this period of one year, the present Protocol shall cease to be in force as regards the Party that denounces it, except for the settlement of outstanding claims that arose before the day on which the denunciation takes effect, but shall continue in force for the remaining Parties.

In witness whereof, the undersigned, being duly authorised, have signed this Protocol

Done in Brussels, this nineteenth day of December, 1997, in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all signatory States.

Protokoll om status för internationella militära högkvarter upprättade med stöd av Nordatlantiska fördraget

Protocol on the Status of International Military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty

Parterna i Nordatlantiska fördraget, undertecknat i Washington den 4 april 1949,

The parties to the North Atlantic Treaty signed in Washington on 4th April, 1949,

som anser att internationella militära högkvarter får upprättas inom deras territorier genom särskilda avtal träffade med stöd av Nordatlantiska fördraget, och

Considering that international military Headquarters may be established in their territories, by separate arrangement, under the North Atlantic Treaty, and

som önskar definiera statusen för sådana högkvarter och för deras personal inom Nordatlantiska fördragets område,

Desiring to define the status of such Headquarters and of the personnel thereof within the North Atlantic Treaty area,

har kommit överens om detta protokoll till avtalet om status för deras styrkor, undertecknat i London den 19 juni 1951.

Have agreed to the present Protocol to the Agreement signed in London on 19th June, 1951, regarding the Status of their Forces:

Artikel I

Article 1

I detta protokoll avses med

In the present Protocol the expression

a) *avtalet*: det avtal som undertecknades i London den 19 juni 1951 av parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor.

a. 'the Agreement' means the Agreement signed in London on 19th June, 1951, by the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their Forces;

b) *överbefälhavare*: Supreme Headquarters Allied Powers in Europe, (SHAPE), Headquarters of the Supreme Allied Commander Atlantic (SACLANT) och varje annat motsvarande internationellt militärt högkvarter som har

b. 'Supreme Headquarters' means Supreme Headquarters Allied Powers in Europe, Headquarters of the Supreme Allied Commander Atlantic and any equivalent international military Headquarters set up pursuant to the North

upprättats i enlighet med Atlantic Treaty;
Nordatlantiska fördraget.

c) *allierat högkvarter*: varje överhögkvarter och varje internationellt militärt högkvarter som har upprättats i enlighet med Nordatlantiska fördraget och som är direkt underställt ett överhögkvarter.

c. 'Allied Headquarters' means any Supreme Headquarters and any international military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty which is immediately subordinate to a Supreme Headquarters;

d) *Nordatlantiska rådet*: det råd som inrättats med stöd av artikel IX i Nordatlantiska fördraget eller något av dess underorgan som är behörigt att agera för dess räkning.

d. 'North Atlantic Council' means the Council established by Article IX of the North Atlantic Treaty or any of its subsidiary bodies authorised to act on its behalf.

Artikel II

Article II

I enlighet med följande bestämmelser i detta protokoll, ska avtalet tillämpas på allierade högkvarter inom en protokollsparts territorium i Nordatlantiska fördragets område och på deras militära och civila personal samt deras anhöriga som omfattas av definitionerna i artikel III.1 a–c i detta protokoll, när denna personal befinner sig inom sådant territorium i tjänsten eller, i fråga om anhöriga, i samband med deras makas eller makes eller förälders tjänsteuppdrag.

Subject to the following provisions of this Protocol, the Agreement shall apply to Allied Headquarters in the territory of a Party to the present Protocol in the North Atlantic Treaty area, and to the military and civilian personnel of such Headquarters and their dependents included in the definitions in sub-paragraphs a., b. and c. of paragraph 1 of Article III of this Protocol, when such personnel are present in any such territory in connection with their official duties or, in the case of dependents, the official duties of their spouse or parent.

Artikel III

Article III

1. Vid tillämpning av avtalet på ett allierat högkvarter ska termerna styrka, civil komponent och anhörig, när de förekommer i avtalet, ha följande betydelse:

1. For the purpose of applying the Agreement to an Allied Headquarters the expressions 'force', 'civilian component' and 'dependent', wherever they occur in the Agreement shall have the meanings set out below:

a) *styrka*: den personal som är placerad vid ett allierat högkvarter och som tillhör en parts i Nordatlantiska fördraget land-, sjö-

a. 'force' means the personnel attached to the Allied Headquarters who belong to the land, sea or air armed services of any Party to the

b) *civil komponent*: civil personal, som inte är statslösa eller medborgare i en stat som inte är part i fördraget, och inte heller är medborgare i eller har hemvist i den mottagande staten och som i) är placerad vid det allierade högkvarteret och är anställd i en parts i Nordatlantiska fördraget stridskrafter, eller ii) tillhör de kategorier av civil personal som är i tjänst hos det allierade högkvarteret, vilka ska fastställas av Nordatlantiska rådet.

b. 'civilian component' means civilian personnel who are not stateless persons, nor nationals of any State which is not a Party to the Treaty, nor nationals of, nor ordinarily resident in the receiving State, and who are (i) attached to the Allied Headquarters and in the employ of an armed service of a Party to the North Atlantic Treaty or (ii) in such categories of civilian personnel in the employ of the Allied Headquarters as the North Atlantic Council shall decide;

c) *anhörig*: maka eller make till medlem av en styrka eller en civil komponent enligt definitionen i a och b ovan, eller barn till en sådan medlem om barnet är beroende av honom eller henne för sin försörjning.

c. 'dependent' means the spouse of a member of a force or civilian component, as defined in subparagraphs a. and b. of this paragraph, or a child of such member depending on him or her support.

2. Ett allierat högkvarter ska betraktas som en styrka för de syften som avses i artikel II, artikel V.2, artikel VII.10, artikel IX.2–4, 7 och 8 samt artikel XIII i avtalet.

2. An Allied Headquarters shall be considered to be a force for the purposes of Article II, paragraph 2 of Article V, paragraph 10 of Article VII, paragraphs 2,3,4,7 and 8 of Article IX, and Article XIII, of the Agreement.

Artikel IV

Article IV

De rättigheter och skyldigheter som avtalet medför för den sändande staten eller dess myndigheter med avseende på dess styrkor eller civila komponenter eller deras anhöriga, ska, med avseende på ett allierat högkvarter och dess personal och deras anhöriga, på vilka avtalet är tillämpligt i enlighet med artikel II i detta protokoll, ligga hos eller anknytas till vederbörligt överhögkvarter och dess underställda myndigheter, med följande undantag:

The rights and obligations which the Agreement gives to or imposes upon the sending State or its authorities in respect of its forces or their civilian components or dependents shall, in respect of an Allied Headquarters and its personnel and their dependents to whom the Agreement applies in accordance with Article II of the present Protocol, be vested in or attached to the appropriate Supreme Headquarters and the authorities responsible under it, except that:

a) Att den rätt som, enligt artikel VII i avtalet tillkommer den sändande statens militära myndigheter att utöva straffrättslig och disciplinär domsrätt, ska ligga hos de militära myndigheterna i den stat, i förekommande fall, vars militära lagar gäller för den berörda personen.

b) Att de skyldigheter som åläggs den sändande staten eller dess myndigheter genom artikel II, artikel III.4, artikel VII.5 a och VII.6 a, artikel VIII.9 och VIII.10 samt artikel XIII i avtalet ska gälla både det allierade högkvarteret och den stat vars stridskrafter eller medlem eller anställd i dess stridskrafter, eller anhörig till sådan medlem eller anställd, berörs.

c) För de syften som avses i artikel III.2 a och III.5 samt artikel XIV i avtalet, ska den sändande staten med avseende på medlemmar i en styrka och deras anhöriga vara den stat till vilkens stridskrafter medlemmen hör eller, i fråga om medlemmar av en civil komponent och deras anhöriga, den stat, i förekommande fall, i vilkens stridskrafter vederbörande är anställd.

d) De skyldigheter som åläggs den sändande staten i artikel VIII.6 och VIII.7 i avtalet ska vila på den stat vars stridskrafter den person tillhör, vars handling eller underlåtenhet har föranlett anspråket, eller, om det gäller en medlem av en civil komponent, den stat i vilkens stridskrafter han eller hon är anställd, eller, om ingen sådan stat finns, det allierade högkvarter som vederbörande tillhör.

a. the right which is given by Article VII of the Agreement to the military authorities of the sending State to exercise criminal and disciplinary jurisdiction shall be vested in the military authorities of the State, if any, to whose military law the person concerned is subject;

b. the obligations imposed upon the sending state or its authorities by Article II, paragraph 4 of Article III, paragraphs 5 a. and 6 a. of Article VII paragraphs 9 and 10 of Article VIII, and Article XIII, of the Agreement, shall attach both to the Allied Headquarters and to any State whose armed service, or any member or employee of whose armed service, or the dependent of such member or employee, is concerned;

c. for the purposes of paragraphs 2 a. and 5 of Article III, and Article XIV, of the Agreement the sending State shall be, in the case of members of a force and their dependents, the State to whose armed service the member belongs, or, in the case of members of a civilian component and their dependents, the State, if any, by whose armed service the member is employed;

d. the obligations imposed on the sending State by virtue of paragraphs 6 and 7 of Article VIII of the Agreement shall attach to the State to whose armed service the person belongs whose act or omission has given rise to the claim or, in the case of a member of a civilian component, to the State by whose armed service he is employed or, if there is no such State, to the Allied Headquarters of which the person concerned is a member.

Både den stat, i förekommande fall, som har de skyldigheter det är fråga om i denna punkt och det vederbörliga allierade högkvarteret ska ha den sändande statens rättigheter när det gäller utseende av en skiljedomare enligt artikel VIII.8.

Both the State, if any, to which obligations attach under this paragraph and the Allied Headquarters concerned shall have the rights of the sending State in connection with the appointment of an arbitrator under paragraph 8 of Article VIII.

Artikel V

Article V

Varje medlem av ett allierat högkvarter ska ha ett personligt identitetskort utfärdat av högkvarteret, varav ska framgå namn, födelsedatum och födelseort, nationalitet, militär grad, nummer (i förekommande fall), foto och giltighetstid. Detta kort ska uppvisas på anmodan.

Every member of an Allied Headquarters shall have a personal identity card issued by the Headquarters showing names, date and place of birth, nationality, rank or grade, number (if any), photograph and period of validity. This card must be presented on demand.

Artikel VI

Article VI

1. Skyldigheten för parterna att avstå från anspråk på ersättning i enlighet med artikel VIII i avtalet ska gälla både de allierade högkvarteren och varje part i detta protokoll.

1. The obligations to waive claims imposed on the Contracting Parties by Article VIII of the Agreement shall attach both to the Allied Headquarters and to any Party to this Protocol concerned.

2. För de syften som avses i artikel VIII.1 och VIII.2 i avtalet

2. For the purposes of paragraphs 1 and 2 of Article VIII of the Agreement,

a) ska egendom som ägs av ett allierat högkvarter eller en part i detta protokoll och som används av ett allierat högkvarter anses vara egendom som ägs av en part och används av dess stridskrafter,

a. property owned by an Allied Headquarters or by a Party to this Protocol and used by an Allied Headquarters shall be deemed to be property owned by a Contracting Party and used by its armed services;

b) ska skada vållad av en medlem av en styrka eller en civil komponent enligt definitionen i artikel III.1 i detta protokoll eller av någon annan anställd i ett allierat högkvarter anses vara vållad av en medlem eller en anställd i en parts stridskrafter,

b. damage caused by a member of a force or civilian component as defined in paragraph 1 of Article III of this Protocol or by any other employee of an Allied Headquarters shall be deemed to be damage caused by a member or employee of the armed services of a Contracting Party;

c) ska definitionen av uttrycket

c. the definition of the expression

"tillhörande en part" i artikel VIII.3 vara tillämplig i förhållande till ett allierat högkvarter.

3. De anspråk på vilka artikel VIII.5 i avtalet är tillämplig ska innefatta anspråk (andra än kontraktuella anspråk och anspråk på vilka artikel VIII.6 och VIII.7 är tillämpliga), som härrör från handlingar eller underlåtenhet av en anställd i ett allierat högkvarter eller från en annan handling, underlåtenhet eller händelse för vilken ett allierat högkvarter är rättsligt ansvarigt och som vållar skada inom en mottagande stats territorium för tredje man, som inte är part i detta protokoll.

Artikel VII

1. Sådan skattebefrielse som enligt artikel X i avtalet ska beviljas medlemmar av en styrka eller en civil komponent med avseende på deras löner och arvoden ska, i fråga om personal hos ett allierat högkvarter som omfattas av definitionerna i artikel III.1 a och III.1 b (i) i detta protokoll, gälla löner och arvoden som betalas till dem i deras egenskap av sådan personal av de stridskrafter som de tillhör eller av vilka de är anställda, utom att bestämmelsen i denna punkt inte ska befria en sådan medlem eller anställd från beskattning som tas ut av den stat i vilken han eller hon är medborgare.

2. Anställda hos ett allierat högkvarter i kategorier som Nordatlantiska rådet har fastställt, ska vara befriade från beskattning av löner och arvoden som betalas till dem av det allierade högkvarteret i deras egenskap som

'owned by a Contacting Party' in paragraph 3 of Article VIII shall apply in respect of an Allied Headquarters.

3. The claims to which paragraph 5 of Article VIII of the Agreement applies shall include claims (other than contractual claims and claims to which paragraphs 6 or 7 of that Article apply) arising out of acts or omissions of any employees of an Allied Headquarters, or out of any other act, omission or occurrence for which an Allied Headquarters, or out of any other act, omissions or occurrence for which an Allied Headquarters is legally responsible, and causing in the territory of a receiving State to third parties, other than any of the Parties to this Protocol.

Article VII

1. The exemption from taxation accorded under Article X of the Agreement to members of a force or civilian component in respect of their salaries and emoluments shall apply, as regards personnel of an Allied Headquarters within the definitions in paragraph 1 a. and b. (i) of Article 3 of this Protocol, to salaries and emoluments paid to them as such personnel by the armed service to which they belong or by which they are employed, except that this paragraph shall not exempt any such member or employee from taxation imposed by a State of which he is a national.

2. Employees of an Allied Headquarters of categories agreed by the North Atlantic Council shall be exempted from taxation on the salaries and emoluments paid to them by the Allied Headquarters in their capacity as such employees.

sådana anställda. En part i detta protokoll får emellertid ingå avtal med det allierade högkvarteret om att parten ska anställa och till det allierade högkvarteret förordna alla sina medborgare (utom, om parten så önskar, personer som inte har hemvist inom dess territorium) att ingå i det allierade högkvarterets personal och själv betala lön och arvoden till sådana personer enligt en skala som parten fastställer. Löner och arvoden som betalas på detta sätt får beskattas av den berörda parten men ska vara befriade från beskattning av andra parter. Om ett sådant avtal ingås av en part i detta protokoll och sedan ändras eller sägs upp, ska parterna i detta protokoll inte längre vara bundna att enligt första meningen i denna punkt bevilja skattebefrielse för löner och arvoden som betalas till deras medborgare.

Artikel VIII

1. I syfte att underlätta upprättande, byggnation, underhåll och drift av allierade högkvarter, ska dessa högkvarter så långt som möjligt vara befriade från avgifter och skatter, som hänför sig till deras kostnader i det gemensamma försvarets intresse och för deras officiella och uteslutande bruk. Varje part i detta protokoll ska inleda förhandlingar med de allierade högkvarter som är verksamma inom dess territorium i syfte att ingå ett avtal som genomför denna bestämmelse.

2. Ett allierat högkvarter ska ha de rättigheter som en styrka åtnjuter enligt artikel XI i avtalet och på samma villkor.

Any Party to the present Protocol may, however, conclude an arrangement with the Allied Headquarters whereby such Party will employ and assign to the Allied Headquarters all of its nationals (except, if such Party so desires, any not ordinarily resident within its territory) who are to serve on the staff of the Allied Headquarters and pay the salaries and emoluments of such persons from its own funds, at a scale fixed by it. The salaries and emoluments so paid may be taxed by the Party concerned but shall be exempted from taxation by any other Party. If such an arrangement is entered into by any Party to the present Protocol and is subsequently modified or terminated, Parties to the present Protocol shall no longer be bound under the first sentence of this paragraph to exempt from taxation the salaries and emoluments paid to their nationals.

Article VIII

1. For the purpose of facilitating the establishment, construction, maintenance and operation of Allied Headquarters, these Headquarters shall be relieved, so far as practicable, from duties and taxes, affecting expenditures by them in the interest of common defence and for their official and exclusive benefit, and each Party to the present Protocol shall enter into negotiations with any Allied Headquarters operating in its territory for the purpose of concluding an agreement to give effect to this provision.

2. An Allied Headquarters shall have the rights granted to a force under Article XI of the Agreement subject to the same conditions.

3. Bestämmelserna i artikel XI.5 och XI.6 i avtalet ska inte gälla medborgare i den mottagande staten, såvida inte dessa medborgare ingår i en annan protokollsparts stridskrafter än den mottagande statens.

4. Uttrycket *avgifter och skatter* i denna artikel omfattar inte betalning för erhållna tjänster.

Artikel IX

Med förbehåll för att Nordatlantiska rådet beslutar annat, a) ska tillgångar förvärvat med ett allierat högkvarters internationella medel från dess kapitalbudget, som högkvarteret inte längre behöver, avyttras enligt former godkända av Nordatlantiska rådet och intäkterna ska fördelas mellan eller krediteras parterna i Nordatlantiska fördraget i förhållande till deras bidrag till kapitalkostnaderna för högkvarteret. Den mottagande staten ska ha förtursrätt till att förvärva fast egendom som avyttras på detta sätt inom sitt territorium, under förutsättning att dess villkor inte är mindre förmånliga än de som erbjuds av en tredje part,

b) ska mark, byggnader och fasta anläggningar, som den mottagande staten har upplåtit kostnadsfritt (eller mot nominell betalning) för användning av ett allierat högkvarter och som högkvarteret inte längre behöver, återlämnas till den mottagande staten. Eventuell värdeökning eller värdeminskning av sådan egendom som tillhandahållits av den mottagande staten och som är ett resultat av dess användning av högkvarteret ska bestämmas av Nordatlantiska rådet (med beaktande av den

3. The provisions in paragraphs 5 and 6 of Article XI of the Agreement shall not apply to nationals of the receiving States, unless such nationals belong to the armed services of a Party to this Protocol other than the receiving State.

4. The expression 'duties and taxes' in this Article does not include charges for services rendered.

Article IX

Except in so far as the North Atlantic Council may decide otherwise,

a. any assets acquired from the international funds of an Allied Headquarters under its capital budget and no longer required by the Headquarters shall be disposed of under arrangements approved by the North Atlantic Council and the proceeds shall be distributed among or credited to the Parties to the North Atlantic Treaty in the proportions in which they have contributed to the capital costs of the Headquarters. The receiving State shall have the prior right to acquire any immovable property so disposed of in its territory provided that it offers terms no less favourable than those offered by any third party;

b. any land, buildings or fixed installations provided for the use of an Allied Headquarters by the receiving State without charge to the Headquarters (other than a nominal charge) and no longer required by the Headquarters shall be handed back to the receiving State, and any increase or loss in the value of the property provided by the receiving State resulting from its use by the Headquarters shall be determined by the North Atlantic Council (taking into consideration any applicable law

mottagande statens tillämpliga lagar) och fördelas mellan eller krediteras eller debiteras parterna i Nordatlantiska fördraget i förhållande till deras bidrag till kapitalkostnaderna för högkvarteret.

Artikel X

Varje överhögkvarter är en juridisk person och har rätt att ingå avtal och förvärva och avyttra egendom. Den mottagande staten får dock bestämma att utövandet av denna rätt ska ske enligt särskilda arrangemang mellan staten och överhögkvarteret eller underordnade allierade högkvarter som handlar för överhögkvarterets räkning.

Artikel XI

1. Om inte annat följer av bestämmelserna i artikel VIII i avtalet, får ett överhögkvarter delta i rättsliga förfaranden som kående eller svarande. Den mottagande staten och överhögkvarteret, eller underordnade allierade högkvarter som har dess tillstånd, får komma överens om att den mottagande staten ska handla för överhögkvarterets räkning i rättsliga förfaranden i vilka högkvarteret är part inför domstol i den mottagande staten.

2. Exekutiva förfaranden och åtgärder som syftar till beslag eller beläggande med kvarstad av ett högkvarters egendom eller tillgångar får inte vidtas mot ett allierat högkvarter, förutom för de syften som avses i artikel VII.6 a och artikel XIII i avtalet.

of the receiving State) and distributed among or credited or debited to the Parties to the North Atlantic Treaty in the proportions in which they have contributed to the capital costs of the Headquarters.

Article X

Each Supreme Headquarters shall possess juridical personality; it shall have the capacity to conclude contracts and to acquire and dispose of property. The receiving State may, however, make the exercise of such capacity subject to special arrangements between it and the Supreme Headquarters or any subordinate Allied Headquarters acting on behalf of the Supreme Headquarters.

Article XI

1. Subject to the provisions of Article VIII of the Agreement, a Supreme Headquarters may engage in legal proceedings as claimant or defendant. However, the receiving State and the Supreme Headquarters or any subordinate Allied Headquarters authorized by it may agree that the receiving State shall act on behalf of the Supreme Headquarters in any legal proceedings to which that Headquarters is a party before the courts of the receiving State.

2. No measure of execution or measure directed to the seizure or attachment of its property or funds shall be taken against any Allied Headquarters, except for the purposes of paragraph 6 a. of Article VII and Article XIII of the Agreement.

1. För att ett allierat högkvarter ska kunna förfoga över sin internationella budget får det inneha kontanter och konton i valfri valuta.

2. Parterna i detta protokoll ska på begäran av ett allierat högkvarter underlätta överföring av dess tillgångar från ett land till ett annat och konvertering av valuta som innehas av ett allierat högkvarter till en annan valuta, när så är nödvändigt för att tillgodose högkvarterets behov.

Artikel XIII

Ett allierat högkvarters arkiv och andra officiella handlingar som förvaras i lokaler som används av detta högkvarter eller som innehas av en på vederbörligt sätt godkänd medlem av högkvarteret, ska vara okränkbara, utom om högkvarteret har avstått från denna typ av immunitet. Högkvarteret ska på begäran av den mottagande staten, och i närvaro av en företrädare för den staten, styrka handlingarnas art för att bekräfta att de är berättigade till immunitet enligt denna artikel.

Artikel XIV

1. Detta protokoll eller avtalet får enligt beslut av Nordatlantiska rådet helt eller delvis tillämpas på varje internationellt militärt högkvarter eller organisation (som inte omfattas av definitionerna i artikel I b och I c i detta protokoll), som har upprättats med stöd av Nordatlantiska fördraget.

1. To enable it to operate its international budget, an Allied Headquarters may hold currency of any kind and operate accounts in any currency.

2. The Parties to the present Protocol shall, at the request of an Allied Headquarters, facilitate transfers of the funds of such Headquarters from one country to another and the conversion of any currency held by an Allied Headquarters into any other currency, when necessary to meet the requirements of any Allied Headquarters.

Article XII

The archives and other official documents of an Allied Headquarters kept in premises used by those Headquarters or in the possession of any properly authorized member of the Headquarters shall be inviolable, unless the Headquarters has waived this immunity. The Headquarters shall, at the request of the receiving State and in the presence of a representative of that State, verify the nature of any documents to confirm that they are entitled to immunity under this Article.

Article XIV

1. The whole or any part of the present Protocol or of the Agreement may be applied, by decision of the North Atlantic Council, to any international military Headquarters or organization (not included in the definitions in paragraphs b. and c. of Article I of this Protocol) which is established pursuant to the North

2. När Europeiska försvarsgemenskapen har bildats, får detta protokoll tillämpas på personal hos Europeiska försvarsstyrkorna som är placerad vid ett allierat högkvarter och på dess anhöriga vid en tidpunkt och på det sätt som bestäms av Nordatlantiska rådet.

Atlantic Treaty.

2. When the European Defence Community comes into being, the present Protocol may be applied to the personnel of the European Defence Forces attached to an Allied Headquarters and their dependents at such time and in such manner as may be determined by the North Atlantic Council.

Artikel XV

Alla tvister mellan parterna i detta protokoll eller mellan sådan part och ett allierat högkvarter avseende tolkningen eller tillämpningen av detta protokoll ska lösas genom förhandlingar mellan de tvistande parterna och inte hänskjutas till utomstående rättskipning. Utom i de fall där det finns uttryckliga bestämmelser av motsatt innebörd i detta protokoll eller i avtalet, ska tvister som inte kan lösas genom direkta förhandlingar hänskjutas till Nordatlantiska rådet.

Article XV

All differences between the Parties to the present Protocol or between any such Parties and any Allied Headquarters relating to the interpretation or application of the Protocol shall be settled by negotiation between the parties in dispute without recourse to any outside jurisdiction. Except where express provision is made to the contrary in the present Protocol or in the Agreement, differences which cannot be settled by direct negotiation shall be referred to the North Atlantic Council.

Artikel XVI

1. Artiklarna XV och XVII–XX i avtalet ska gälla med avseende på detta protokoll som om de utgjorde en integrerande del av detta, men protokollet ska kunna revideras, upphävas, ratificeras, tillträdas, uppsägas eller förlängas i enlighet med dessa bestämmelser oberoende av avtalet.

2. Detta protokoll får kompletteras med bilaterala avtal mellan den mottagande staten och ett överhögkvarter, och myndigheterna i en mottagande stat och ett överhögkvarter får, genom åtgärder på myndighetsnivå före ratifikationen, komma överens om att låta bestämmelser i detta protokoll eller i avtalet som den

Article XVI

1. Articles XV and XVII to XX of the Agreement shall apply as regards the present Protocol as if they were an integral part thereof, but so that the Protocol may be reviewed, suspended, ratified, acceded to, denounced or extended in accordance with those provisions independently from the Agreement.

2. The present Protocol may be supplemented by bilateral agreement between the receiving State and a Supreme Headquarters, and the authorities of a receiving State and a Supreme Headquarters may agree to give effect, by administrative means in advance of ratification, to any provisions of this Protocol or of the Agreement

mottagande staten har beslutat att
tillämpa, träda i kraft.

as applied by it.

Till bekräftelse härav har
undertecknade, därtill veder-
börligen bemyndigade, under-
tecknat detta protokoll.

In witness whereof the
undersigned Plenipotentiaries have
signed the present Protocol.

Upprättat i Paris den 28 augusti
1952 på engelska och franska
språken, vilka båda texter är lika
giltiga, i ett original som ska
deponeras i arkivet hos Amerikas
förenta staters regering. Amerikas
förenta staters regering ska
överlämna bestyrkta kopior av
detta protokoll till alla stater som
undertecknar eller tillträder det.

Done in Paris this 28th day of
August 1952, in the English and
French languages, both texts being
equally authoritative, in a single
original which shall be deposited
in the archives of the Government
of the United States of America.
The Government of the United
States of America shall transmit
certified copies thereof to all the
signatory and acceding States.

Avtal mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor. **Agreement between the parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their forces**

London den 19 juni 1951.

London, 19 June, 1951

Parterna i Nordatlantiska fördraget, som undertecknades i Washington den 4 april 1949,

som beaktar att styrkor från en part efter överenskommelse kan sändas för att tjänstgöra i annan parts område,

som är medvetna om att beslut att sända styrkor och om att villkor under vilka de sänds, i den mån dessa villkor inte bestäms i detta avtal, fortsättningsvis skall göras till föremål för särskilda avtal mellan berörda parter,

som emellertid önskar fastställa status för dessa styrkor när de befinner sig i annan parts område, har kommit överens om följande.

The Parties to the North Atlantic Treaty signed in Washington on 4 April, 1949,

Considering that the forces of one Party may be sent, by arrangement, to serve in the territory of another Party;

Bearing in mind that the decision to send them and the conditions under which they will be sent, in so far as such conditions are not laid down by the present Agreement, will continue to be the subject of separate arrangements between the Parties concerned: Desiring, however, to define the status of such forces while in the territory of another Party;

Have agreed as follows:

Artikel I

Article I

1. I detta avtal avses med

1. In this Agreement the expression

a. "styrka" den personal som tillhör land-, sjö- eller luftstridskrafter från någon part när den befinner sig på tjänsteuppdrag inom en annan parts territorium i Nato-området med förbehåll för att de två berörda parterna kan komma överens om att vissa personer, enheter eller förband inte skall betraktas såsom utgörande eller vara inbegripna i en "styrka" vid tillämpningen av detta avtal,

a. 'force' means the personnel belonging to the land, sea or air armed services of one Contracting Party when in the territory of another Contracting Party in the North Atlantic Treaty area in connexion with their official duties, provided that the two Contracting Parties concerned may agree that certain individuals, units or formations shall not be regarded as constituting or included in a 'force' for the purposes of the present Agreement;

b. "civil komponent" de

b. 'civilian component' means

civilpersoner som medföljer en styrka tillhörig någon part och som är anställda i den partens krigsmakt, och som inte är statslösa personer eller medborgare i någon stat som inte är part i Nordatlantiska fördraget och inte heller är medborgare i eller har hemvist i den stat i vilken styrkan tjänstgör,

c. "anhörig" maka eller make till medlem av en styrka eller en civil komponent eller barn till sådan medlem som är beroende av honom eller henne för sitt uppehälle,

d. "sändande stat" den part som styrkan tillhör,

e. "mottagande stat" den part i vars territorium en styrka eller en civil komponent är förlagd, vare sig den är stationerad där eller befinner sig på genomresa,

f. "den sändande statens militär myndigheter" de myndigheter i en sändande stat på vilka det lagligen ankommer att trygga de militära lagarnas efterlevnad i den staten med avseende på medlemmar av dess styrka eller civila komponent,

g. "Nato-rådet" det råd som inrättats enligt artikel 9 i Nordatlantiska fördraget eller något av dess underlydande organ som har befogenhet att handla på dess vägnar.

2. Detta avtal gäller för parternas lokala myndigheter inom deras territorier för vilka avtalet gäller eller kan utsträckas att gälla enligt artikel XX, på samma sätt som det gäller för parternas centrala myndigheter, dock med förbehåll för att egendom som ägs av lokala myndigheter inte skall betraktas som egendom tillhörig en part enligt artikel VIII.

the civilian personnel accompanying a force of a Contracting Party who are in the employ of an armed service of that Contracting Party, and who are not stateless persons, nor nationals of any State which is not a Party to the North Atlantic Treaty, nor nationals of, nor ordinarily resident in, the State in which the force is located;

c. 'dependent' means the spouse of a member of a force or of a civilian component, or a child of such member depending on him or her for support;

d. 'sending State' means the Contracting Party to which the force belongs;

e. 'receiving State' means the Contracting Party in the territory of which the force or civilian component is located, whether it be stationed there or passing in transit;

f. 'military authorities of the sending State' means those authorities of a sending State who are empowered by its law to enforce the military law of that State with respect to members of its forces or civilian components;

g. 'North Atlantic Council' means the Council established by Article 9 of the North Atlantic Treaty or any of its subsidiary bodies authorised to act on its behalf.

2. This Agreement shall apply to the authorities of political subdivisions of the Contracting Parties, within their territories to which the Agreement applies or extends in accordance with Article XX, as it applies to the central authorities of those Contracting Parties, provided, however, that property owned by political subdivisions shall not be considered to be property owned

Artikel II

En styrka och dess civila komponent och dess medlemmar, liksom anhöriga till dessa, är skyldiga att följa lagarna i den mottagande staten och avhålla sig från varje handling som är oförenlig med andan i detta avtal och särskilt från varje politisk verksamhet i den mottagande staten. Det är likaledes den sändande statens skyldighet att vidta nödvändiga åtgärder i detta syfte.

Artikel III

1. Enligt de villkor som anges i punkt 2 i denna artikel och under iakttagande av bestämmelserna i den mottagande staten avseende inresa och utresa för en styrka och dess medlemmar, skall dessa vara undantagna från pass- och viseringsbestämmelser och kontroll vid inresa när de reser in i eller lämnar den mottagande statens territorium. De skall även vara undantagna från de regler i den mottagande staten som avser registrering och kontroll av utlänningar, men de skall inte anses ha rätt att vara stadigvarande bosatta i eller uppta hemvist inom den mottagande statens territorium.

2. Endast följande handlingar fordras för medlemmar av en styrka, vilka skall uppvisas på anmodan:

a. personligt identitetskort utfärdat av den sändande staten varav framgår namn, födelse-datum, grad och registrerings-nummer (i förekommande fall), tjänstegren samt fotografi;

b. individuell eller kollektiv

Article II

It is the duty of a force and its civilian component and the members thereof as well as their dependents to respect the law of the receiving State, and to abstain from any activity inconsistent with the spirit of the present Agreement, and, in particular, from any political activity in the receiving State. It is also the duty of the sending State to take necessary measures to that end.

Article III

1. On the conditions specified in paragraph 2 of this Article and subject to compliance with the formalities established by the receiving State relating to entry and departure of a force or the members thereof, such members shall be exempt from passport and visa regulations and immigration inspection on entering or leaving the territory of a receiving State. They shall also be exempt from the regulations of the receiving State on the registration and control of aliens, but shall not be considered as acquiring any right to permanent residence or domicile in the territories of the receiving State.

2. The following documents only will be required in respect of members of a force. They must be presented on demand:

a. personal identity card issued by the sending State showing names, date of birth, rank and number (if any), service, and photograph;

b. individual or collective

förflyttningsorder utfärdad på den sändande statens språk samt på engelska och franska av behörig myndighet i den sändande staten eller av Nato, varav framgår individens eller gruppens status såsom medlem av en styrka samt typ av förflyttningsorder. Mottagande stat kan begära att en förflyttningsorder skall vara kontrasignerad av behörig företrädare för den staten.

3. Medlemmar av en civil komponent och dess anhöriga skall i passen betecknas som sådana.

4. Om en medlem av en styrka eller en civil komponent lämnar sin anställning i den sändande staten och inte hemsändes, skall myndigheterna i den sändande staten omedelbart underrätta myndigheterna i den mottagande staten och lämna nödvändiga upplysningar. Myndigheterna i den sändande staten skall likaledes underrätta myndigheterna i den mottagande staten om varje medlem som har uteblivit olovligt i mer än 21 dagar.

5. Om den mottagande staten har begärt att någon medlem av en styrka eller en civil komponent skall förpassas från dess territorium eller har utfärdat en utvisningsorder mot någon tidigare medlem av en styrka eller en civil komponent eller mot en anhörig till en medlem eller tidigare medlem, skall myndigheterna i den sändande staten ta emot vederbörande person inom sitt eget territorium eller på annat sätt ombesörja att han omhändertas utanför den mottagande staten. Denna punkt avser endast personer som inte är medborgare i den mottagande staten och som har kommit in i den mottagande staten som

movement order, in the language of the sending State and in the English and French languages, issued by an appropriate agency of the sending State or of the North Atlantic Treaty Organization and certifying to the status of the individual or group as a member or members of a force and to the movement ordered. The receiving State may require a movement order to be countersigned by its appropriate representative.

3. Members of a civilian component and dependents shall be so described in their passports.

4. If a member of a force or of a civilian component leaves the employ of the sending State and is not repatriated, the authorities of the sending State shall immediately inform the authorities of the receiving State, giving such particulars as may be required. The authorities of the sending State shall similarly inform the authorities of the receiving State of any member who has absented himself for more than twenty-one days.

5. If the receiving State has requested the removal from its territory of a member of a force or civilian component or has made an expulsion order against an exmember of a force or of a civilian component or against a dependent of a member or ex-member, the authorities of the sending State shall be responsible for receiving the person concerned within their own territory or otherwise disposing of him outside the receiving State. This paragraph shall apply only to persons who are not nationals of the receiving State and have entered the receiving State as members of a force or civilian component or for the purpose of becoming such

medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller i avsikt att bli sådan medlem samt anhöriga till sådana personer.

Artikel IV

Den mottagande staten skall antingen

a. utan förarprov eller avgift erkänna såsom giltigt ett körtillstånd, körkort eller militärt körtillstånd som har utfärdats av den sändande staten eller av en av dess myndigheter till en medlem av en styrka eller en civil komponent eller,

b. utan att kräva förarprov själv utfärda körtillstånd eller körkort till medlem av en styrka eller en civil komponent som är innehavare av körtillstånd, körkort eller militärt körtillstånd utfärdat av den sändande staten eller av dess myndigheter.

Artikel V

1. Medlemmar av en styrka skall som regel bära uniform. Om inte annat bestäms i avtal mellan myndigheterna i de sändande och mottagande staterna skall för bärande av civila kläder gälla samma villkor som för medlemmar i den mottagande statens styrkor. Reguljära förband som ingår i en styrka skall bära uniform vid gränspassering.

2. Tjänstefordon tillhörande en styrka eller en civil komponent skall utöver registreringsnumret vara försett med tydlig nationalitetsbeteckning.

Artikel VI

Medlemmar av en styrka får inneha och bära vapen om de har tillstånd här till enligt gällande

members, and to the dependents of such persons.

Article IV

The receiving State shall either

a. accept as valid, without a driving test or fee, the driving permit or licence or military driving permit issued by the sending State or a sub-division thereof to a member of a force or of a civilian component; or

b. issue its own driving permit or licence to any member of a force or civilian component who holds a driving permit or licence or military driving permit issued by the sending State or a sub-division thereof, provided that no driving test shall be required.

Article V

1. Members of a force shall normally wear uniform. Subject to any arrangement to the contrary between the authorities of the sending and receiving States, the wearing of civilian dress shall be on the same conditions as for members of the forces of the receiving State. Regularly constituted units or formations of a force shall be in uniform when crossing a frontier.

2. Service vehicles of a force or civilian component shall carry, in addition to their registration number, a distinctive nationality mark.

Article VI

Members of a force may possess and carry arms, on condition that they are authorized to do so by

bestämmelser. Myndigheterna i den sändande staten skall välvilligt behandla begäran från den mottagande staten i detta hänseende.

Artikel VII

1. Enligt bestämmelserna i denna artikel

a. skall militärmyndigheterna i den sändande staten ha rätt att i den mottagande staten utöva all straffrättslig och disciplinär domsrätt som tillkommer dem enligt lagen i den sändande staten över alla personer som lyder under militär lag i den staten,

b. skall myndigheterna i den mottagande staten ha domsrätt över medlemmar av en styrka eller en civil komponent och dess anhöriga i vad avser lagöverträdelse som har begåtts på den mottagande statens territorium och som är straffbara enligt detta lands lag.

2.a. Militärmyndigheterna i den sändande staten skall ha exklusiv domsrätt över personer som lyder under militär lag i den staten beträffande lagöverträdelse inklusive lagöverträdelse med avseende på den statens säkerhet, vilka är straffbara enligt den sändande statens lag men inte enligt den mottagande statens lag.

b. myndigheterna i den mottagande staten skall ha exklusiv domsrätt över medlemmar av en styrka eller en civil komponent och dess anhöriga beträffande lagöverträdelse inklusive lagöverträdelse med avseende på den statens säkerhet vilka är straffbara enligt den statens lag men inte enligt den sändande statens lag.

c. med avseende på denna punkt och på punkt 3 i denna artikel

their orders. The authorities of the sending State shall give sympathetic consideration to requests from the receiving State concerning this matter.

Article VII

1. Subject to the provisions of this Article.

a. the military authorities of the sending State shall have the right to exercise within the receiving State all criminal and disciplinary jurisdiction conferred on them by the law of the sending State over all persons subject to the military law of that State;

b. the authorities of the receiving State shall have jurisdiction over the members of a force or civilian component and their dependents with respect to offences committed within the territory of the receiving State and punishable by the law of that State.

2.a. The military authorities of the sending State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over persons subject to the military law of that State with respect to offences, including offences relating to its security, punishable by the law of the sending State, but not by the law of the receiving State.

b. The authorities of the receiving State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over members of a force or civilian component and their dependents with respect to offences, including offences relating to the security of that State, punishable by its law but not by the law of the sending State.

c. For the purposes of this paragraph and of paragraph 3 of

skall en lagöverträdelse som hotar en stats säkerhet innefatta

- i) förräderi mot den staten,
- ii) sabotage, spionage eller överträdelse av någon lag med avseende på statshemligheter eller försvarshemligheter i den staten.

3. I de fall där domsrätt tillkommer båda staterna skall följande regler gälla:

a. Militärmyndigheterna i den sändande staten skall ha företräde vid utövande av domsrätt över en medlem av en styrka eller en civil komponent beträffande

- i) brott med avseende uteslutande på den statens egendom och säkerhet eller brott som riktar sig uteslutande mot egendom tillhörig en annan medlem i en styrka eller en civil komponent från den staten eller dess anhöriga eller mot deras person,

- ii) lagöverträdelser som härrör från någon handling eller underlåtenhet som begåtts vid tjänsteutövning.

b. I fråga om varje annan lagöverträdelse skall myndigheterna i den mottagande staten ha företräde till att utöva domsrätt.

c. Om den stat som har företräde väljer att inte utöva domsrätten skall den underrätta myndigheterna i den andra staten så snart som möjligt. Myndigheterna i den stat som har företräde skall välvilligt behandla begäran från myndigheterna i den andra staten att avstå från sin rätt om denna andra stat anser att ett sådant avstående skulle vara av särskild betydelse.

this Article a security offence against a State shall include:

- (i) treason against the State:
- (ii) sabotage, espionage or violation of any law relating to official secrets of that State, or secrets relating to the national defence of that State.

3. In cases where the right to exercise jurisdiction is concurrent the following rules shall apply:

a. The military authorities of the sending State shall have the primary right to exercise jurisdiction over a member of a force or of a civilian component in relation to

- (i) offences solely against the property or security of that State, or offences solely against the person or property of another member of the force or civilian component of the State or of a dependent:

- (ii) offences arising out of any act or omission done in the performance of official duty.

b. In the case of any other offence the authorities of the receiving State shall have the primary right to exercise jurisdiction.

c. If the State having the primary right decides not to exercise jurisdiction, it shall notify the authorities of the other State as soon as practicable. The authorities of the State having the primary right shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the other State for a waiver of its right in cases where that other State considers such waiver to be of particular importance.

artikel skall inte innebära någon rätt för militärmyndigheterna i den sändande staten att utöva domsrätt över personer som är medborgare eller har hemvist i den mottagande staten annat än om de är medlemmar av den sändande statens styrka.

5.a. Myndigheterna i de mottagande och sändande staterna skall bistå varandra med att anhålla medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller dess anhöriga inom den mottagande statens territorium och med att överlämna dem till den myndighet som har domsrätt i enlighet med ovan nämnda bestämmelser.

b. Myndigheterna i den mottagande staten skall snarast underrätta militärmyndigheterna i den sändande staten om någon medlem av en styrka eller av en civil komponent eller deras anhöriga har anhållits.

c. En anklagad medlem av en styrka eller en civil komponent över vilken den mottagande staten skall utöva domsrätt skall, om han är i den sändande statens förvar, kvarstanna där tills åtal har väckts mot honom av den mottagande staten.

6.a. Myndigheterna i de mottagande och sändande staterna skall bistå varandra med utförande av all nödvändig utredning av lagöverträdelse och upptagning och sammanställning av bevisning inklusive beslagtagande av, och, i förekommande fall, överlämnande av föremål som sammanhänger med överträdelsen. För överlämnande av sådana föremål kan emellertid ställas som villkor att de skall återlämnas inom angiven tid till den myndighet som har överlämnat dem.

b. Parternas myndigheter skall

this Article shall not imply any right for the military authorities of the sending State to exercise jurisdiction over persons who are nationals of or ordinarily resident in the receiving State, unless they are members of the force of the sending State.

5.a. The authorities of the receiving and sending States shall assist each other in the arrest of members of a force or civilian component or their dependents in the territory of the receiving State and in handing them over to the authority which is to exercise jurisdiction in accordance with the above provisions.

b. The authorities of the receiving State shall notify promptly the military authorities of the sending State of the arrest of any member of a force or civilian component or a dependent.

c. The custody of an accused member of a force or civilian component over whom the receiving State is to exercise jurisdiction shall, if he is in the hands of the sending State, remain with that State until he is charged by the receiving State.

6.a. The authorities of the receiving and sending States shall assist each other in the carrying out of all necessary investigations into offences, and in the collection and production of evidence, including the seizure and, in proper cases, the handing over of objects connected with an offence. The handing over of such objects may, however, be made subject to their return within the time specified by the authority delivering them.

b. The authorities of the

underrätta varandra om vidtagna åtgärder i sådana fall där ömsesidig domsrätt föreligger.

7.a. En dödsdom skall ej verkställas i den mottagande staten av den sändande statens myndigheter om lagen i den mottagande staten inte har dödsstraff för ett sådant fall.

b. Myndigheterna i den mottagande staten skall välvilligt pröva en begäran från myndigheterna i den sändande staten om biträde avseende verkställande av fängelsestraff som ådömts av myndigheterna i den sändande staten enligt denna artikel inom den mottagande statens territorium.

8. När en anklagad har ställts inför rätta i enlighet med bestämmelserna i denna artikel av den ena partens myndigheter och har blivit frikänd eller dömd och avtjänar eller har avtjänat sitt straff eller har blivit benådad får han inte lagföras ånyo för samma förseelse inom samma territorium av en annan parts myndigheter. Dock skall bestämmelserna i denna punkt inte hindra militärmyndigheterna i den sändande staten att åtala en medlem av sin styrka för någon överträdelse av disciplinära regler som sammanhänger med en handling eller en underlåtenhet som utgör en lagöverträdelse för vilken han har lagförts av den andra partens myndigheter.

9. När en medlem av en styrka eller en civil komponent eller dess anhöriga åtalas under en mottagande stats domsrätt skall han ha rätt till följande:

- a. en snar och snabb rättegång,
- b. att före rättegången

Contracting Parties shall notify one another of the disposition of all cases in which there are concurrent rights to exercise jurisdiction.

7.a. A death sentence shall not be carried out in the receiving State by the authorities of the sending State if the legislation of the receiving State does not provide for such punishment in a similar case.

b. The authorities of the receiving State shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the sending State for assistance in carrying out a sentence of imprisonment pronounced by the authorities of the sending State under the provision of this Article within the territory of the receiving State.

8. Where an accused has been tried in accordance with the provisions of this Article by the authorities of one Contracting Party and has been acquitted, or has been convicted and is serving, or has served, his sentence or has been pardoned, he may not be tried again for the same offence within the same territory by the authorities or another Contracting Party. However, nothing in this paragraph shall prevent the military authorities of the sending State from trying a member of its force for any violation of rules of discipline arising from an act or omission which constituted an offence for which he was tried by the authorities of another Contracting Party.

9. Whenever a member of a force or civilian component of a dependent is prosecuted under the jurisdiction of a receiving State he shall be entitled:

- a. to a prompt and speedy trial;
- b. to be informed, in advance of

underrättas om de anklagelser som har framställts mot honom,

c. att konfronteras med dem som vittnar mot honom,

d. att inkalla sådana vittnen till sin förman som befinner sig inom den mottagande statens domsrätt,

e. att själv välja försvarare eller få kostnadsfritt biträde enligt samma regler som gäller vid den aktuella tidpunkten i den mottagande staten,

f. att, om han så anser nödvändigt, få tillgång till en kompetent tolk, samt

g. att få meddela sig med en representant för den sändande statens regering och, om domstolens regler så medger, att ha en sådan representant närvarande vid rättegången.

10.a. Reguljära militära förband som ingår i en styrka skall ha rätt att utöva polisiär myndighet i förläggningar, anläggningar och andra utrymmen som de disponerar enligt avtal med den mottagande staten. Styrkans militärpolis får vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet inom dessa lokaler.

b. Utanför dessa lokaler skall sådan militärpolis anlitas endast i kraft av avtal med myndigheterna i den mottagande staten och i samarbete med dessa myndigheter och endast i den utsträckning så erfordras för att upprätthålla disciplin och ordning bland medlemmarna av styrkan.

11. Varje part skall lägga sig vinn om att införa sådan lagstiftning som den anser vara nödvändig för att trygga säkerhet och skydd i tillräcklig grad inom sitt territorium för anläggningar, utrustning, egendom, arkiv och

trial, of the specific charge or charges made against him;

c. to be confronted with the witnesses against him;

d. to have compulsory process for obtaining witnesses in his favour, if they are within the jurisdiction of the receiving State;

e. to have legal representation of his own choice for his defence or to have free or assisted legal representation under the conditions prevailing for the time being in the receiving State;

f. if he considers it necessary, to have the services of a competent interpreter; and

g. to communicate with a representative of the Government of the sending State and, when the rules of the court permit, to have such a representative present at his trial.

10.a. Regularly constituted military units or formations of a force shall have the right to police any camps, establishments or other premises which they occupy as the result of an agreement with the receiving State. The military police of the force may take all appropriate measures to ensure the maintenance of order and security on such premises.

b. Outside these premises, such military police shall be employed only subject to arrangements with the authorities of the receiving State and in liaison with those authorities, and in so far as such employment is necessary to maintain discipline and order among the members of the force.

11. Each Contracting Party shall seek such legislation as it deems necessary to ensure the adequate security and protection within its territory of installations, equipment, property, records and official information of other

offentliga handlingar tillhörande andra parter samt för att bestraffa den som bryter mot dessa lagar.

Artikel VIII

1. Varje part skall avstå från anspråk mot varje annan part för skador som vållats på egendom som den äger och som används av dess land-, sjö- eller luftstridskrafter om sådan skada

i) har vållats av en medlem eller anställd i den andra partens styrka under Nato-verksamhet, eller

ii) har vållats av fordon, fartyg eller luftfartyg tillhörigt den andra parten vid användning av dess krigsmakt om fordonet, fartyget eller luftfartyget som har vållat skadan antingen användes i samband med Nato-verksamhet eller skadan har vållats på egendom under användning i sådan verksamhet.

Anspråk på bärarlön av någon part gentemot någon annan part skall frånträdas under förutsättning att det bärgade fartyget eller lasten ägdes av en part och användes av dess väpnade styrkor i samband med Nato-verksamhet.

2.a. Vid skada som vållats eller uppkommit på sätt som anges i punkt 1 avseende annan egendom tillhörig en part och som befinner sig inom dess territorium skall, om inte de berörda parterna kommer överens om annat, frågan om annan parts ansvar avgöras och skadeståndsbeloppet fastställas av en ensam skiljedomare som skall utses i enlighet med b. i denna punkt. Skiljedomaren skall även

Contracting Parties, and the punishment of persons who may contravene laws enacted for that purpose.

Article VIII

1. Each Contracting Party waives all its claims against any other Contracting Party for damage to any property owned by it and used by its land, sea or air armed services, if such damage:

(i) was caused by a member or an employee of the armed services of the other Contracting Party in the execution of his duties in connection with the operation of the North Atlantic Treaty; or

(ii) arose from the use of any vehicle, vessel or aircraft owned by the other Contracting Party and used by its armed services, provided either that the vehicle, vessel or aircraft causing the damage was being used in connection with the operation of the North Atlantic Treaty, or that the damage was caused to property being so used.

Claims for maritime salvage by one Contracting Party against any other Contracting Party shall be waived, provided that the vessel or cargo salvaged was owned by a Contracting Party and being used by its armed services in connection with the operation of the North Atlantic Treaty.

2.a. In the case of damage caused or arising as stated in paragraph 1 to other property owned by a Contracting Party and located in its territory, the issue of the liability of any other Contracting Party shall be determined and the amount of damage shall be assessed, unless the Contracting Parties concerned agree otherwise, by a sole arbitrator selected in accordance

avgöra motanspråk hänförliga till samma händelse.

b. Skiljedomare som avses i a. härövan skall utses genom överenskommelse mellan de berörda parterna bland medborgare i den mottagande staten som innehar eller har innehaft ett högt domarämbete. Om de berörda parterna inte inom två månader kan enas om en skiljedomare, kan vilken som helst av parterna anmoda ordföranden i Nato-rådets ställföreträdarförsamling att utse en person som innehar nämnda kvalifikationer.

c. Varje beslut som fattas av skiljedomaren skall vara bindande och slutgiltigt för parterna.

d. Det belopp som beslutas av skiljedomaren som ersättning skall fördelas i enlighet med punkt 5 e i), ii) och iii) i denna artikel.

e. Arvode till skiljedomaren skall avtalas mellan parterna och skall tillsammans med nödvändiga utgifter som uppkommit vid utövandet av hans uppdrag bestridas i lika delar av parterna.

f. Varje part skall dock avstå från sina anspråk i de fall ersättningsbeloppet understiger:

Belgien: BEF 70 000
Canada: CanD 1 460
Danmark: DK 9 670
Frankrike: FFR 490 000
Island: ISK 22 800
Italien: LIT 850 000
Luxemburg: LFR 70 000
Nederländerna: NLF 5 320
Norge: NK 10 000
Portugal: ESC 40 250
Förenade Konungariket:

with subparagraph b. of this paragraph. The arbitrator shall also decide any counter-claims arising out of the same incident.

b. The arbitrator referred to in subparagraph a. above shall be selected by agreement between the Contracting Parties concerned from amongst the nationals of the receiving State who hold or have held high judicial office. If the Contracting Parties concerned are unable, within two months, to agree upon the arbitrator, either may request the Chairman of the North Atlantic Council Deputies to select a person with the aforesaid qualifications.

c. Any decision taken by the arbitrator shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties.

d. The amount of any compensation awarded by the arbitrator shall be distributed in accordance with the provisions of paragraph 5 e. (i), (ii) and (iii) of this Article.

e. The compensation of the arbitrator shall be fixed by agreement between the Contracting Parties concerned and shall, together with the necessary expenses incidental to the performance of his duties, be defrayed in equal proportions by them.

f. Nevertheless, each Contracting Party waives its claim in any such case where the damage is less than:

Belgium: B.fr. 70,000.
Canada: S 1,160.
Denmark: Kr. 9,670.
France: F. fr. 490,000.
Iceland: Kr. 22.800.
Italy: Li. 850,000.
Luxembourg: L. fr. 70.000.
Netherlands: Fl. 5.320.
Norway: Kr. 10.000.
Portugal: Es. 40,250.

L 500
Förenta staterna USD 1 400

United Kingdom: £ 500.
United States: \$ 1 400.

Bilaga 6

Varje annan part vars egendom har skadats vid samma tillfälle skall också avstå från sitt anspråk upp till ovannämnda belopp. I händelse av avsevärd variation i växelkurserna mellan dessa valutor skall parterna komma överens om lämplig justering av dessa belopp.

3. Vid tillämpningen av punkt 1 och 2 i denna artikel skall uttrycket "tillhörande en part" innefatta fartyg som inchartrats av part på bare boat charter-basis eller fartyg som har rekvirerats på sådana villkor och på fartyg som har tagits i beslag av den parten (utom i den mån risken för förlust eller skada bärs av annan person än sådan part).

4. Varje part avstår från sina anspråk mot varje annan part för skada eller dödsfall som vållats varje medlem av dess krigsmakt under officiell tjänsteutövning.

5. Anspråk, (andra än kontraktbundna anspråk och anspråk på vilka punkt 6 och 7 i denna artikel har avseende) som härrör från handlingar eller underlåtenhet av medlem av en styrka eller en civil komponent som företagits i tjänsten eller från varje annan handling, underlåtenhet eller händelse för vilken en styrka eller en civil komponent är lagligen ansvarig och vilken vållar skada inom den mottagande statens territorium på tredje man annan än någon av parterna, skall behandlas av den mottagande staten i enlighet med följande:

a. Anspråk skall registreras,

Any other Contracting Party whose property has been damaged in the same incident shall also waive its claim up to the above amount. In the case of considerable variation in the rates of exchange between these currencies the Contracting Parties shall agree on the appropriate adjustments of these amounts.

3. For the purposes of paragraphs 1 and 2 of this Article the expression "owned by a Contracting Party" in the case of a vessel includes a vessel on bare boat charter to that Contracting Party or requisitioned by it on bare boat terms or seized by it in prize (except to the extent that the risk of loss or liability is borne by some person other than such Contracting Party).

4. Each Contracting Party waives all its claims against any other Contracting Party for injury or death suffered by any member of its armed services while such member was engaged in the performance of his official duties.

5. Claims (other than contractual claims and those to which paragraphs 6 or 7 of this Article apply) arising out of acts or omissions of members of a force or civilian component done in the performance of official duty, or out of any other act, omission or occurrence for which a force or civilian component is legally responsible, and causing damage in the territory of the receiving State to third parties, other than any of the Contracting Parties, shall be dealt with by the receiving State in accordance with the following provisions:

a. Claims shall be filed,

behandlas och avgöras genom överenskommelse eller dom i enlighet med den mottagande statens rättsregler vad avser anspråk som härrör från dess egna styrkors verksamhet.

b. Mottagande stat får träffa förlikning om varje sådant anspråk, och betalningen av det överenskomna eller utdömda beloppet skall erläggas av den mottagande staten i dess egen valuta.

c. Sådan ersättning skall vara bindande och slutgiltig för parterna vare sig den betalas till följd av en uppgörelse, ett avgörande av behörig domstol i den mottagande staten eller ett slutligt avslag av sådan domstol.

d. Uppgift om ersättning som utbetalas av den mottagande staten skall lämnas till berörda sändande stater tillsammans med full förklaring och alla detaljer och förslag till fördelning i enlighet med e i), ii) och iii) härnedan. Om svar inte har inkommit inom två månader skall förslaget till fördelning betraktas som antaget.

e. Det ersättningsbelopp som avses i föregående stycken och punkt 2 i denna artikel skall fördelas mellan parterna på följande sätt:

i) När en sändande stat är ensam ansvarig skall beloppet uppdelas i andelen 25 procent för den mottagande staten och 75 procent för den sändande staten.

ii) Om mer än en stat är ansvarig för skadan, skall beloppet fördelas lika mellan dem; om emellertid mottagande stat inte är en av de ansvariga staterna skall dess andel

considered and settled or adjudicated in accordance with the laws and regulations of the receiving State with respect to claims arising from the activities of its own armed forces.

b. The receiving State may settle any such claims, and payment of the amount agreed upon or determined by adjudication shall be made by the receiving State in its currency.

c. Such payment, whether made pursuant to a settlement or to adjudication of the case by a competent tribunal of the receiving State, or the final adjudication by such a tribunal denying payment, shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties.

d. Every claim paid by the receiving State shall be communicated to the sending States concerned together with full particulars and a proposed distribution in conformity with sub-paragraphs e. (i), (ii) and (iii) below. In default of a reply within two months, the proposed distribution shall be regarded as accepted.

e. The cost incurred in satisfying claims pursuant to the preceding sub-paragraphs and para. 2 of this Article shall be distributed between the Contracting Parties, as follows:

(i) Where one sending State alone is responsible, the amount awarded or adjudged shall be distributed in the proportion of 25 per cent. chargeable to the receiving State and 75 per cent. chargeable to the sending State.

(ii) Where more than one State is responsible for the damage, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among them: however, if the receiving

uppgå till hälften av vardera sändande stats andel.

iii) När skadan har förorsakats av parternas väpnade styrkor och den inte kan hänföras till en viss eller flera av dessa väpnade styrkor skall beloppet fördelas jämnt mellan de berörda parterna; om emellertid den mottagande staten inte är en av de stater vilkas väpnade styrkor har vållat skadan, skall dess bidrag vara hälften av vardera berörd sändande stats bidrag.

(iv) Varje halvår skall till berörda sändande stater överlämnas uppgift om de belopp som har utbetalats av den mottagande staten föregående halvårsperiod för varje ärende för vilket föreslagen fördelning på procentbasis har godtagits; dessa uppgifter skall åtföljas av en begäran om återbetalning. Sådan återbetalning skall göras snarast möjligt i den mottagande statens valuta.

f. Om tillämpningen av bestämmelserna i b och e i denna punkt skulle förorsaka en part betydande börda kan den begära att Nato-rådet föranstaltar en annan uppgörelse.

g. En medlem av en styrka eller en civil komponent skall inte göras till föremål för rättsliga åtgärder vad gäller verkställande av dom som har meddelats mot honom i den mottagande staten i ärenden som sammanhänger med tjänsteutövning.

h. Utom i den mån bestämmelserna i e i denna punkt

State is not one of the States responsible, its contribution shall be half that of each of the sending States.

(iii) Where the damage was caused by the armed services of the Contracting Parties and it is not possible to attribute it specifically to one or more of those armed services, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among the Contracting Parties concerned: however, if the receiving State is not one of the States by whose armed services the damage was caused, its contribution shall be half that of each of the sending States concerned.

(iv) Every half-year, a statement of the sums paid by the receiving State in the course of the half-yearly period in respect of every case regarding which the proposed distribution on a percentage basis has been accepted, shall be sent to the sending States concerned, together with a request for reimbursement. Such reimbursement shall be made within the shortest possible time, in the currency of the receiving State.

f. In cases where the application of the provisions of subparagraphs b. and e. of this paragraph would cause a Contracting Party serious hardship, it may request the North Atlantic Council to arrange a settlement of a different nature.

g. A member of a force or civilian component shall not be subject to any proceedings for the enforcement of any judgment given against him in the receiving State in a matter arising from the performance of his official duties.

h. Except in so far as subparagraph e. of this paragraph

är tillämpliga på anspråk som avses i punkt 2 i denna artikel skall dessa inte tillämpas på anspråk som härrör från, eller har uppstått i samband med, framförande eller drift av ett fartyg eller lastning, transport eller lossning av last annat än anspråk avseende dödsfall eller personskada på vilka punkt 4 i denna artikel inte är tillämplig.

6. Ersättningsanspråk mot medlemmar av en styrka eller en civil komponent som härrör från åtalbara handlingar eller försummelse i den mottagande staten som inte har gjorts i tjänsten skall handläggas på följande sätt:

a. Myndigheterna i den mottagande staten skall behandla anspråk och bestämma ersättning till käranden på ett riktigt och rättvist sätt med hänsyn tagen till alla omständigheter i ärendet inklusive den skadelidande personens uppförande samt upprätta en rapport i ärendet.

b. Nämda rapport skall överlämnas till myndigheterna i den sändande staten vilka sedan utan dröjsmål skall besluta om de skall ge betalning ex gratia och, om så är fallet, till vilket belopp.

c. Om ett erbjudande om betalning ex gratia görs och antas av käranden som full gottgörelse för hans anspråk skall myndigheterna i den sändande staten själva erlagga betalningen och meddela myndigheterna i den mottagande staten härom och om storleken på det utbetalda beloppet.

d. Bestämmelserna i denna punkt skall inte inverka på den mottagande statens domstolars rätt att vidta åtgärder mot en medlem av en styrka eller en civil komponent tills full ersättning har erlagts.

applies to claims covered by paragraph 2 of this Article, the provisions of this paragraph shall not apply to any claim arising out of or in connexion with the navigation or operation of a ship or the loading, carriage, or discharge of a cargo, other than claims for death or personal injury to which paragraph 4 of this Article does not apply.

6. Claims against members of a force or civilian component arising out of tortious acts or omissions in the receiving State not done in the performance of official duty shall be dealt with in the following manner:

a. The authorities of the receiving State shall consider the claim and assess compensation to the claimant in a fair and just manner, taking into account all the circumstances of the case, including the conduct of the injured person. and shall prepare a report on the matter.

b. The report shall be delivered to the authorities of the sending State, who shall then decide without delay whether they will offer an ex gratia payment, and if so, of what amount.

c. If an offer of ex gratia payment is made, and accepted by the claimant in full satisfaction of his claim, the authorities of the sending State shall make the payment themselves and inform the authorities of the receiving State of their decision and of the sum paid.

d. Nothing in this paragraph shall affect the jurisdiction of the courts of the receiving State to entertain an action against a member of a force or of a civilian component unless and until there has been payment in full

7. Anspråk som härrör från otillåtet bruk av ett fordon tillhörigt krigsmakten i en sändande stat skall behandlas i enlighet med punkt 6 i denna artikel utom i de fall en styrka eller en civil komponent är lagligen ansvarig.

8. Om tvist uppstår om huruvida en åtalbar handling eller försummelse av en medlem av en styrka eller en civil komponent har skett i tjänsten eller om bruk av ett fordon tillhörigt krigsmakten i den sändande stat har skett olovligen skall saken underställas en skiljedomare utsedd i enlighet med punkt 2 b i denna artikel, vars beslut i ärendet skall vara slutgiltigt bindande.

9. Den sändande staten skall inte åberopa immunitet från domstolarnas domsrätt i den mottagande staten för medlemmar av en styrka eller en civil komponent med avseende på den civilrättsliga domsrätt som tillkommer domstolarna i den mottagande staten, utom i den utsträckning som avses i punkt 5 g i denna artikel.

10. Myndigheterna i den sändande och den mottagande staten skall i fall som berör dem samarbeta vid upptagning av bevisning för en rättvis rättegång och vid bestämmande av ersättning av skada.

Artikel IX

1. Medlemmar av en styrka eller en civil komponent och dess anhöriga får köpa varor lokalt för eget bruk och erforderliga tjänster på samma villkor som medborgare i den mottagande staten.

satisfaction of the claim.

7. Claims arising out of the unauthorized use of any vehicle of the armed services of a sending State shall be dealt with in accordance with paragraph 6 of this Article, except in so far as the force or civilian component is legally responsible.

8. If a dispute arises as to whether a tortious act or omission of a member of a force or civilian component was done in the performance of official duty or as to whether the use of any vehicle of the armed services of a sending State was unauthorized, the question shall be submitted to an arbitrator appointed in accordance with paragraph 2 b. of this Article, whose decision on this point shall be final and conclusive.

9. The sending State shall not claim immunity from the jurisdiction of the courts of the receiving State for members of force or civilian component in respect of the civil jurisdiction of the courts of the receiving State except to the extent provided in paragraph 5 g. of this Article.

10. The authorities of the sending State and of the receiving State shall co-operate in the procurement of evidence for a fair hearing and disposal of claims in regard to which the Contracting Parties are concerned.

Article IX

1. Members of a force or of a civilian component and their dependents may purchase locally goods necessary for their own consumption, and such services as they need, under the same conditions as the nationals of the receiving State.

2. Lokala varuköp avsedda för försörjning av en styrka eller en civil komponent skall normalt ske genom de enheter som upphandlar sådana varor för krigsmakten i den mottagande staten. För att undvika att dessa varuköp får ogynnsam verkan på ekonomin i den mottagande staten skall vederbörande myndigheter i denna stat när så erfordras ange vilka varor som ej får köpas eller som är föremål för begränsningar.

3. Med förbehåll för gällande avtal eller avtal som herefter kan komma att ingås mellan befullmäktigade företrädare för de sändande och mottagande staterna skall myndigheterna i den mottagande staten åta sig fullt ansvar för att vidta lämpliga åtgärder för att till en styrka eller en civil komponent tillhandahålla de lokaler och de utrymmen som denna behöver liksom hithörande anordningar och tjänster. Dessa avtal och arrangemang skall i möjlig utsträckning stå i överensstämmelse med de regler som gäller för förläggning och inkvartering av liknande personal i den mottagande staten. I avsaknad av särskilt avtal med motsatt verkan skall lagarna i den mottagande staten gälla avseende vilka rättigheter och skyldigheter som är förbundna med besittningen eller användningen av byggnaderna, marken, anordningarna eller tjänsterna.

4. Behov av civil arbetskraft för en styrka eller en civil komponent skall tillgodoses på samma sätt som motsvarande behov i den mottagande staten och med biträde av myndigheterna i den mottagande staten genom dess arbetsförmedling. Anställningsförhållanden och arbetsförhållanden,

2. Goods which are required from local sources for the subsistence of a force or civilian component shall normally be purchased through the authorities which purchase such goods for the armed services of the receiving State. In order to avoid such purchases having any adverse effect on the economy of the receiving State, the competent authorities of that State shall indicate, when necessary, any articles the purchase of which should be restricted or forbidden.

3. Subject to agreements already in force or which may hereafter be made between the authorized representatives of the sending and receiving States, the authorities of the receiving State shall assume sole responsibility for making suitable arrangements to make available to a force or a civilian component the buildings and grounds which it requires, as well as facilities and services connected therewith. These agreements and arrangements shall be, as far as possible, in accordance with the regulations governing the accommodation and billeting of similar personnel of the receiving State. In the absence of a specific contract to the contrary, the laws of the receiving State shall determine the rights and obligations arising out of the occupation or use of the buildings, grounds, facilities or services.

4. Local civilian labour requirements of a force or civilian component shall be satisfied in the same way as the comparable requirements of the receiving State and with the assistance of the authorities of the receiving State through the employment exchanges. The conditions of

särskilt löner, övertidsersättning och arbetarskyddsförhållanden skall vara desamma som föreskrivs i den mottagande statens lag. Civilanställda som anlitas av en styrka eller en civil komponent skall inte på något sätt betraktas som tillhörande denna styrka eller denna civila komponent.

5. När en styrka eller en civil komponent på den ort där den är stationerad har otillräckliga medicinska och dentala faciliteter får dess medlemmar och deras anhöriga åtnjuta läkarvård och tandvård inklusive intagning på sjukhus under samma förhållanden som motsvarande personal-kategorier i den mottagande staten.

6. Den mottagande staten skall ge välvilligast möjliga prövning av en begäran att till medlemmarna av en styrka eller en civil komponent ge tillträde till transportmedel och bevilja rabatter för färdbiljetter. Dessa transportmedel och förmåner skall vara föremål för särskilda avtal mellan de berörda regeringarna.

7. Om det inte föreligger några allmänna eller särskilda finansiella avtal parterna emellan skall betalning för varor, inkvartering och tjänster som tillhandahålles enligt punkt 2, 3, 4 och, om så erfordras, 5 och 6 i denna artikel erläggas utan dröjsmål i lokal valuta av styrkans myndigheter.

8. Vare sig en styrka eller en civil komponent eller dess anhöriga eller anställda skall kunna åberopa denna artikel för att åtnjuta befrielse från skatter och tullar vid anskaffning av varor och tjänster som omfattas av den mottagande statens

employment and work, in particular wages, supplementary payments and conditions for the protection of workers, shall be those laid down by the legislation of the receiving State. Such civilian workers employed by a force or civilian component shall not be regarded for any purpose as being members of that force or civilian component.

5. When a force or a civilian component has at the place where it is stationed inadequate medical or dental facilities, its members and their dependents may receive medical and dental care, including hospitalization, under the same conditions as comparable personnel of the receiving State.

6. The receiving State shall give the most favourable consideration to requests for the grant to members of a force or of a civilian component of travelling facilities and concessions with regard to fares. These facilities and concessions will be the subject of special arrangements to be made between the Governments concerned.

7. Subject to any general or particular financial arrangements between the Contracting Parties, payment in local currency for goods, accommodation and services furnished under paragraphs, 2, 3, 4 and, if necessary, 5 and 6, of this Article shall be made promptly by the authorities of the force.

8. Neither a force, nor a civilian component, nor the members thereof, nor their dependents, shall by reason of this Article enjoy any exemption from taxes or duties relating to purchases and services chargeable under the fiscal regulations of the receiving State.

Artikel X

1. I den mån beskattningen i den mottagande staten beror av uppehållsort eller hemvist skall perioder under vilka en medlem av en styrka eller en civil komponent befinner sig i den statens territorium enbart på grund av att han ingår i en styrka eller en civil komponent, inte betraktas som vistelseperioder däri eller såsom innebärande en ändring av uppehållsort eller hemvist. Medlemmar av en styrka eller en civil komponent skall undantas från beskattning i den mottagande staten för lön och arvode som utbetalas till dem i denna egenskap av den sändande staten liksom från skatt på materiell lös egendom, vilkens befintlighet i den mottagande staten helt och hållet beror på ägarens tillfälliga vistelse där.

2. Ingenting i denna artikel skall hindra beskattning av en medlem av en styrka eller en civil komponent med avseende på vinstgivande verksamhet utöver hans anställning som sådan; och, utom vad beträffar hans lön och arvode och den materiella lösegendom som avses i punkt 1 härövan, skall ingenting i denna artikel hindra beskattning som omfattar en sådan person enligt lagen i den staten, även om han anses ha sin bosättningsort eller hemvist utanför den mottagande staten.

3. Ingenting i denna artikel skall vara tillämpligt på "tull" enligt definition i artikel XI punkt 12.

4. I vad avser denna artikel skall beteckningen "medlem av en styrka" inte inbegripa någon

Article X

1. Where the legal incidence of any form of taxation in the receiving State depends upon residence or domicile, periods during which a member of a force or civilian component is in the territory of that State by reason solely of his being a member of such force or civilian component shall not be considered as periods of residence therein, or as creating a change of residence or domicile, for the purposes of such taxation. Members of a force or civilian component shall be exempt from taxation in the receiving State on the salary and emoluments paid to them as such members by the sending State or on any tangible movable property the presence of which in the receiving State is due solely to their temporary presence there.

2. Nothing in this Article shall prevent taxation of a member of a force or civilian component with respect to any profitable enterprise, other than his employment as such member, in which he may engage in the receiving State, and, except as regards his salary and emoluments and the tangible movable property referred to in paragraph 1. nothing in this Article shall prevent taxation to which, even if regarded as having his residence or domicile outside the territory of the receiving State, such a member is liable under the law of that State.

3. Nothing in this Article shall apply to 'duty' as defined in paragraph 12 of Article XI.

4. For the purposes of this Article the term 'member of a force' shall not include any person

person som är medborgare i den mottagande staten.

who is a national of the receiving State.

Bilaga 6

Artikel XI

Article XI

1. Med undantag för vad som uttryckligen anges av motsatt innebörd i detta avtal skall medlemmar av en styrka eller en civil komponent liksom deras anhöriga följa de lagar och förordningar som ges av tullmyndigheterna i den mottagande staten. Särskilt skall tullmyndigheterna i den mottagande staten ha rätt, i enlighet med de allmänna villkor som finns nedlagda i lagar och förordningar i den staten, att visitera en medlem av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga och att visitera deras bagage och genomskåda fordon och beslagta föremål i enlighet med dessa lagar och förordningar.

2.a. Tillfällig införsel och återutförsel av tjänstefordon tillhörigt en styrka eller en civil komponent på egna hjul skall tillåtas tullfritt vid uppvisande av ett formulär som visas i bilagan till detta avtal.

b. Vid tillfällig införsel av fordon som inte sker på egna hjul skall tillämpas bestämmelserna i punkt 4 i denna artikel och vid återutförsel bestämmelserna i punkt 8.

c. Tjänstefordon tillhöriga en styrka eller en civil komponent skall vara undantagna från alla skatter som uttas för fordon i vägtrafik.

3. Officiella handlingar under officiell försegling skall inte göras till föremål för tullinspektion. Kurir, vilken status han än må ha, som medför dessa dokument måste ha en individuell förflytningsorder utfärdad i

1. Save as provided expressly to the contrary in this Agreement, members of a force and of a civilian component as well as their dependents shall be subject to the laws and regulations administered by the customs authorities of the receiving State. In particular the customs authorities of the receiving State shall have the right, under the general conditions laid down by the laws and regulations of the receiving State, to search members of a force or civilian component and their dependents and to examine their luggage and vehicles, and to seize articles pursuant to such laws and regulations.

2.a. The temporary importation and the re-exportation of service vehicles of a force or civilian component under their own power shall be authorized free of duty on presentation of a triptyque in the form shown in the Appendix to this Agreement.

b. The temporary importation of such vehicles not under their own power shall be governed by paragraph 4 of this Article and the re-exportation thereof by paragraph 8.

c. Service vehicles of a force or civilian component shall be exempt from any tax payable in respect of the use of vehicles on the roads.

3. Official documents under official seal shall not be subject to customs inspection. Couriers, whatever their status, carrying these documents must be in possession of an individual movement order, issued in

enlighet med punkt 2 b i artikel III. I denna förflyttningsorder skall anges hur många volymer som ingår och intyg om att dessa endast innehåller officiella dokument.

4. En styrka får tullfritt införa utrustning samt en rimlig mängd förnödenheter, förråd och andra varor för uteslutande eget bruk och, i de fall där så tillåtes av mottagande stat, för bruk av dess civila komponent samt anhöriga. Denna tullfria import förutsätter deposition hos tullmyndigheterna på införselorten – jämte sådana tullhandlingar varom avtal skall ingås – av ett tulldokument av utseende som har överenskommits mellan den mottagande staten och den sändande staten, undertecknat av en för detta ändamål av den sändande staten vederbörligen befullmäktigad person. Utnämningshandlingen för den person som är befullmäktigad att underteckna intyget samt prov på underskrifter och stämplor som skall användas skall tillställas tullmyndigheterna i den mottagande staten.

5. En medlem av en styrka eller en civil komponent får vid första ankomsten för att tillträda sin tjänstgöring i den mottagande staten, eller vid den tid anhöriga först anländer för att ansluta sig till honom, införa personliga ägodelar och möbler tullfritt för den tid som uppdraget varar.

6. Medlemmar av en styrka eller en civil komponent får tullfritt införa motorfordon tillfälligt för eget och anhörigas bruk. I denna artikel finns inget åtagande att bevilja befrielse från skatter för privatfordon i vägtrafik.

accordance with paragraph 2 b. of Article III. This movement order shall show the number of despatches carried and certify that they contain only official documents.

4. A force may import free of duty the equipment for the force and reasonable quantities of provisions, supplies and other goods for the exclusive use of the force and, in cases where such use is permitted by the receiving State, its civilian component and dependents. This duty-free importation shall be subject to the deposit, at the customs office for the place of entry, together with such customs documents as shall be agreed, of a certificate in a form agreed between the receiving State and the sending State signed by a person authorized by the sending State for that purpose. The designation of the person authorized to sign the certificates as well as specimens of the signatures and stamps to be used, shall be sent to the customs administration of the receiving State.

5. A member of a force or civilian component may, at the time of his first arrival to take up service in the receiving State or at the time of the first arrival of any dependent to join him, import his personal effects and furniture free of duty for the term of such service.

6. Members of a force or civilian component may import temporarily free of duty their private motor vehicles for the personal use of themselves and their dependents. There is no obligation under this Article to grant exemption from taxes payable in respect of the use of roads by private vehicles.

7. Införsel som görs av en styrkas myndigheter för annan användning än för uteslutande användning av densamma och dess civila komponent, samt annan införsel än sådan som avses i punkt 5 och 6 i denna artikel, som görs av medlemmar av en styrka eller en civil komponent, är enligt denna artikel inte berättigade till tullfrihet eller andra förmåner.

8. Varor som har införts tullfritt enligt punkt 2 b, 4, 5 eller 6 härövan

a. får återutföras fritt under förutsättning att, med avseende på varor som införts under punkt 4 a, ett intyg utfärdat i enlighet med den punkten uppvisas för tullmyndigheten; tullmyndigheterna äger emellertid rätt att kontrollera att återutfört gods är i det skick som uppges i intyget, om sådant finnes, och att det verkligen har införts enligt bestämmelserna i punkt 2 b, 4, 5 eller 6, allt efter omständigheterna.

b. skall normalt inte kunna avyttras i den mottagande staten vare sig genom försäljning eller som gåva. Emellertid kan i vissa särskilda fall sådan avyttring tillåtas enligt de villkor som föreskrivs av de berörda myndigheterna i den mottagande staten (t ex vid erläggande av tull och skatter och uppfyllande av de villkor som gäller för kontroll av handel och valuta).

9. Varor som inköpts i den mottagande staten får utföras från denna endast i enlighet med de regler som gäller i mottagande stat.

10. Särskilda lätnader för gränspassering skall medges av tullmyndigheterna för militära förband och enheter under förutgåttning att tullmyndigheterna vederbörligen har underrättats på förhand.

7. Imports made by, the authorities of a force other than for the exclusive use of that force and its civilian component, and imports, other than those dealt with in paragraphs 5 and 6 of this Article, effected by members of a force or civilian component are not, by reason of this Article, entitled to any exemption from duty or other conditions.

8. Goods which have been imported duty-free under paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 above:

a. may be re-exported freely, provided that, in the case of goods imported under paragraph 4, a certificate, issued in accordance with that paragraph, is presented to the customs office: the customs authorities, however, may verify that goods re-exported are as described in the certificate, if any, and have in fact been imported under the conditions of paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 as the case may be:

b. shall not normally be disposed of in the receiving State by way of either sale or gift: however, in particular cases such disposal may be authorized on conditions imposed by the authorities concerned of the receiving State (for instance, on payment of duty and tax and compliance with the requirements of the controls of trade and exchange).

9. Goods purchased in the receiving State shall be exported therefrom only in accordance with the regulations in force in the receiving State.

10. Special arrangements for crossing frontiers shall be granted by the customs authorities to regularly constituted units or formations, provided that the customs authorities concerned have been duly notified in

11. Särskilda arrangemang skall göras av den mottagande staten för att drivmedel, oljor och smörjmedel avsedda för tjänstefordon, luftfartyg och fartyg tillhörande en styrka eller en civil komponent skall kunna tillhandahållas tull- och skattefritt.

12. I punkt 1–10 i denna artikel avses med "tull" tullavgifter och alla andra avgifter och skatter som skall betalas vid införsel eller utförsel, i förekommande fall med undantag för avgifter och skatter som inte är annat än betalning för utförda tjänster, "införsel" inbegriper klareringskostnader från tullområdet eller motsvarande under förutsättning att godset inte har odlats, tillverkats eller framställts i mottagande stat.

13. Bestämmelserna i denna artikel skall tillämpas på ifrågavarande varor inte endast när de införes till eller utföres från den mottagande staten utan även när de befinner sig i transit genom en parts territorium; i det fallet innefattas i uttrycket "mottagande stat" enligt denna artikel varje part genom vars territorium godset transiteras.

Artikel XII

1. Tullmyndigheterna och skattemyndigheterna i mottagande stat får, som villkor för beviljande av sådan tull- och skattefrihet eller tull- och skattelättnad som avses i detta avtal, kräva att de föreskrifter om tullar och skatter skall följas som de bedömer nödvändiga för att förhindra missbruk.

2. Dessa myndigheter kan vägra att bevilja undantag som anges i

advance.

11. Special arrangements shall be made by the receiving State so that fuel, oil and lubricants for use in service vehicles, aircraft and vessels of a force or civilian component, may be delivered free of all duties and taxes.

12. In paragraphs 1–10 of this Article: 'duty' means customs duties and all other duties and taxes payable on importation or exportation, as the case may be, except dues and taxes which are no more than charges for services rendered; 'importation' includes withdrawal from customs warehouses or continuous customs custody, provided that the goods concerned have not been grown, produced or manufactured in the receiving State.

13. The provisions of this Article shall apply to the goods concerned not only when they are imported into or exported from the receiving State but also when they are in transit through the territory of a Contracting Party, and for this purpose the expression 'receiving State' in this Article shall be regarded as including any, Contracting Party through whose territory the goods are passing in transit.

Article XII

1. The customs or fiscal authorities of the receiving State may, as a condition of the grant of any customs or fiscal exemption or concession provided for in this Agreement, require such conditions to be observed as they may deem necessary to prevent abuse.

2. These authorities may refuse any exemption provided for by

detta avtal avseende införsel till den mottagande staten av gods som odlats, tillverkats eller framställts i den staten vilket har utförts därifrån utan erläggande av de skatter och tullar - eller med restitution av skatter och tullar - som skulle ha kunnat uppbäras för sådan utförsel i fall godset inte hade utförts. Gods som har utklarerats från tullupplag skall betraktas som infört om det har behandlats som utfört till följd av att ha varit deponerat i tullupplaget.

Artikel XIII

1. För att förhindra överträdelser av lagar och bestämmelser avseende tullar och skatter skall myndigheterna i de mottagande och sändande staterna biträda varandra i utredningar och vid upptagning av bevisning.

2. En styrkas myndigheter skall ge allt biträde de kan för att säkerställa att gods som skall beslagtas av tullmyndigheterna eller skattemyndigheterna i den mottagande staten, eller på deras vägnar, överlämnas till dessa myndigheter.

3. En styrkas myndigheter skall med tillgängliga medel biträda med indrivande av tullar, skatter och böter som hänför sig till medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller deras anhöriga.

4. Tjänstefordon och egendom tillhörande en styrka eller en civil komponent och inte en medlem av sådan styrka eller civilt element och som beslagtagits av myndigheterna i den mottagande staten i samband med överträdelse av dess lagar eller förordningar avseende tullar och skatter skall överlämnas till behörig myndighet i ifrågavarande styrka.

this Agreement in respect of the importation into the receiving State of articles grown, produced or manufactured in that State which have been exported therefrom without payment of, or upon repayment of, taxes or duties which would have been chargeable but for such exportation. Goods removed from a customs warehouse shall be deemed to be imported if they were regarded as having been exported by reason of being deposited in the warehouse.

Article XIII

1. In order to prevent offences against customs and fiscal laws regulations, the authorities of the receiving and of the sending States shall assist each other in the conduct of enquiries and the collection of evidence.

2. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure that articles liable to seizure by, or on behalf of, the customs or fiscal authorities of the receiving State are handed to those authorities.

3. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure the payment of duties, taxes and penalties payable by members of the force or civilian component or their dependents.

4 Service vehicles and articles belonging to a force or to its civilian component, and not to a member of such force or civilian component, seized by the authorities of the receiving State in connection with all offence against its customs or fiscal laws or regulations shall be handed over to the appropriate authorities of the force concerned.

Artikel XIV

1. En styrka och dess civila komponent och medlemmar härav samt deras anhöriga skall förbli underställda valutalagstiftningen i den sändande staten och skall även vara skyldiga att följa förordningarna i den mottagande staten.

2. Valutamyndigheterna i de sändande och mottagande staterna får utfärda särskilda förordningar gällande en styrka eller en civil komponent eller dess medlemmar samt deras anhöriga.

Artikel XV

1. Med förbehåll för punkt 2 i denna artikel skall avtalet förbli i kraft om sådana fientligheter utbryter som avses i Nordatlantiska fördraget, med undantag för att bestämmelserna för att avgöra ersättningsanspråk i artikel VIII punkt 2 och 5 inte skall tillämpas för krigsskada, och att bestämmelserna i detta avtal och särskilt i artiklarna III och VII omedelbart skall ses över av berörda parter, vilka kan komma överens om sådana förändringar som de anser vara önskvärda avseende tillämpningen av avtalet mellan dem.

2. Vid sådana fientligheter skall varje part ha rätt att för sitt vidkommande med sextio dagars varsel till de övriga parterna upphäva tillämpningen av vilken som helst av bestämmelserna i detta avtal. Om denna rätt utövas, skall parterna omedelbart samråda i syfte att komma överens om lämpliga bestämmelser som skall ersätta de bestämmelser som har upphävts.

Article XIV

1. A force, a civilian component and the members thereof, as well as their dependents, shall remain subject to the foreign exchange regulations of the sending State and shall also be subject to the regulations of the receiving State.

2. The foreign exchange authorities of the sending and the receiving States may issue special regulations applicable to a force or civilian component or the members thereof as well as to their dependents.

Article XV

1. Subject to paragraph 2 of this Article, this Agreement shall remain in force in the event of hostilities to which the North Atlantic Treaty applies, except that the provisions for settling claims in paragraphs 2 and 5 of Article VIII shall not apply to war damage, and that the provisions of the Agreement, and, in particular of Articles III and VII, shall immediately be reviewed by the Contracting Parties concerned, who may agree to such modifications as they may consider desirable regarding the application of the Agreement between them.

2. In the event of such hostilities, each of the Contracting Parties shall have the right, by giving 60 days' notice to the other Contracting Parties, to suspend the application of any of the provisions of this Agreement so far as it is concerned. If this right is exercised, the Contracting Parties shall immediately consult with a view to agreeing on suitable provisions to replace the

Artikel XVI

Alla tvister mellan parterna avseende tolkningen eller tillämpningen av detta avtal skall lösas genom förhandlingar dem emellan utan hänvändelse till någon utanförstående myndighet. Utom i de fall där det finns uttryckliga bestämmelser av motsatt innebörd i detta avtal skall tvister som inte kan lösas genom direkta förhandlingar hänskjutas till Natorådet.

Artikel XVII

Varje part får när som helst begära översyn av varje artikel i detta avtal. Framställning härom skall lämnas till Nato-rådet.

Artikel XVIII

1. Detta avtal skall ratificeras och ratifikationsinstrumenten skall så snart som möjligt deponeras hos Förenta staternas regering som skall notifiera varje signatärstat om dag för deponeringen.

2. Trettio dagar efter det att fyra signatärstater har deponerat sina ratifikationsinstrument skall detta avtal träda i kraft för dem. Det träder i kraft för varje signatärstat trettio dagar efter deponeringen av dess ratifikationsinstrument.

3. Sedan detta avtal har trätt i kraft skall det, med förbehåll för godkännande av Nato-rådet och på sådana villkor som detta råd kan besluta, vara öppet för anslutning för varje stat som ansluter sig till Nordatlantiska fördraget.

Article XVI

All differences between the Contracting Parties relating to the interpretation or application of this Agreement shall be settled by negotiation between them without recourse to any outside jurisdiction. Except where express provision is made to the contrary in this Agreement, differences which cannot be settled by direct negotiation shall be referred to the North Atlantic Council.

Article XVII

Any Contracting Party may at any time request the revision of any Article of this Agreement. The request shall be addressed to the North Atlantic Council.

Article XVIII

1. The present Agreement shall be ratified and the instruments of ratification shall be deposited as soon as possible with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory State of the date of deposit thereof.

2. Thirty days after four signatory States have deposited their instruments of ratification the present Agreement shall come into force between them. It shall come into force for each other signatory State thirty days after the deposit of its instrument of ratification.

3. After it has come into force, the present Agreement shall, subject to the approval of the North Atlantic Council and to such conditions as it may, decide, be open to accession on behalf of any State which accedes to the

Anslutningen skall träda i kraft genom deponering av ett anslutningsinstrument hos Förenta staternas regering, som skall meddela varje signatärstat och anslutande stat om datum för deponeringen. I förhållande till stat för vilken anslutningsinstrument har deponerats, träder avtalet i kraft trettio dagar efter dagen för deponeringen av sådant instrument.

Artikel XIX

1. Detta avtal kan sägas upp av varje part efter utgången av en tidsperiod på fyra år från dagen för avtalets ikraftträdande.

2. Uppsägning av avtalet av någon part skall ske med skriftlig notifikation från den parten till Förenta staternas regering som skall notifiera alla andra parter om varje sådan notifikation och om datum för dess mottagande.

3. Uppsägningen träder i kraft ett år efter det att Förenta staternas regering har mottagit notifikationen. Efter utgången av denna tidsfrist på ett år skall avtalet upphöra att gälla för den part som säger upp det, men det skall fortsätta att vara i kraft för de övriga parterna.

Artikel XX

1. Med förbehåll för bestämmelserna i punkt 2 och 3 i denna artikel skall avtalet tillämpas endast på en parts moderland.

North Atlantic Treaty. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory and acceding State of the date of deposit thereof. In respect of any State on behalf of which an instrument of accession is deposited, the present Agreement shall come into force thirty days after the date of the deposit of such instrument.

Article XIX

1. The present Agreement may be denounced by any Contracting Party after the expiration of a period of four years from the date on which the Agreement comes into force.

2. The denunciation of the Agreement by any Contracting Party shall be effected by a written notification addressed by that Contracting Party to the Government of the United States of America which shall notify all the other Contracting Parties of each such notification and the date of receipt thereof.

3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the notification by the Government of the United States of America. After the expiration of this period of one year, the Agreement shall cease to be in force as regards the Contracting Party which denounces it, but shall continue in force for the remaining Contracting Parties.

Article XX

1. Subject to the provisions of paragraphs 2 and 3 of this Article, the present Agreement shall apply only to the metropolitan territory of a Contracting Party.

2. Varje stat kan emellertid vid deponering av ratifikationsinstrumentet eller anslutningsinstrumentet, eller när som helst därefter genom notifikation som lämnas till Förenta staternas regering förklara att avtalet skall utsträckas (beroende på om den stat som gör förklaringen anser detta vara nödvändigt för slutande av ett särskilt avtal mellan den staten och var och en av de berörda sändande staterna) till alla eller något av de territorier för vars internationella förbindelser den staten är ansvarig i Nato-området. Detta avtal skall då utsträckas till det eller de territorier som nämns däri trettio dagar efter det att Förenta staternas regering har mottagit notifikationen, eller trettio dagar efter slutande av erforderliga särskilda avtal eller när det har trätt i kraft enligt artikel XVIII, beroende på vilken tidpunkt som inträffar sist.

3. En stat som har gjort en förklaring enligt punkt 2 i denna artikel som utsträcker detta avtal till att omfatta ett territorium för vars internationella förbindelser den är ansvarig kan säga upp avtalet uteslutande med avseende på detta territorium i enlighet med bestämmelserna i artikel XIX.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade undertecknat detta avtal.

Som skedde i London den 19 juni 1951 på engelska och franska språken varvid båda texter är lika giltiga i ett original som skall deponeras i Förenta staternas regerings arkiv. Förenta staternas regering skall överlämna bestyrkta kopior av det till alla stater som undertecknar eller ansluter sig till avtalet.

2. Any State may, however, at the time of the deposit of its instrument of ratification or accession or at any time thereafter, declare by notification given to the Government of the United States of America that the present Agreement shall extend (subject, if the State making the declaration considers it to be necessary, to the conclusion of a special agreement between that State and each of the sending States concerned), to all or any of the territories for whose international relations it is responsible in the North Atlantic Treaty area. The present Agreement shall then extend to the territory or territories named therein thirty days after the receipt by the Government of the United States of America of the notification, or thirty days after the conclusion of the special agreements if required, or when it has come into force under Article XVIII, whichever is the later.

3. A State which has made a declaration under paragraph 2 of this Article extending the present Agreement to any territory for whose international relations it is responsible may denounce the Agreement separately in respect of that territory in accordance with the provisions of Article XIX.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries have signed the present Agreement.

Done in London this nineteenth day of June, 1951, in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory and acceding

Sveriges reservation vid undertecknande av avtalet och tilläggsprotokollet

Sveriges regering anser sig inte vara bunden av artikel I i avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor i den utsträckning som denna artikel hänför sig till bestämmelserna i artikel VII i avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor, som ger de sändande staterna rätt att utöva domsrätt inom en mottagande stats territorium, när Sverige är mottagande stat. Reservationen inbegriper inte de åtgärder som vidtas av militärmyndigheterna i en sändande stat, vilka är trängande nödvändiga för att upprätthålla lugn och ordning inom styrkan.

The Government of Sweden does not consider itself bound by article I of the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States Participating in the Partnership for Peace regarding the status of their Forces, to the extent that this Article refers to the provisions of Article VII of the agreement between Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their Forces, which gives sending States the right to exercise jurisdiction within the territory of a receiving State, when Sweden is such a receiving state. The reservation does not cover appropriate measures taken by the military authorities of sending States which are immediately necessary to ensure maintenance of order and security within the force.

SAMFÖRSTÅNDSAVTAL
MELLAN
KONUNGARIKET SVERIGES REGERING
OCH
NORDATLANTISKA FÖRDRAGSORGANISATIONENS
HEADQUARTERS, SUPREME ALLIED COMMANDER
TRANSFORMATION
SAMT
SUPREME HEADQUARTERS ALLIED POWERS EUROPE
OM
TILLHANDAHÅLLANDE AV VÄRDLANDSSTÖD VID
GENOMFÖRANDE AV NORDATLANTISKA FÖRDRAGS-
ORGANISATIONENS OPERATIONER, ÖVNINGAR OCH ANNAN
LIKNANDE MILITÄR VERKSAMHET

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INGRESS

AVSNITT ETT

AVSNITT TVÅ

AVSNITT TRE

AVSNITT FYRA

AVSNITT FEM

AVSNITT SEX

AVSNITT SJU

AVSNITT ÅTTA

AVSNITT NIO

AVSNITT TIO

AVSNITT ELVA

UNDERSKRIFT

BILAGA

DEFINITIONER

SYFTE

TILLÄMPNINGSOMRÅDE

REFERENSDOKUMENT

ANSVAR

FINANSIELLA

BESTÄMMELSER

RÄTTSLIGA FRÅGOR

SKYDD AV STYRKOR

SÄKERHETSSKYDD OCH

RÖJANDE AV INFORMATION

IKRAFTTRÄDANDE

VARAKTIGHET OCH

UPPSÄGNING

ÄNDRING OCH TOLKNING

Konungariket Sveriges regering och Natos strategiska högkvarter för transformering (Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation, HQ SACT) samt Natos strategiska högkvarter för operationer (Supreme Headquarters Allied Powers Europe, SHAPE), nedan kallade *parterna*,

som beaktar bestämmelserna i Nordatlantiska fördraget av den 4 april 1949 och i synnerhet artikel 3 i detta,

som beaktar det ramdokument om Partnerskap för fred som utfärdades av de stats- och regeringschefer som deltog i Nordatlantiska rådets möte (ramdokument) av den 10 januari 1994,

som beaktar bestämmelserna i avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor (Nato SOFA) av den 19 juni 1951, protokollet om status för internationella militära högkvarter upprättade med stöd av Nordatlantiska fördraget (Parisprotokollet) av den 28 augusti 1952, avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (PFF SOFA) av den 19 juni 1995, tilläggsprotokollet till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (tilläggsprotokoll till PFF SOFA) av den 19 juni 1995, det kompletterande tilläggsprotokollet till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (kompletterande tilläggsprotokoll till PFF SOFA) av den 19 december 1997 och de reservationer som parterna har gjort i förhållande till dessa överenskommelser,

som beaktar bestämmelserna i säkerhetsskyddsavtalet mellan Sverige och Nato av den 6 september 1994 och överenskommelsen mellan Sverige och Nato om behandling och skydd av Natos säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som lämnas ut till Sverige av den 14 juni 2012,

som beaktar konceptet att gruppera Nato-styrkor och koalitionsstyrkor under Natos befäl till eller för transport genom Konungariket Sveriges territorium i fredstid, vid kris, nödläge och konflikt till stöd för Natos militära verksamhet,

som beaktar konceptet för de övningar och operationer som förutses äga rum med Nato, Partnerskap för fred (PFF) och andra Nato-ledda styrkor,

och som tar hänsyn till behoven hos Konungariket Sverige samt behoven hos Natos operationsledning (Allied Command Operations, ACO) och Natos transformeringsledning (Allied Command Transformations, ACT), nedan kallade *de strategiska högkvarteren*

har kommit överens om följande.

1. DEFINITIONER

I detta samförståndsavtal och dess tilläggsdokument gäller följande definitioner.

1.1 styrkor: alla delar i en Nato-ledd styrka, inklusive all personal, alla djur, allt material och all proviant samt sådana styrkors civila komponenter i den mening som avses i Nato SOFA, Parisprotokollet och PFF eller andra länder som deltar under Natos ledning. Termen omfattar även alla fartyg, luftfartyg, fordon, förråd, utrustning och ammunition samt alla flyg-, mark- och sjöburna förflytningsresurser och dess stödtjänster inklusive leverantörer som transporterar eller stöder styrkan.

Nato-leverantörer: icke-svenska företag, enskilda och juridiska personer, som inte är bosatta inom Sveriges territorium, som är anställda av Nato, Natos medlemsstater och länder som inte är medlemmar i Nato men som bidrar till Nato-ledda operationer och som tillhandahåller Nato alla slags varor och/eller tjänster inom Sveriges territorium inom ramen för operationer, övningar, experiment eller liknande Nato-ledd militär verksamhet. Detta innefattar leverantörernas anställda samt underleverantörer och deras anställda som verkar inom ramen för operationen, men innefattar inte lokala leverantörer, deras anställda och underleverantörer och deras anställda.

1.2 Nato-ledd militär verksamhet: militär verksamhet inklusive övningar, utbildning, operativt experimenterande och liknande aktiviteter eller genomförande av ett strategiskt, taktiskt eller administrativt militärt uppdrag eller service- eller utbildningsuppdrag utfört av styrkor, samt processen att fortsätta strida, inklusive angrepp, förflyttning, försörjning och manövrer som behövs för att nå uppdragets eller operationens mål.

1.3 Nato-befälhavare: en militär befälhavare i Natos befälsordning.

1.4 Nato-organisationer: högkvarter och organiserade förband under Natos ledning.

1.5 Internationella militära högkvarter: internationella militära högkvarter inordnade i Natos ledningsstruktur eller som har tilldelats den statusen av Nordatlantiska rådets försvarsplaneringskommitté (The North Atlantic Council, Defence Policy and Planning Committee, NAC/DPC). Detta inbegriper högkvarterens tillfälliga avdelningar eller förband.

1.6 Nationella högkvarter: nationella styrkors högkvarter under Natos ledning.

1.7 Multinationella högkvarter: högkvarter med personal från fler än ett land inrättat genom överenskommelse mellan deltagande länder och under Natos ledning.

1.8 Sändande länder: de länder och internationella militära högkvarter eller delar av dessa som grupperar på värdlandets territorium för att stödja Nato-ledd militär verksamhet. Bilaga 7

1.9 Värdland: Konungariket Sverige.

1.10 Strategiska befälhavare eller högkvarter: högsta befälhavaren för Natos styrkor i Europa (Supreme Allied Commander Europe, SACEUR), befälhavaren för Natos operationsledning (Allied Command Operations, ACO, och Supreme Allied Commander Transformation, SACT) befälhavaren över Natos transformeringsledning (Allied Command Transformation, ACT).

1.11 Värdlandsstöd: det civila och militära stöd som tillhandahålls i fredstid, vid nödlägen, kriser och konflikter av ett värdland till allierade styrkor och organisationer, som befinner sig inom, är verksamma inom eller transiteras genom värdlandets territorium, territorialhav eller luftrum.

1.12 Skydd av styrkor: alla åtgärder som vidtas och medel som används för att minimera personalens, anläggningarnas, utrustningens och aktiviteternas sårbarhet för varje hot och i alla situationer, för att upprätthålla styrkornas handlingsfrihet och operativa effektivitet.

1.13 Omkostnader: de utgifter som är förenade med inrättandet, stödet och underhållet av nationella, multinationella och internationella högkvarter, styrkor och Nato-organisationer. I detta samförståndsavtal och dess tilläggsdokument gäller följande definitioner.

a) Nato-gemensamma kostnader: de omkostnader som man i förväg kommit överens om ska vara Natos kollektiva ansvar.

b) Delade kostnader: de omkostnader som man i förväg kommit överens om ska vara mer än ett lands delade ansvar. Överenskommelser om delade kostnader utgår vanligtvis från en formel i relevant teknisk överenskommelse och/eller i relevanta gemensamma genomförandeöverenskommelser.

c) Direkta nationella kostnader: de omkostnader som anses vara ett sändande lands ansvar.

1.14 Nato-gemensam finansiering: medel som tillhandahålls av Nato-länder och som efter godkännande görs tillgängliga genom Natos budget för gemensamma kostnader som uppkommer under genomförandet av Nato-ledd militär verksamhet som anges i budgeten.

1.15 Anslutningsmeddelande: ett dokument som anger ett sändande lands avsikt att delta i arrangemang om värdlandsstöd enligt bestämmelserna i detta samförståndsavtal för en viss Nato-ledd militär verksamhet.

1.16 Avsiktsförklaring: ett dokument som anger ett sändande lands avsikt att delta i arrangemang om värdlandsstöd enligt bestämmelserna i detta samförståndsavtal, med vissa förbehåll. Världlandet ska bekräfta om förbehållen kan godtas eller inte för att tillhandahålla värdlandsstöd.

1.17 Teknisk överenskommelse: en bilateral tilläggs- överenskommelse för en viss Nato-ledd militär verksamhet. Den innehåller uppgifter om ansvar och förfaranden för världlandets tillhandahållande av värdlandsstöd till Nato-befälhavaren och sändande land/länder.

1.18 Gemensam tillämpningsöverenskommelse: en bilateral tilläggsöverenskommelse som fastslår åtagandet mellan signatärstaterna om tillhandahållandet och mottagandet av värdlandsstöd. Den innehåller utförlig information om det stöd som behövs och erbjuds, platsspecifika förfaranden för genomförande och ersättnings- och betalningsvillkor.

1.19 Gemensam styrkommitté för värdlandsstöd: en kommitté inrättad för ändamålet och för vilken världlandet och en eller flera Nato-befälhavare delar på ordförandeskapet. Kommittén, som består av behöriga företrädare för alla sändande länder, världlandet och en eller flera Nato-befälhavare, ska mötas för att på lämpligt sätt samordna nödvändiga tilläggsöverenskommelser om värdlandsstödet, såsom tekniska överenskommelser och gemensamma tillämpningsöverenskommelser.

1.20 Baseringsområden: platser och områden belägna inom världlandets territorium för operativt och/eller logistiskt stöd till styrkan för Nato-ledd militär verksamhet. Dessa baseringsområden innehåller avdelningar ur en strategisk ledning under befäl av Nato-befälhavaren.

1.21 Parterna är på det klara med att såvida annat inte specificeras i detta samförståndsavtal, i fråga om Nato, ska Natos ordlista med termer och definitioner (AAP-6) vara tillämplig.

AVSNITT TVÅ

2. SYFTE

2.1 Syftet med detta samförståndsavtal är att fastställa principer och förfaranden för upprättandet av baseringsområden och tillhandahållandet av värdlandsstöd till Natos styrkor i, eller med stöd från, världlandet under Nato-ledd militär verksamhet.

2.2 Detta samförståndsavtal och dess tilläggsdokument är avsedda att tjäna som grund för planering av behörig myndighet i världlandet och av Nato-befälhavaren inför överenskommelser om värdlandsstöd för olika typer av Nato-ledd militär verksamhet. Dessa uppdrag inbegriper sådana för vilka utsända styrkor har identifierats och sådana för vilka styrkor ännu inte har identifierats.

3. TILLÄMPNINGSSOMRÅDE OCH ALLMÄNNA ÖVERENSKOMMELSER

3.1 Bestämmelserna i Nato eller PFF SOFA, Parisprotokollet och det kompletterande tilläggsprotokollet och andra relevanta överenskommelser som kan vara i kraft mellan de strategiska högkvarteren och värdlandet ska vara tillämpliga under all Nato-ledd militär verksamhet.

3.2 Värdlandet erkänner att baseringsområden som har upprättats i syfte att genomföra detta samförståndsavtal utgör avdelningar till det strategiska högkvarter som upprättat dem och att ansvaret för sådana avdelningars verksamhet vilar på det strategiska högkvarteret. Vilka platser det rör sig om ska anges i tilläggsdokument. Ledningsarrangemang ska fastställas i tillämpliga operationsplaner.

3.3 Detta samförståndsavtal är avsett att överensstämma med Natos doktrin och principer och utgör en övergripande överenskommelse och struktur för värdlandsstöd.

3.4 Värdlandet ska i största möjliga utsträckning och utifrån förmåga, tillgänglighet och praktiska begränsningar under rådande förhållanden ge stöd till de styrkor som är utsända till Nato-ledd militär verksamhet. De närmare detaljerna för detta stöd ska behandlas i tilläggsdokument.

3.5 Bestämmelserna i detta samförståndsavtal är tillämpliga i fredstid, vid nödläge, kris och konflikt eller i tider av internationella spänningar enligt gemensamt beslut av utpekade värdlands- och Nato-myndigheter.

3.6 Sändande länder uppmuntras att delta i Nato-ledd militär verksamhet och att godta bestämmelserna i detta samförståndsavtal som övergripande dokument enligt vilket värdlandsstöd tillhandahålls av värdlandet. Värdlandet kan dock beakta särskilda bilaterala överenskommelser med enskilda länder från fall till fall.

3.7 Värdlandet och strategiska befälhavare eller högkvarter får utse ombud som ska förhandla fram tilläggsdokument som stöder och preciserar detta samförståndsavtal.

3.8 Nato-ledd militär verksamhet som stöds av detta samförståndsavtal kan kräva multinationellt stöd av flygplan och helikoptrar i luften och, i fråga om hamnar, av handelsfartyg och militära stödfartyg. Värdlandet bekräftar att förflyttning av sådana luftfartyg, helikoptrar, fartyg och deras besättning i och genom värdlandets territorium får äga rum enligt ett generellt tillstånd så länge den Nato-ledda militära verksamheten varar. Värdlandet ska administrera/kontrollera alla aspekter av ett sådant tillstånd.

4. REFERENSDOKUMENT

Uppgifter om referensdokument som kan vara tillämpliga för detta samförståndsavtal finns i bilaga A.

AVSNITT FEM

5. ANSVAR

Inom ramen för bestämmelserna i detta samförståndsavtal gäller följande.

5.1 Världlandet

a) Världlandet ska, under framtagningen av tilläggsdokument, vid ändringar och efter färdigställandet av dessa dokument, i god tid underrätta utsedd Nato-befälhavare om tillgängligheten av eller eventuella brister i fråga om förmågan till världlandsstöd. Världlandet noterar att Nato-planerare förlitar sig på de framtagna tilläggsdokumenten till detta samförståndsavtal och kräver att i god tid bli underrättade om planerade förändringar av den nationella etableringen och förmågan.

b) För att kunna ge stöd ska världlandet träffa de överenskommelser som krävs med aktörer, inklusive civila och kommersiella aktörer. Kommersiellt stöd ska upphandlas genom ett konkurrensutsatt anbudsförfarande av den anbudsgivare med det lägsta budet som uppfyller kraven eller med det ekonomiskt mest fördelaktiga budet som uppfyller kraven.

c) Världlandet ska föra de administrativa och finansiella register som är nödvändiga för att kunna fastställa ersättning till världlandet för stöd som tillhandahålls styrkorna. Register som visar transaktioner som finansieras genom Natos budgetar ska vid behov göras tillgängliga för Nato i revisionssyfte.

d) Standarden på varor och tjänster som tillhandahålls av världlandet ska vara i enlighet med de uppgifter som anges i tilläggsdokumenten.

e) Världlandet ska behålla kontrollen över sina egna världlandsstödsresurser, såvida inte kontrollen av sådana resurser släpps.

f) Världlandet ska, inför en Nato-ledd militär verksamhet, tillhandahålla en prislista för relevant eller identifierat världlandsstöd.

g) Världlandet ska uppmana sändande länder att godta bestämmelserna i detta samförståndsavtal, genom antingen ett anslutningsmeddelande eller en avsiktsförklaring.

h) Värderlandet (i samarbete med Nato-befälhavaren) ska tillhandahålla styrkan sjuk- och tandvård från värderlandets militära personal/anläggningar på samma villkor som tillhandhålls värderlandets militär.

i) Värderlandet ska tillhandahålla förfaranden för medicinska kontakter mellan värderland och sändande land, inklusive medicinska hänvisningar.

j) Under framtagningen av tilläggsdokumenten ska värderlandet förse Nato-befälhavaren med kopior på engelska av hälso- och sjukvårds-, säkerhets-, miljö- och jordbruksbestämmelser som kan vara tillämpliga på en Nato-ledd militär verksamhet samt av bestämmelser om förvaring, transport och bortskaffande av farligt gods.

k) Värderlandet godkänner att kopior av sändande länders lastförteckningar över utrustning och förnödenheter både för militärt och personligt bruk i enlighet med Nato SOFA är tillräcklig dokumentation för tulländamål.

5.2 Nato-befälhavare

a) Nato-befälhavaren ska i största möjliga utsträckning säkerställa att tilläggsdokument anger typ, kvantitet och kvalitet av det stöd som behövs. Uppdragets och styrkans utformning kan inte specificeras förrän den har avdelats i en operationsplan (OPLAN), operationsorder (OPORD) eller övningsorder (EXOPORD). Nato-befälhavaren ska, så snart som möjligt, komma med den kompletterande information som är nödvändig för värderlandets planering.

b) Nato-befälhavaren ska i god tid underrätta värderlandet om ändrade förhållanden och föreslå de ändringar i tilläggsdokumenten som är lämpliga.

c) Nato-befälhavaren ska avgöra om gemensam finansiering är tillgänglig och vilka behov som berättigar till gemensam finansiering.

d) Nato-befälhavaren ska ange och prioritera vilket världandsstöd som behövs och godkänna prissättningen för gemensamma kostnader.

e) Nato-befälhavaren ska säkerställa ekonomisk ersättning till värderlandet för överenskommet världandsstöd om det ska betalas genom gemensam finansiering. I alla övriga fall ska Nato-befälhavaren i möjligaste mån hjälpa till att reglera ekonomiska åtaganden mellan värderlandet och de sändande länderna.

f) Om de sändande ländernas behov inte överensstämmer med Nato-befälhavarens resursfördelningsprioriteringar ska vederbörande Nato-befälhavare lösa detta med berörda sändande länder.

g) Nato-befälhavaren ska identifiera personalbehov och andra behov för att de baseringsområden som ska upprättas i värderlandet ska kunna fungera.

h) Nato-befälhavaren ska underlätta standardisering av stödbehov och kostnader under förhandlingar och/eller i den gemensamma styrkommittén för värdlandsstöd.

5.3 Sändande länder

a) Sändande länder kan välja att delta i strukturen och förfarandena för värdlandsstöd genom att godta bestämmelserna i detta samförståndsavtal. Detta görs genom ett anslutningsmeddelande eller genom att avge en avsiktsförklaring för en viss Nato-ledd militär verksamhet.

b) Sändande länder ska informera värdlandet och ansvarig Nato-befälhavare om behoven av värdlandsstöd.

c) För behov som avser direkta nationella kostnader ska det sändande landet normalt delta i förhandlingar om värdlandsstöd i den gemensamma styrkommittén för värdlandsstöd eller direkt med värdlandet om det inte har inrättats någon styrkommitté. För tjänster som tillhandahålls från militära aktörer ska sändande länder betala direkt eller ersätta värdlandsstödet till värdlandet såvida inte andra betalningsmetoder används enligt överenskommelse. Enligt avtal mellan värdlandet och de sändande länderna ska stöd som tillhandahålls från kommersiella eller civila aktörer betalas direkt av de sändande länderna.

d) De sändande länderna ska utse behörig personal för deltagande i diskussioner om värdlandsstöd i den gemensamma styrkommittén för värdlandsstöd, om den inrättas.

e) De sändande länderna ska anmäla förändrade behov av värdlandsstöd till värdlandet och utpekad Nato-befälhavare när behoven förändras och ska lämna in information om reviderade behov av värdlandsstöd och/eller statusrapporter.

f) De sändande länderna ansvarar för kostnaden för civil sjuk- och tandvård som värdlandet tillhandahåller.

g) De sändande länderna måste följa värdlandets hälso- och sjukvårds-, säkerhets-, miljö- och jordbruksbestämmelser och förfaranden som har identifierats för baseringsområden samt värdlandets bestämmelser om förvaring, transport och bortskaffande av farligt gods.

AVSNITT SEX

6. FINANSIELLA BESTÄMMELSER

6.1 I enlighet med Nato/PFF SOFA och/eller Parisprotokollet/det kompletterande tilläggsprotokollet och/eller gemensam överenskommelse och/eller internationell konvention som gäller på samma sätt för parterna, ska internationella militära högkvarters aktiviteter, baseringsområden, Nato-ägda och/eller chartrade fartyg, luftfartyg, fordon samt drivmedel, oljor och smörjmedel som

tillhandahålls styrkor vara befriade från skatter, tullar, avgifter och alla andra liknande pålagor. Bilaga 7

6.2 Parisprotokollet och det kompletterande tilläggsprotokollet som ger internationella militära högkvarter immunitet och privilegier ska vara tillämpliga på varje del eller avdelning av ett högkvarter som kan sändas ut till värdlandet under genomförandet av en Nato-ledd militär verksamhet.

6.3 Utrustning, förråd, produkter, materiel och tjänster som tillfälligt importerar till och exporterar från värdlandets territorium i samband med en Nato-ledd militär verksamhet är befriade från alla tullar, skatter och avgifter. Andra tullförfaranden ska beslutas i enlighet med Nato eller PFF SOFA, Parisprotokollet och det kompletterande tilläggsprotokollet, i den mån de är tillämpliga.

6.4 Det råder enighet om att sådan befrielse från mervärdesskatt och punktskatter som avses i avsnitten 6.1–6.3 ska beviljas internationella militära högkvarter och Nato-ledda förband i deras egenskap av juridiska personer. Skattebefrielse för fysiska personer, som ovan definieras som styrka, ska beviljas i enlighet med bestämmelserna i Nato/PFF SOFA och Parisprotokollet/det kompletterande tilläggsprotokollet och bilaterala tilläggsöverenskommelser till dessa avtal som parterna kan besluta att ingå.

6.5 När fullständig befrielse från skatter, tullar, avgifter och liknande pålagor inte är möjlig för köp gjorda från värdlandets inhemska ekonomi, ska den avgift som tas ut inte vara högre än den som gäller för värdlandets försvarsmakt. Alla omkostnader bör behandlas med minsta möjliga åtföljande administrativa krav.

6.6 Finansiella transaktioner, inklusive överföring av medel och öppnande av konton, vid privata och offentliga bankinstitutioner ska utföras utan att bli föremål för statliga pålagor eller statliga avgifter av något slag.

6.7 Slutliga finansiella arrangemang, i synnerhet sådana som avser Nato-gemensam finansiering kommer sannolikt att bestämmas först precis innan en Nato-ledd militär verksamhet ska genomföras. Alla finansiella arrangemang som förhandlas i förväg måste dock ange Natos högsta ekonomiska ansvarsskyldighet. Omkostnader som, innan omkostnaden uppstår, inte särskilt överenskommits utgöra Nato-finansierade omkostnader ska inte vara föremål för Nato-gemensam finansiering.

6.8 Tilläggsdokumenten ska utgöra det första underlaget för beräkningar av omkostnader och tjäna som underlag för kategoriseringen av utgifter som antingen Nato-gemensamma kostnader (i förekommande fall), delade kostnader eller direkta nationella kostnader.

6.9 När Nato-befälhavaren fastställt att vissa kostnader är både rimliga och uppfyller kraven för Nato-gemensam finansiering (från godkända

budgettilldelningar) ska behörig strategisk befälhavare eller behörigt högkvarter bevilja gemensam finansiering för dessa omkostnader och antingen betala direkt eller ersätta värdlandet.

6.10 När vissa omkostnader bedöms vara hänförliga till mer än ett land, kan sådana omkostnader genom överenskommelse mellan berörda länder fastställas utgöra delade kostnader och delas i enlighet med en godkänd kostnadsfördelningsformel i den tekniska överenskommelsen eller andra tilläggsdokument.

6.11 De avgifter för civil och militär materiel och civila och militära tjänster som tillhandahålls av värdlandet och som tas ut ska inte vara högre än de avgifter som värdlandets försvarsmakt betalar och ska inte inbegripa extra administrationskostnader och extraomkostnader, men får återspegla justeringar till följd av leveransplaner, leveransplatser eller liknande. Ersättning ska inte betalas för stöd som tillhandahålls av militär personal.

6.12 Nato-befälhavaren och sändande länder får ingå avtal direkt med kommersiella leverantörer om varor, tjänster och annat stöd.

6.13 Nato-ägda fordon och sändande länders militärfordon är egenförsäkrade och kan följaktligen användas utan kommersiell försäkring.

6.14 Värdlandet ska inte ta på sig något ekonomiskt ansvar för Nato-befälhavarens eller de sändande ländernas räkning, såvida värdlandet inte särskilt ombetts att göra detta i förväg av en behörig företrädare, och såvida man inte kommit överens om vem som ansvarar för betalning av omkostnaderna. Vidare ska inga medel överlämnas förrän Natos strategiska högkvarter eller de sändande länderna på lämpligt sätt har godkänt de relevanta tilläggsdokumenten och angett att de ska tillämpas.

6.15 Det har inte anslagits några medel i anslutning till detta samförståndsavtal. Detta dokument medför heller ingen särskild finansieringsskyldighet för Nato-befälhavaren eller de sändande länderna. Utförliga finansiella arrangemang och ersättningsförfaranden ska anges i tilläggsdokumenten.

6.16 Upprättande av baseringsområden för att stödja militära Nato-aktiviteter avser inte anläggande eller restaurering av infrastruktur.

AVSNITT SJU

7. RÄTTSLIGA FRÅGOR

7.1 Natos strategiska högkvarter kommer att utföra, och kan delegera rätten till att utföra, sådana rättshandlingar som är nödvändiga för uppdragens fullgörande, inklusive men inte begränsat till utövandet av rätten att ingå avtal, delta i rättsliga och administrativa förfaranden och förvärva och avyttra egendom.

7.2 Statusen för de styrkor som är grupperade på värdlandets territorium ska fastställas i enlighet med Nato eller PFF SOFA, Parisprotokollet och/eller det kompletterande tilläggsprotokollet.

7.3 Utomobligatoriska anspråk som uppkommer till följd av, eller i samband med, tillämpningen av detta avtal ska avgöras i enlighet med bestämmelserna i Nato/PFF SOFA.

7.4 Inomobligatoriska anspråk ska behandlas och avgöras av värdlandet genom den process som gäller för offentliga avtal och i enlighet med värdlandets lag, med ersättning från Nato-befälhavaren eller det sändande landet, i förekommande fall.

AVSNITT ÅTTA

8. SKYDD AV STYRKOR

8.1 Omfattande och effektivt skydd av styrkor ska planeras för Natos stationära högkvarter och all liknande militär verksamhet, och ska på lämpligt sätt beskrivas i operationsplaner och planeringsanvisningar för övningar eller tilläggsöverenskommelser. Skydd av styrkor ska ske i enlighet med Natos principer och förfaranden och på ett sätt som är förenligt med Nato eller PFF SOFA. Under inga omständigheter ska det skydd av styrkor som behövs eller tillhandahålls strida mot Nato eller PFF SOFA eller lagarna i värdlandet.

8.2. Värdlandet ska på lämpligt sätt informera det sändande landet och Nato-befälhavaren om föreslagna åtgärder, begränsningar och restriktioner för skydd av styrkor.

8.3 Varje sändande land ansvarar för att på lämpligt sätt identifiera och förse värdlandet och Nato-befälhavaren med information om sina behov och begränsningar i fråga om skydd av styrkor.

8.4 Utöver det ansvar i fråga om skydd av styrkor som anges i Natos principer och förfaranden för skydd av styrkor, ansvarar Nato-befälhavaren för att samordna allt skydd som behövs och tillhandahålls av värdlandet och det sändande landet för att skydda styrkorna.

AVSNITT NIO

9. SÄKERHETSSKYDD OCH RÖJANDE AV INFORMATION

9.1 Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som förvaras, hanteras, skapas, överförs eller utbyts till följd av tillämpningen av detta samförståndsavtal ska behandlas i enlighet med säkerhetsskyddsavtalet mellan Konungariket Sveriges regering och Nato och överenskommelsen om behandling och skydd av Natos säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som lämnas ut till Sverige, eller efterföljande överenskommelser. Mellan de länder som ingår i alliansen ska

säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som förvararas, hanteras, skapas, överförs eller utbyts till följd av tillämpningen av detta samförståndsavtal behandlas i enlighet med C-M (2002) 49 "Security within the North Atlantic Treaty Organisation", av den 17 juni 2002, i godkänd utgåva, inklusive alla tillägg och ändringar i detta och gällande avtal och överenskommelser om säkerhetsskydd.

9.2 Uppgifter som tillhandahålls av part eller sändande land till någon annan i förtroende, och sådana uppgifter som skapas av part eller sändande land som kräver sekretess, ska antingen behålla sin ursprungliga klassificering eller tilldelas en klassificering som ska säkerställa en nivå av skydd mot röjande som motsvarar den skyddsnivå som den andra parten eller det sändande landet kräver.

9.3 Varje part och sändande land ska vidta alla tillgängliga lagliga åtgärder för att se till att den information som utbyts i förtroende inte röjs, om inte de andra parterna och/eller sändande länderna samtycker till sådant röjande.

9.4 För att bidra till att ge det önskade skyddet, ska varje part eller sändande land förse sådan information som lämnas till den andra i förtroende med en anteckning som anger ursprungsland, säkerhetsskyddsklassificering, villkor för utlämnande, att informationen rör en viss Nato-ledd militär verksamhet och att den är lämnad i förtroende.

9.5 Besök av personal ska arrangeras i enlighet med de förfaranden som anges i C-M (2002) 49, i dess ändrade lydelse.

9.6 Alla säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som omfattas av bestämmelserna i detta avsnitt ska fortsätta att skyddas även om någon part säger upp detta samförståndsavtal eller om det upphör att gälla.

AVSNITT TIO

10. IKRAFTTRÄDANDE, VARAKTIGHET OCH UPPSÄGNING

10.1 Detta samförståndsavtal träder i kraft på dagen för mottagandet av svenska myndigheters underrättelse, genom vilken Konungariket Sverige har informerat SHAPE om att alla krav som är nödvändiga för att det ska träda i kraft är uppfyllda.

10.2 Detta samförståndsavtal gäller till dess att det sägs upp av någon part med sex månaders skriftligt varsel till alla övriga parter.

10.3 Alla bestämmelser i avsnitten 6, 7 och 9 ska fortsätta att gälla om någon av parterna säger upp detta samförståndsavtal eller om det upphör att gälla, till dess alla åtaganden är fullgjorda. Sändande länder ska fullgöra alla åtaganden i händelse av att avtalet sägs upp eller upphör att gälla.

AVSNITT ELVA

11. ÄNDRING OCH TOLKNING

11.1 Detta samförståndsavtal får ändras eller modifieras skriftligen om alla parter är överens om det.

11.2 Detta samförståndsavtal är inte avsett att strida mot nationell lag eller internationella åtaganden som parterna är bundna av. I händelse av sådan motstridighet gäller nationell lag och/eller internationella åtaganden. Parterna ska underrätta varandra om det på grund av detta samförståndsavtal uppstår en sådan motstridighet.

11.3 Uppenbara tvister om tolkningen och tillämpningen av detta avtal ska lösas genom samråd mellan parterna på lägsta möjliga nivå och får inte hänskjutas till nationell eller internationell domstol eller till tredje part för avgörande.

11.4 Detta samförståndsavtal är undertecknat i tre exemplar på engelska.

Ovanstående utgör den överenskommelse som ingåtts mellan Konungariket Sveriges regering och Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation och Supreme Headquarters Allied Powers Europe om de frågor som anges däri.

För Konungariket Sveriges regering

SVERKER GÖRANSON
GENERAL I SVERIGES FÖRSVARSMAKT
ÖVERBEFÄLHAVARE
Datum: 4 sep 2014

Meddelande av Konungariket Sverige:

Vid tillämpning av detta samförståndsavtal och dess tilläggsdokument erkänner inte Konungariket Sveriges regering att leverantörer utgör del av styrkan eller civil komponent enligt definitionen i Nato/PFF SOFA och Parisprotokollet/det kompletterande tilläggsprotokollet.

För Supreme Headquarters Allied Powers Europe och för Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation

PHILIP M. BREEDLOVE
GENERAL I AMERIKANSKA FLYGVAPNET
SUPREME ALLIED COMMANDER EUROPE
Datum: 4 sep 2014

Meddelande av Supreme Headquarters Allied Powers Europe:

Konungariket Sveriges meddelande ska förstås vara tillämpligt så länge Nato-ledd militär verksamhet fortsätter att kunna fylla sitt syfte i enlighet med Nordatlantiska rådets mandat.

BILAGA A

REFERENSDOKUMENT

- a) Nordatlantiska fördraget av den 4 april 1949.
- b) Ramdokumentet om Partnerskap för fred som utfärdades av de stats- och regeringschefer som deltog i Nordatlantiska rådets möte (ramdokument) av den 10 januari 1994.
- c) Avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor (Nato SOFA) av den 19 juni 1951.
- d) Protokollet om status för internationella militära högkvarter upprättade med stöd av Nordatlantiska fördraget (Parisprotokollet) av den 28 augusti 1952.
- e) Avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (PFF SOFA), av den 19 juni 1995.
- f) Tilläggsprotokollet till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (tilläggsprotokoll till PFF SOFA), av den 19 juni 1995.
- g) Det kompletterande tilläggsprotokollet till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (kompletterande tilläggsprotokoll), av den 19 december 1997.
- h) Överenskommelsen om sekretessfrågor mellan Sveriges regering och Nato av den 6 september 1994.
- i) Överenskommelsen om behandling och skydd av Natos säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som lämnas ut till Sverige av den 14 juni 2012.
- j) MC 319/2 – Natos principer och riktlinjer för logistik.
- k) MC 334/2 – Natos principer och riktlinjer för värdlandsstöd.
- l) Tillämpliga Nato-standarder (STANAG) och policydirektiv för logistikstöd, skydd av trupp och ekonomisk ersättning.
- m) C-M(2002)49 – Säkerhet inom Nato av den 17 juni 2002.
- n) BI-SC Direktiv 15-3 Utarbetande av internationella överenskommelser.
- o) AJP-4.5 (B) – Alliansens gemensamma doktrin och förfaranden för värdlandsstöd.
- p) CM(2002)50 – Skyddsåtgärder för Natos civila och militära organ samt utsända Nato-styrkor och Natos anläggningar (tillgångar) mot terroristhot.
- q) BI-SC Direktiv 80-25 om skydd av styrkor av den 1 januari 2003.
- r) BI-SC Officiell planeringsvägledning för skydd av styrkor.
- s) AAP-6 – Natos ordlista med termer och definitioner.

NATO UNCLASSIFIED

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING (MOU)
BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE KINGDOM OF SWEDEN
AND
HEADQUARTERS, SUPREME ALLIED COMMANDER
TRANSFORMATION
AS WELL AS
SUPREME HEADQUARTERS ALLIED POWERS EUROPE
REGARDING
THE PROVISION OF HOST NATION SUPPORT FOR THE EXECUTION OF
NATO
OPERATIONS / EXERCISES / SIMILAR MILITARY ACTIVITY

NATO UNCLASSIFIED

LIST OF CONTENTS

PREAMBLE

SECTION ONE

DEFINITIONS

SECTION TWO

PURPOSE

SECTION THREE

SCOPE

SECTION FOUR

REFERENCE DOCUMENTS

SECTION FIVE

RESPONSIBILITIES

SECTION SIX

FINANCIAL PROVISIONS

SECTION SEVEN

LEGAL CONSIDERATIONS

SECTION EIGHT

FORCE PROTECTION

SECTION NINE

SECURITY AND DISCLOSURE OF
INFORMATION

SECTION TEN

COMMENCEMENT, DURATION AND
TERMINATION

SECTION ELEVEN

MODIFICATION AND INTERPRETATION

SIGNATURE

ANNEX

NATO UNCLASSIFIED

INTRODUCTION

The Government of the Kingdom of Sweden as well as the Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation (HQ SACT) and the Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE), hereinafter referred to as the Participants:

HAVING REGARD to the provisions of the North Atlantic Treaty, dated 4 April 1949, and in particular Article 3 thereof;

HAVING REGARD to the Partnership for Peace Framework Document Issued by the Heads of State and Government Participating in the Meeting of the North Atlantic Council (Framework Document), dated 10 January 1994;

HAVING REGARD to the provisions of the Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the Status of their Forces (NATO SOFA), dated 19th June 1951, the Protocol on the Status of International Military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty (Paris Protocol), dated 28 August 1952, the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the Other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (PfP SOFA), dated 19 June 1995, the Additional Protocol to the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the Other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (Additional Protocol to the PfP SOFA), dated 19 June 1995, the Further Additional Protocol to the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (Further Additional Protocol to the PfP SOFA), dated 19 December 1997, and including reservations made by any of the Parties to those agreements;

HAVING REGARD to the provisions of the Security Agreement between the Government of Sweden and the North Atlantic Treaty Organization, dated 6 September 1994, and the Administrative Arrangement for the Handling and Protection of NATO Classified Information Provided to Sweden, dated 14 June 2012;

HAVING REGARD to the concept of deploying NATO forces and coalition forces under NATO command and control to or through the territory of the Kingdom of Sweden during periods of peace, crisis, emergency, and conflict in support of NATO military activities;

HAVING REGARD to the concept of exercises and operations anticipated to take place with NATO, Partnership for Peace (PfP) and other NATO-led forces;

AND IN CONSIDERATION of the needs of the Kingdom of Sweden, and the needs of the Allied Command Operations (ACO), and the Allied Command Transformation (ACT) hereinafter referred as the Strategic Commands (SCs);

NATO UNCLASSIFIED

THE PARTICIPANTS HAVE REACHED THE FOLLOWING UNDERSTANDING:

SECTION ONE

1. DEFINITIONS

For the purposes of this MOU and its follow-on documents the following definitions apply:

- 1.1 Forces. All components of a NATO-led force, to include all personnel, animals, material, and provisions, together with any civilian components of such forces as defined in the NATO SOFA, Paris Protocol and PfP or other nations participating under the NATO lead. The term also includes all ships, aircraft, vehicles, stores, equipment, and ammunition, as well as all air, land and sealift movement resources, together with their support services including contractors deploying or supporting the force.

(NATO) Contractors. Non-Swedish businesses, individuals and entities, who are not resident in the territory of Sweden, who are employed by NATO, NATO Member States, and non-NATO nations contributing to NATO-led operations, and who are providing goods and/or services of whatever nature in the territory of Sweden to NATO within the framework of operations, exercises, experiments or similar-NATO-led military activities. This includes contractors employees as well as sub-contractors and their employees acting within the framework of the operation but it does not include local contractors, their employees, subcontractors and their employees.
- 1.2 NATO Military Activities. Military actions including exercises, training, operational experimentation and similar activities, or the carrying out of a strategic, tactical, service, training, or administrative military mission performed by forces; the process of carrying on combat, including attack, movement, supply and manoeuvres needed to gain the objectives of any battle or campaign.
- 1.3 NATO Commander. A military commander in the NATO chain of command.
- 1.4 NATO Organisations. Headquarters and organised units of forces under NATO command and control.
- 1.5 International Military Headquarters. International Military Headquarters in the NATO integrated command structure or that have been granted that status by the NAC/DPC. This includes activities that may be temporary detachments or units of the Headquarters.

NATO UNCLASSIFIED

- 1.6 National Headquarters. Headquarters of national forces under NATO command and control.
- 1.7 Multinational Headquarters. Headquarters with personnel from more than one nation formed by agreement of participating nations and under NATO command and control.
- 1.8 Sending Nations (SNs). Those nations and International Military Headquarters or its elements deploying to the territory of HN in support of NATO military activities.
- 1.9 Host Nation (HN). The Kingdom of Sweden.
- 1.10 Strategic Commanders or Commands (SCs). The Supreme Allied Commander Europe (SACEUR), the commander of Allied Command Operations (ACO), and the Supreme Allied Commander Transformation (SACT), the commander of Allied Command Transformation (ACT).
- 1.11 Host Nation Support (HNS). The civil and military assistance rendered in peace, emergencies, crisis and conflict by a Host Nation to allied forces and organisations, which are located on, operating in or transiting through the Host Nation's territory, territorial waters or airspace.
- 1.12 Force Protection (FP). All measures taken and means used to minimise the vulnerability of personnel, facilities, equipment and activities to any threat and in all situations, to preserve freedom of action and the operational effectiveness of the force.
- 1.13 Expenses. Those expenditures associated with the establishment, support and sustainment of national, multinational or International Headquarters, forces or NATO organisations. For the purposes of this MOU and its follow-on documents:
 - a. NATO Common Costs. Those expenses agreed in advance to be the collective responsibility of the Alliance.
 - b. Shared Costs. Those expenses agreed in advance to be the shared responsibility of more than one nation. Shared Cost arrangements are usually based on a formula detailed in the relevant Technical Arrangement and/or Joint Implementation Arrangements.
 - c. Direct National Costs. Those expenses considered the responsibility of a single SN.

NATO UNCLASSIFIED

- 1.14 NATO Common Funding. Funds provided by NATO nations and made available upon approval through NATO budgets for Common Costs incurred during the conduct of the NATO military activity specified therein.
- 1.15 Note of Accession (NOA). A document indicating the intent of a SN to participate in arrangements for HNS under the provisions of this MOU for a specified NATO-led military activity.
- 1.16 Statement of Intent (SOI). A document indicating a SN's intent to participate in arrangements for HNS under the provisions of this MOU, but subject to certain specific reservations. The HN will confirm whether or not the reservations are acceptable for the provision of HNS.
- 1.17 Technical Arrangement (TA). A follow-on bilateral arrangement for a specified NATO military activity. It details the responsibilities and procedures for the provision of HNS by the HN to the NATO Commander and SN(s).
- 1.18 Joint Implementation Arrangement (JIA). A follow-on bilateral arrangement that establishes the commitment between the signatories concerning the provision and receipt of HNS. It includes detailed information on the required and offered support, site-specific procedures for implementation and reimbursement or payment terms.
- 1.19 Joint Host Nation Support Steering Committee (JHNSSC). A committee established on an ad hoc basis and co-chaired by the HN and NATO Commander. The committee, comprised of authorised representatives from all SNs, the HN and NATO Commander(s), will meet to coordinate the necessary amplifying arrangements regarding HNS, such as the TA and JIA(s), as appropriate.
- 1.20 Operational Sites. Sites situated in the territory of the HN for the purpose of operational and/or logistics support to the force for NATO-led military activities. These sites are detachments of a Strategic Command under the command and control of the NATO Commander.
- 1.21 The Participants are aware that unless a meaning is specified within this MOU, for NATO, the NATO Glossary of Terms and Definitions (AAP-6) will apply.

SECTION TWO

2. PURPOSE

- 2.1 The purpose of this MOU is to establish policy and procedures for the establishment of operational sites and the provision of HNS to NATO forces in, or supported from the HN, during NATO military activities.
- 2.2 This MOU and its follow-on documents are intended to serve as the basis for planning by the appropriate HN authority and by NATO Commanders anticipating HNS arrangements for a variety of NATO military activities. These missions include those for which deploying forces have been identified and those for which forces are yet to be identified.

SECTION THREE

3. SCOPE AND GENERAL ARRANGEMENTS

- 3.1 The provisions of the NATO or PfP SOFA, Paris Protocol and the Further Additional Protocol and any other relevant agreements as may be in force between the Supreme Headquarters and HN, will apply to all NATO-led military activities.
- 3.2 The HN recognizes Operational Sites set up under implementation of this MOU to be detachments of the establishing Supreme Headquarters and the activities of such detachments to be undertakings of the Supreme Headquarters. The sites to be established will be identified in follow-on documents. Command and control arrangements will be assigned in applicable operational plans.
- 3.3 This MOU is intended to be in accord with NATO doctrine and policy and provides an umbrella arrangement and structure for HNS.
- 3.4 The HN will provide support within its fullest capacity, subject to availability and within the practical limitations of the circumstances that then exist, to the forces deployed on NATO-led military activities. The details of this support will be addressed in follow-on documents.
- 3.5 The provisions of this MOU apply in peace, emergencies, crisis and conflict or periods of international tension as may be jointly determined by the appropriate HN and NATO authorities.

NATO UNCLASSIFIED

- 3.6 While SNs are encouraged to participate in NATO military activities and to accept the provisions of this MOU as the umbrella document under which HNS is provided by the HN, separate bilateral agreements with individual nations may be taken into account by the HN on a case-by-case basis.
- 3.7 The HN and SCs may designate representatives to negotiate follow-on documents that support and amplify this MOU.
- 3.8 NATO military activities supported by this MOU may require multinational support air operations by fixed wing aircraft and helicopters, and in the case of ports, by merchant and military support vessels. The HN acknowledges that movement of such aircraft, helicopters, ships and their crews in and through HN territorial areas, will take place under a general clearance for the duration of the NATO military activity. The HN will administer/control all aspects of such a clearance.

SECTION FOUR**4. REFERENCE DOCUMENTS**

Reference documents that may be applicable to this MOU are contained at Annex A.

SECTION FIVE**5. RESPONSIBILITIES**

Within the provisions of this MOU:

5.1 Host Nation

- a. During development of follow-on documents and as changes occur, and following completion of these documents, the HN will provide timely notice to the appropriate NATO Commander concerning the availability or any deficiencies of HNS capabilities. The HN takes note that NATO planners rely on the developed follow-on documents to this MOU and require timely notice of planned changes to the national establishment and capabilities.
- b. In order to provide support, the HN will make the necessary arrangements with sources of support, to include civil and commercial sources. Commercially procured support will be obtained via a competitive bidding process from the bidder of the lowest compliant

NATO UNCLASSIFIED

bid or the economically most advantageous compliant bid.

- c. The HN will keep the administrative and financial records necessary to establish reimbursement to the HN for resources provided to the forces. Records documenting transactions funded through NATO budgets will be made available to NATO as required for audit purposes.
- d. The standard of goods and services supplied by the HN will be in accordance with the details set out in the follow-on documents.
- e. The HN will retain control over its own HNS resources, unless control of such resources is released.
- f. The HN will provide, in advance of any NATO military activity, a price list for any relevant or identified HN support.
- g. The HN will invite SNs to accept the provisions of this MOU by either a Note of Accession or Statement of Intent.
- h. The HN (*in coordination with the NATO Commander*) will provide to the force, medical and dental support by HN military personnel/facilities under the same conditions as provided to the HN military.
- i. The HN will provide the procedures for the medical links between HN and SN, including medical POCs.
- j. During development of follow-on documents, the HN will provide the NATO Commander with copies in English of any health, safety, environmental and agricultural regulations, which may apply to a NATO military activity, as well as any regulations in respect to the storage, movement, or disposal of hazardous materials.
- k. The HN accepts that copies of SNs cargo manifests for equipment and supplies both for military and personal use in accordance with the NATO SOFA, will be sufficient documentation for Customs purposes.

5.2 NATO Commander

- a. The NATO Commander will ensure, to the maximum extent possible, that follow-on documents specify the type, quantity, and quality of support required. It is noted that the mission and force structure cannot be specified

NATO UNCLASSIFIED

before designation in an Operation Plan (OPLAN) an Operation Order (OPORD), or an Exercise Operational Order (EXOPORD). The NATO Commander will provide supplementary information necessary for HN planning as soon as practicable.

- b. The NATO Commander will give timely notice of any change in circumstances to the HN and will propose modification of follow-on documents, as appropriate.
- c. The NATO Commander will determine whether Common Funding is available and which requirements are eligible for Common Funding.
- d. The NATO Commander will define and prioritise required HNS and approve the pricing for Common Costs.
- e. The NATO Commander will ensure financial reimbursement to the HN for agreed HNS if paid for through Common Funding. In all other cases, the NATO Commander will aid so far as possible in the resolution of financial obligations between the HN and the SNs.
- f. If SN requirements conflict with the NATO Commander's resource distribution priorities, the appropriate NATO Commander will resolve the conflict with the SNs involved.
- g. The NATO Commander will identify personnel and other requirements for the operation of sites to be established in the HN.
- h. The NATO Commander will facilitate standardisation of support requirements and costs during negotiations and/or at the JHNSSC.

5.3 Sending Nations

- a. SNs may elect to participate in the structure and procedures for HNS by accepting the provisions of this MOU through a NOA or by issuing a SOI for a specified NATO military activity.
- b. SNs will identify HNS requirements to the HN and responsible NATO Commander.
- c. For Direct National Cost requirements, the SN will normally participate in negotiations for HNS during the JHNSSC or directly with the HN if a JHNSSC is not established. SNs will provide direct payment or

NATO UNCLASSIFIED

reimbursement for HNS to the HN only for services provided from military sources unless other payment procedures are used as agreed. Under contractual arrangements made by the HN and the SNs, the support provided from commercial or civilian resources will be paid for directly by the SNs.

- d. SNs will provide authorised personnel to participate in HNS discussions during the JHNSSC, if established.
- e. SNs will report changes in HNS requirements to the HN and appropriate NATO Commander as they occur and shall submit revised HNS requirements and/or status reports.
- f. SNs are responsible for the cost of any civilian medical or dental services rendered by the HN.
- g. SNs must follow HN health, safety, environmental and agricultural regulations and procedures that have been identified for operational sites as well as any HN regulations for the storage, movement, or disposal of hazardous materials.

SECTION SIX

6. FINANCIAL PROVISIONS

- 6.1 As provided in the NATO/PfP SOFA and/or Paris Protocol/Further Additional Protocol and/or mutual agreement and/or international convention equally applicable to the Participants, activities of International Military Headquarters, Operational Sites, NATO-owned and/or chartered vessels, aircraft, vehicles and POL provided to Forces will be free from all taxes, duties, state tolls, fees, and all similar charges.
- 6.2 The Paris Protocol and Further Additional Protocol which implement immunities and privileges regarding International Military Headquarters will be applied to any headquarters element or detachment that may deploy to HN following the implementation of a NATO military activity.
- 6.3 Equipment, supplies, products, materials and services temporarily imported to and exported from HN territory in connection with a NATO military activity, are exempt from all duties, taxes and fees. Other customs procedures will be determined in accordance with the NATO or PfP SOFA, Paris Protocol and Further Additional Protocol, as applicable.

NATO UNCLASSIFIED

- 6.4 It is understood that any exemption referred to in Sections 6.1 to 6.3 from VAT and excise duties is granted to International Military Headquarters and NATO-led units as legal persons. Tax exemptions to natural persons, as defined as Force above, will be granted in accordance with the provisions set up in the NATO/PfP SOFA and the Paris Protocol/FAP, and their bilateral supplementary agreements that the parties/participants may decide to conclude.
- 6.5 Where complete exemption from taxes, duties, fees, and similar charges is not possible for purchases performed from the HN domestic economy, charges will not be levied at a higher rate than applied to the HN Armed Forces. All expenses should be processed with the least amount of accompanying administrative requirements.
- 6.6 Financial transactions, to include the transfer of funds and creation of accounts, at any private or governmental bank institution are to be conducted without acquiring governmental charges or governmental fees of any kind.
- 6.7 Final financial arrangements, particularly those related to NATO Common Funding, will likely only be determined just prior to the implementation of a NATO military activity. All financial arrangements negotiated beforehand must, however, be specific as to NATO's maximum financial liabilities. Expenses not specifically agreed to as being a NATO funded expense, prior to the expense being incurred, will not receive NATO Common Funding.
- 6.8 Follow-on documents will provide the initial basis for cost estimates and will serve as the basis for the categorisation of expenses as either NATO Common Costs (if applicable), Shared Costs, or Direct National Costs.
- 6.9 Where the NATO Commander determines that certain costs are both eligible and affordable for NATO Common Funding (from approved budget allocations) the appropriate SC will authorise Common Funding for those expenses and will either pay directly or reimburse the HN.
- 6.10 Where certain expenses are determined to be attributable to more than one nation, such expenses may be identified as Shared Costs and may, by the mutual agreement of the nations involved, be shared in accordance with a cost share formula approved in the TA or other follow-on documents.
- 6.11 Charges for civil and military materiel and services provided by the HN will not be levied at a higher rate than the HN Armed Forces is charged and will not include administrative or

NATO UNCLASSIFIED

overhead surcharges, but may reflect adjustments due to delivery schedules, points of delivery, or similar considerations. Reimbursement will not be paid for support provided by military personnel.

- 6.12 The NATO Commander and SNs may contract directly with commercial suppliers for supplies, services or other support.
- 6.13 NATO-owned vehicles and SN military vehicles are self-insured and as such may operate without commercial insurance.
- 6.14 The HN will not incur any financial liability on behalf of the NATO Commander or the SNs, unless specifically requested to do so in advance by an authorised representative, and unless responsibility for payment of the expenses is agreed. Furthermore, no funds will be committed until the Supreme Headquarters or the SNs, as appropriate, approve the relevant follow-on documents and direct their implementation.
- 6.15 Funding has not been allocated in association with this MOU, and this document does not represent a specific funding obligation on the part of the NATO Commander or SNs. Detailed financial arrangements and reimbursement procedures will be specified in the follow-on documents.
- 6.16 Establishment of operational sites to support NATO military activities does not contemplate construction or rehabilitation of infrastructure.

SECTION SEVEN

7. LEGAL CONSIDERATIONS

- 7.1 The Supreme Headquarters will perform, or may delegate, legal actions essential for the performance of missions, including, but not limited to, the exercise of capacity to enter into contracts, engage in legal or administrative proceedings, and acquire and dispose of property.
- 7.2 The status of the forces deployed to the territory of the HN will be determined in accordance with the NATO or PfP SOFA, Paris Protocol and/or Further Additional Protocol.
- 7.3 Non-contractual claims arising out of, or in connection with, the execution of this MOU, will be dealt with in accordance with the provisions of the NATO or PfP SOFA.
- 7.4 Contract claims will be processed and adjudicated by the HN, through the process governing public contracts and in

accordance with HN law, with reimbursement from the NATO Commander or SN, as applicable.

SECTION EIGHT

8. FORCE PROTECTION

- 8.1 Comprehensive and effective FP will be planned for NATO static headquarters and all similar military activities, and will be detailed in OPLANS, EXPIs or supplementary agreements, as appropriate. FP will be implemented in accordance with NATO policy and procedures and in a manner consistent with the NATO or PfP SOFA. Under no circumstances will the FP required or provided be contrary to the NATO or PfP SOFA or HN laws.
- 8.2 As appropriate, the HN will inform the SN and NATO Commander of its proposed FP measures, limitations and restrictions.
- 8.3 As appropriate, each SN is responsible for identifying and providing its FP requirements and limitations to the HN and NATO Commander.
- 8.4 In addition to those FP responsibilities detailed in NATO FP policy and procedures, the NATO Commander is responsible for coordinating all required and provided HN and SN FP as appropriate to the protection of the Force.

SECTION NINE

9. SECURITY AND DISCLOSURE OF INFORMATION

- 9.1 Classified information stored, handled, generated, transmitted or exchanged as a result of the execution of this MOU will be treated in accordance with the Security Agreement between the Government of the Kingdom of Sweden and the North Atlantic Treaty Organization and the Administrative Arrangement for the Handling and Protection of NATO Classified Information Provided to Sweden, or any succeeding agreements. Between Alliance Nations, classified information stored, handled, generated, transmitted or exchanged as a result of the execution of this MOU will be treated in accordance with C-M (2002) 49 "Security within the North Atlantic Treaty Organisation", dated 17 June 2002, in the respective authorised edition, including all supplements and amendments thereto and existing security agreements and arrangements.

NATO UNCLASSIFIED

- 9.2 Information provided by any Participant or SN to any other in confidence, and such information produced by any Participant or SN requiring confidentiality, will either retain its original classification, or be assigned a classification that will ensure a degree of protection against disclosure, equivalent to that required by the other Participant or SN.
- 9.3 Each Participant and SN will take all lawful steps available to it to keep free from disclosure all information exchanged in confidence, unless the other Participants and/or SNs consent to such disclosure.
- 9.4 To assist in providing the desired protection, each Participant or SN will mark such information furnished to the other in confidence with a legend indicating its origin, the security classification, the conditions of release, that the information relates to a specific NATO military activity, and that it is furnished in confidence.
- 9.5 Visits by personnel will be arranged in accordance with the procedures specified in C-M (2002)49, as amended.
- 9.6 All classified information subject to the provisions of this section will continue to be protected in the event of withdrawal by any Participant or upon termination of the MOU.

SECTION TEN**10. COMMENCEMENT, DURATION AND TERMINATION**

- 10.1 This MOU will enter into force on the date of the reception of the notification by the Swedish authorities, by which the Kingdom of Sweden has informed SHAPE that all necessary requirements for its entry into force have been fulfilled.
- 10.2 The MOU will remain in force unless terminated by any Participant giving six months prior notice in writing to all other Participants.
- 10.3 All provisions of Sections 6, 7, and 9 will remain in force in the event of withdrawal of any Participant or upon termination of this MOU until all obligations are fulfilled. SNs will fulfill all obligations in the event of any termination or withdrawal.

SECTION ELEVEN**11. MODIFICATION AND INTERPRETATION**

- 11.1 This MOU may be amended or modified in writing by the mutual consent of all Participants.
- 11.2 This MOU is not intended to conflict with national law or international obligations by which the Participants are bound. In case of conflict, applicable national law and/or international obligations will apply. The Participants will notify each other in case of any conflict arising from this MOU.
- 11.3 Apparent conflicts in interpretation and application of this MOU will be resolved by consultation among Participants at the lowest possible level and will not be referred to any national or international tribunal or third party for settlement.

NATO UNCLASSIFIED

11.4 This MOU is signed in three copies in the English language.

The foregoing represents the understandings reached between the Government of the Kingdom of Sweden, and the Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation as well as the Supreme Headquarters Allied Powers Europe, upon the matters referred to herein.

For the Government of the Kingdom of Sweden

SVERKER GÖRANSON
GENERAL, SWE ARMY
SUPREME COMMANDER

Dated: 4 Sept 2014

Kingdom of Sweden Statement:

For the purpose of this MOU and its follow-on documents, the Government of the Kingdom of Sweden does not recognize contractors as part of the force or civilian component as defined in the NATO/PfP SOFA and Paris Protocol/Further Additional Protocol.

**For the Supreme Headquarters Allied Powers Europe
And for the Headquarters, Supreme Allied Commander Transformation**

PHILIP M. BREEDLOVE
GENERAL, U.S. AIR FORCE
SUPREME ALLIED COMMANDER EUROPE

Dated: 4 Sept 2014

Supreme Headquarters Allied Powers Europe Statement:

The statement of the Kingdom of Sweden is understood applicable in so far as NATO Military Activities remain functional in accordance with the North Atlantic Council mandate(s)

NATO UNCLASSIFIED

ANNEX A**REFERENCE DOCUMENTS**

- a. The North Atlantic Treaty, dated 4 April 1949.
- b. Partnership for Peace Framework Document Issued by the Heads of State and Government Participating in the Meeting of the North Atlantic Council (Framework Document), dated 10 January 1994.
- c. Agreement among the Parties to the North Atlantic Treaty and Regarding the Status of their Forces, (NATO SOFA), dated 19 June 1951.
- d. The Protocol on the Status of International Military Headquarters set up Pursuant to the North Atlantic Treaty, (Paris Protocol), dated 28 August 1952.
- e. Agreement among the States parties to the North Atlantic Treaty and the other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (PfP SOFA), dated 19 June 1995.
- f. Additional Protocol to the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the Other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (Additional Protocol to the PfP SOFA), dated 19 June 1995.
- g. Further Additional Protocol to the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States Participating in the Partnership for Peace regarding the Status of their Forces (Further Additional Protocol), dated 19 December 1997.
- h. Security Agreement between the Government of Sweden and the North Atlantic Treaty Organization, dated 6 September 1994.
- i. Administrative Arrangement for the Handling and Protection of NATO Classified Information Provided to Sweden, dated 14 June 2012;
- j. MC 319/2 - NATO Principles and Policies for Logistics.
- k. MC 334/2 - NATO Principles and Policies for Host Nation Support (HNS).
- l. Applicable NATO STANAGs and Policy Directives for Logistics Support, Force Protection and Financial Reimbursement.
- m. C-M(2002)49 – Security within NATO, dated 17 June 2002
- n. BI-SC Directive 15-3 Preparation of International Agreements.

NATO UNCLASSIFIED

NATO UNCLASSIFIED

- o. AJP-4.5 (B) - Allied Joint Doctrine for Host Nation Support and Procedures.
- p. CM(2002)50 -- Protection Measures for NATO Civil and Military Bodies, Deployed NATO Forces and Installations (Assets) Against Terrorist Threats.
- q. BI-SC Force Protection Directive 80-25, 01 January 2003
- r. BI-SC Functional Planning Guide for Force Protection
- s. AAP-6 – NATO Glossary of Terms and definitions